

tra eā. Verbi gratia. Si olla q̄ circa igne
 aduobullit: z ne effundat q̄d in ea cō
 tinet aliqd̄ horū triū fieri p̄suevit. v̄l aq̄
 frigida olle infūdīt. v̄l delignis subtra
 hit. vel olle ab igne elongat. Prīmū em̄
 remediū est q̄ si q̄s videt se temptari: tūc
 aq̄ infundēda est. s. tribulatio q̄ aīq̄ vel
 vt recipiat a se vel ab alio bonā discipli
 nam. v̄l puniat se alias. s. trahendo per
 crines. Vel si nō vult sibi adhibere tri
 bulatōnes in p̄nti: saltē adhibeat sibi ip
 sius tribulatiōnis memoriaz: vt cogitet
 d̄ penis q̄ debētur peccato luxurie. Vñ
 exemplum de his iā dicitis. Legit̄ q̄ q̄/
 dam temptatus a luxuria dixit si h̄ ege
 ro: eternū ignē merebor: ergo p̄bare vo
 lo: vtrū possim sustinere. z sic cōbussit si
 bi digitos. z sic cōpescuit in se luxuriam
 Exemplū etiā de b̄tō bern̄. qui p̄t ar
 dorē luxurie inter spinas picat se z vul
 neravit corpus suū. z sic p̄vulnera car
 nis extinxit ardorē libidīs. Item legit̄
 de beato b̄ndicto q̄ semel immersit se i
 gelidā aquā p̄t vehemētē temptatōez
 carnis. **S**cōm remediū ē: vt cū q̄s
 subtrahat de cibo z potu. scōm enim lig
 na silue exardescit ignis. Et p̄cipue d̄ ill
 generib̄ cibo z potuū q̄ incitāt ad lu
 xuriā: vt sunt fortia vīna. z cibi acuti sa
 poris. Ista em̄ sunt q̄si facule ardentes
 ad incēdēdū luxuriā. Vñ bern̄. Pip̄ et
 zinziber ciminū z salua z ml̄te spēs hu
 iusmodi falsam̄toz palatū q̄dā delectāt
 h̄ accēdūt luxuriā. Vñ Hieron̄. In
 epulas difficile seruat pudicitia. z nitēs
 cutis sordidaz ondit aīam. Ex quo p̄z
 q̄ sicut iste ess̄ deridēd̄ qui facul̄ ardē
 tibi domū suā incēdēs dicet q̄ cōbustio
 eius sibi displiceret. sic deridēdi sūt qui
 dicūt se velle p̄tinere q̄n cū talib̄ abis z
 potib̄ domos suas. i. corpa sua incēdūt
 igne libidinis z p̄cupiscētie. Vñ Amb
 Deniq̄ a nobis edendi mēsurā seruet:
 ne totius corporis labes generet. Vñ d̄
 etiā Chrysostom̄ dicit. Per ieiunium
 cessatur pugna aduersus aīam. Vñ de

etiam Hugo d̄ sancto victore. Parca es
 vita occidit vitia. libidinem extinguit. p̄
 tutem nutrit. animū roborat. ad celestia
 mētem eleuat. **Q**z autem subtractio cibi
 z potus extinguat luxuriam. per tale p̄
 ostendit exemplū. Erat quidā adolescēs
 qui ex intuitu illicito in concupiscentiaz
 carnis vehementer contra honestam z
 pulchram mulierem accensus est. Erip
 sa repulit eum sepius z arguit. Et ip̄e di
 xit. Si non adimpleret voluntatem su
 am: oporteret eum mori. Tunc ip̄a affi
 gnauit ei diem z locum z horaz qua de
 beret venire ad eam. Cum autem iste ad
 dolescens venit: tunc ip̄a dixit. Volun
 tas tua non implebitur: nisi consenseris
 mihi in ynica petitione. z ip̄e libent̄ con
 sensit. Tunc ip̄a inclusit eum in ynica ca
 mera per triduum sine cibo z potu. z q̄r
 ta die preparauit locum vnum cū men
 sa que fuit plena cum bonis ferculis et
 cibarijs. similiter z potum bonum. Et
 ex opposito preparauit lectum pulchrū:
 z dixit iuueni. En optionem tibi do. an
 vis comedere z bibere. v̄l volūtatez tuā
 mecū adimplē. z voluntate tua peracta
 econuerso te includam. z iam non gusta
 bis quicq̄ in comedendo z bibendo.
 Tunc iuuenis respondit. Ego iam ita
 fatigatus z attenuatus sum fame et siti
 q̄ ignis concupiscentie totus refriguit.
 z iam nullam concupiscētiā erga te ha
 beo. sed me delectat comedere z bibere
 magis q̄ quicq̄ aliud facere. Et ip̄a ei
 d̄. Nequā cur dixisti q̄ oporteret te mor
 ri. nisi ego tibi consentirem. Vade z am
 plius quādo sic accensus es: tūc subtra
 he tibi de cibo z potu. z sic facillime cō
 cupiscentiam carnis tue superab: **Q**
Tertium remediū est q̄ homo clō
 get se ab igne luxurie. id est a p̄sentia
 mulieris: Et hoc docet Apl̄s. i. Cor.
 vi. Fugite fornicatōem. Super quo v̄
 bo dicit Ambrosius. Cum alijs nempe
 vitijs potest spectari conflictus: h̄ ac at
 fugite: ne approximatis quia non potest

aliter vinci melius Ad idem monemur exemplo Joseph Gen. 19. Qui cum domina sua diceret dormi mecum: ipse relicto in manu eius pallio fugit: et egressus est foras. Quare autem fugiendum sit Rñ/ deo primo. quia homo est sicut fenū aridum. Unde Propheta. Omnis caro fenum. Item homo est sicut stipula Uñ Job. 13. Et stipulam siccam persequeris. nulla autem securitas est stipule vel feno arido circa ignem. igitur merito fugiendum est. Quia luxuria est peccatum valde immundum. ergo non est securus luctari cum peccato isto. vix enim potest esse quod homo non inquinetur Ecclesiast. 10. Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. Sed diceret quis stipulam se non esse: immo quasi ferrum: et ideo non oportet eum timere mulierum familiaritatem Respondeo quod etiam ipsum ferrum ignis immutat. ut quasi igneam formam inducat Sic ignis luxurie etiam homines ferreos immutat in malum Hieronimus. Ferreas mentes libido domat: Et etiam patet quod ex duobus lapidibus si inuicem collidantur exit ignis: Sic ex familiaritate duarum personarum que quasi lapidee videntur: exit quoadmodum ignis luxurie. Item etiam murus lapideus a candela iuxta se posita non comburatur: tamen denigratur: sic licet quod homo quandoque non cadat ex familiaritate mulierum in peccatum actuale: tamen frequenter aliquantulum inquinatur ad minus per cogitationes et delectationes malas. Unde beatus Hieronimus Redemihis non potest cum domino toto corde habitare: qui feminarum actibus copulatur. Quia autem cohabitatio et familiaris conuersatio mulierum multum est occasio ruine potest manifestari per tale exemplum. Legitur in vitas patrū. quod senex quidam erat qui cum incurrit egritudinem magnam seruiebant ei fratres: et videns senex quod fratres occuparent eum eo dixit. Uadā in egyptū: ut non impediat

am fratres istos Et dixit ei abbas moyses: non vades quia fornicationem incursum es. Ille autem tristatus dicebat. Mortuum est corpus meum: et tu mihi ista dicis. Surgens ergo abiit in egyptum. Quod cum audissent homines circumquaque habitantes offerebant ei multa Venit etiam ad eum virgo quidam fidelis volens obsequium suum seni infirmati deponere Et post aliquantū tempore cum paululum de egritudine quod detinebat melius habuisset incurrit in eam Et illa concepit Interrogata autem a vicinis loca illius vñ concepit. Illa respondit. de senex huius Illi autem non credebant. Senex vero dicebat. ego hoc feci. sed custodite infantem quem peperit Que cum genuisset puerum et ablactatus fuisset: tulit senex infantem in humeris suis Et die qua erat festiuitas in schyri accurrunt ibi et intravit ecclesiam coram multitudie fratrum. Illi autem videntes eum fleuerunt. Qui dixit fratribus Videte infantem hunc: filius est inobediencie. caute ergo vos o fratres a consortiis mulierum. eo quod in senectute hoc feci. et orate pro me. Et pergens ad cellam suam ad inuicem pro me conuersationis reuersus est. Uñ Bern. Cum femina sperare esse et feminam non cognoscere: nonne plus est quam mortuum suscitare. si quod minus est non potest nec id quod maior est. Uñ Hiero. Si pudicitiam seruare quis: feminam quam bene videris conuersante mente dilige: non corporali presentia. Uñ Greg. scribit in registro quod beatus augustinus nec cum sorore habitare consensit.

Incipit tractatu

lus de sex operibus misericordie. Et primo de corporalibus.

Opera misericordie corporalia sunt sex Primum est abare esurientem Uñ Esaie. lviij. Frange esurienti panem tuum. Secundum est potum dare sitienti. Mat. x. Qui potum dederit uni ex minimis meis calicem aque frigide non perdet mercedem suam. Sed sunt

De seſy operibus

quidam a deo duri & immiſericordes q̄
poti⁹ dāt porcis & canib⁹ q̄ paupib⁹. qz
plures diuites melius paſcunt ſuos ca-
nes q̄ paupes. ſc̄z p̄parādo canib⁹ offā
vel dādo eis carnes. de quib⁹ paupes
poſſent refici. d̄ quib⁹ oib⁹ tales diuites
diſtrictā reddituri ſūt rōem. Inſup aliq̄
tā auari & tenaces ſunt: q̄ poti⁹ id qd̄ re-
manet p̄mittit putrefieri ſuātes hoc ex
nimia paritate q̄ q̄ paupib⁹ erogaret
Un̄ dñs de maximo cōuiuio qd̄ faciet
ſanctis ſuis repellat eos cū p̄fulſione ma-
gna. nihil eis dādo q̄ hic d̄ mēſa ſua ni-
hil ei dederūt. vt p̄ in diuite epulone &
paup̄e lazaro. Luc. 19. Un̄ etiā Greg⁹
Dei miſericordiam non potest p̄mereri qui
hic miſericors non fuit. Un̄ Beda ſu-
per eplam Jacobi. Sine miſericordia iudi-
cabit ille: qui cū poſſet nō facit miſericordiaz
Ex his patet q̄ periculose ſtāt tales
tenaces diuites quia deū graui⁹ offen-
dunt: contra charitatem p̄ximi faciunt
& contra animas proprias graui⁹ pec-
cant. quia tales quodammodo comparā-
tur furibus & raptoribus. Ambro. i ſer-
mone. Non minoris eſt criminis habē-
ti tolerare: q̄ cum poſſis indigentibus de-
negare. Un̄ de etiā Baſilius Nonne
inquit ſpoliator es: qui diſpenſanda ſu-
ſcepisti propria reputando. Eſt em̄ pa-
nis famelicū quem tu tenes. nudi tui-
ca: quam in conclau ſeruas. diſcalceati
calcei: qui penes te marceſcūt. indigēt⁹
argentū quod poſſides humatum Un̄
de chriſtus dicit in euangelio. Lu. xvij
Quā difficile qui pecuniam habent re-
gnum dei intrabūt. Item eſt malum ſi-
gnum cum quis durus homo non po-
teſt audire clamorem pauperum. & ſi au-
dit: tamen non compatitur nec miſereſ-
qz eſt ſignū puerſitatis: & q̄ nō ē in chari-
tate dei. Et ex h̄ ſequit̄ q̄ ē in ſtatu dam-
natoruz. Un̄. i. Jobis. 4. Qui habue-
rit ſub az hui⁹ mōdi. & viderit frēm ſuū ne-
ceſſitate habē: & clauserit viſcera ſua ab
eo: quomodo charitatis dei in eo manet

quaſi diceret: nulla modo. Aug⁹. de ci-
uitate dei. Miſericordia eſt aliene miſerie in
nō corde p̄paſſio. qz vtiqz ſi poſſemus
ſubuenire p̄pellimur. Un̄ de duris cor-
dibus d̄z Prouer. xxi. Qui obturat au-
rē ſuam ad clamorē pauperū. & ipſe cla-
mabit & non exaudiet. Et ergo vt diui-
tes miſericordiam dei cōſequant̄: tūc ipſi de-
bent eē miſericordes paupibus. Un̄ de
Math. v. Beati miſericordes qm̄ ipſi
miſericordiā p̄ſequentur. Ambro. in epi-
ſtola ad Nepocianū. Nō memini me le-
giſſe mala morte mortuū q̄ libēter ope-
ra pietatis exercuit. Habet em̄ multos
interceſſores. & impoſſibile eſt p̄ces mul-
toꝝ nō exaudiri **T**ertiu⁹ eſt re-
cipe p̄grinos ad hoſpitiū. hoc vtile eſt
et deo tam acceptū: vt qn̄qz etiā ad litte-
ram angeli ſunt ad hoſpitiū recepti: im-
mo etiā qn̄qz ipſe xp̄s viſibilis. vt in
emaus. S̄z ſunt qd̄a adeo auari q̄ nul-
lum p̄ deo hoſpitari volūt niſi habeat
expēdē. Et ſic expellunt paupēs a do-
mo ſua. cū tamen xp̄s dicat in euāgelio
Qui vos recipit me recipit. & eadē men-
ſura qua meſi fueritis &c. Ergo ſi clau-
dis ianuā paup̄i: ſic xp̄s faciet tibi cum
veneris dicēs illud Math. xxv. Dñe
dñe aperi nobis. Reſpōdebit. Amē di-
co vobis nescio vos. Sed bonis & elec-
tis dicit illud Math. xx. Hoſpes fui &
collegiſtis me. venite benedicti patris
mei &c. Ex his ſeq̄tur q̄ multū reſp̄hen-
ſibiles ſunt illi diuites qui habēt latas
domos. & poti⁹ p̄mittunt eas vacare
q̄ q̄ paupes in eiſdem p̄pter deū vellēt
hoſpitare: cū tamē laudabile eſſz q̄ q̄libet
diues ad minus haberet vnū pau-
perem in domo ſua: vt illud qd̄ ſibi ipſi
in mēſa ſubtraheret ſiue in comedēdo ſi-
ue in bibēdo hoc illi paup̄i daret. vt ſic
poſſet mereri vitā eternā **Q**uart-
um eſt nudos tegere. Quantū aut̄ hoc
placeat deo p̄t̄ in beato Martino quē
chriſtus coram om̄ibus ſanctis & ange-
lis in celo exiſtentib⁹ cōmendauit dicēs

Martinus adhuc cathecuminus hac me veste preterit. Unde ammonet unum quicumque hominem per **E**saïam prophetam dicens Cum videris nudum operi eum. Luc. iij. Qui habet duas tunicas det unam non habenti. Item quia hoc opus misericordie non ita facilliter exercetur. quia unus facilius dat pauperi fructum panis. vel recipit pro noctem unum ad hospitium: quam quod daret sibi tunicam. et etiam diutius durat ergo divites mulieres debent filare et non otiose incedere. quia quibus ipse non indigeat pro se. tamen multi pauperes sunt qui bene indigent. Exemplo beate Elizabeth que filabat cum ancillis suis: et inde pauperibus vestes faciebat. Unde Augustinus in libro de vita christiana. Illam elemosinam deo approbat que de iustis laboribus ministratur. Sic scriptum est. honora dominum de tuis laboribus iustis. Unde christus dicit talibus in iudicio illud Matth. xxv. Audus fui et cooperavi istis me. quia ita acceptum est ei quasi eum in crucem nudum pendentem cooperavisses Unde Mathei. xxv. Quod vni ex minimis meis feceritis mihi fecistis **Q**uartum est. visitare infirmos. Hoc multum acceptum est christo. quasi ipse pro se iaceret infirmus hic et cum visitares. quia omnes passus talium numerantur ab angelis: et remunerantur a christo in vita eterna. Contra hoc faciunt qui pauperes et infirmos abominantur. vel etiam quandoque proprios famulos cum infirmant a domo expellunt. vel si retinent: ut canem sub gradu locant nec melius et quam canes faciunt Non sic est faciendum immo est eis benefaciendum quasi angelo. vel etiam quasi ipsi christo. qui dicitur est in iudicio. Infirmus fui et visitastis me **S**extum opus misericordie est viduos visitare et redimere. siue boni siue mali sint aliqua eis ministrando Si boni: pro posse liberari deberent. Juxta illud psalmi. Genum de manu peccatoris liberate Qui hoc facit. scilicet qui redimit captos innocenter a raptoribus et ab aliis malis hominibus opus misericordie exercet. et similis erit deo: unum

pro se. Deus quod similis tibi: eripies inopem de manu fortiorum eius. Si vero mali tunc saltem liberandi sunt ab eterna morte. scilicet monendo eos ad penitentiam et contritionem de peccatis suis. et quod offerant deo illam ignominiosam et amarum mortem quam sustinere eos oportet pro peccatis suis. quia hoc est multum utile homini et deo acceptum. **U**nde questio est. utrum pena mortis dirimat aliquid de pena debita pro peccatis. Respondeo secundum beatum Thomam in. iij. dist. xx. Mors naturalis est pena consequens originale peccatum et quod si iam in naturam conversa. et ideo pro morte naturalis non purgat aliquid de peccato actuali. sed pro morte illata bene potest purgari aliquid. Unde si aliquis mortem illam patienter sustineat pro aliis criminibus: sic illata valet ad diminutionem pene. et ad liberationem etiam a tota pena secundum quantitatem culpe et patientie et contritionis. Item sciendum quod Scotus super. iij. sententiarum dicit. quod si quis infirmus cum sciat videt se vivere quod moriturus mori vult. et plene sentit in mortem: ac si pro seipsum mortem elegeret penam mortis sic patienter sustinendo: satisfacit pro omnibus peccatis venialibus. imo aufert aliquid ad satisfaciendum pro mortalibus. Quare pro omnia laudabile est in isto voluntatem suam divine conformare Item queritur de suspendendis et decapitandis an debeat eis dari corpus christi. Respondeo. si sunt confessi et penitent: non debet eis denegari. xij. q. ij. c. si. Item queritur de suspensis an sint sepeliendi in cimiterijs vel non Respondeo secundum Hostienem. quod sepeliendi sunt dum tamen penitentur Sed tamen quo ad hoc ut de patibus lo deponantur requiritur licentia iudicis secularis: ne iusticia contemni videatur. et sic loquuntur leges. sed ipsam licentiam ipse iudex denegare non debet. Ex his ita dicitis patet quod est salubre tales homines monere ad penitentiam. quia possibile est quod quis in uno homine tali potest mereri vitam eternam. Et ratio est quia secundum Gregorium. Maximum sacrificium est zelus animarum. imo plus est deo accep-

.90.
.90.
.90.

num et homini meritorum unam animam lucrari quod aureum motem deo offerre. quia una anima precellit omnes thesauros totius mundi. Unde Augustinus. Sicut de omni creatura: sic anima omnem corpoream substantiam natura et dignitate precellit. Unde etiam Bernardus. Totus mundus ille precius unius anime est mare non potest. non enim pro toto mundo animam suam daret christus: quam pro humana anima dedit. **S**ciendum etiam quod multum saluiferum est talibus amarum mortem et passionem christi reducere ad memoriam. Unde Gregorius. Si passio christi ad memoriam reducat: nihil tam durum quod non equo animo tolere. Bernardus. Quid est quod tibi non suaue videtur: si collegeris et memoraueris omnes amaritudines saluatoris. Et signanter cogitandum est de talibus quomodo christus nonies est ductus pro salute peccatorum. Et primo mox ut captus fuit tunc ductus fuit ad annam. secundo ab anna ad caypham. tercio a caypha ad pylatum. Quarto a pylato ad herodem. Quinto e converso ab herode ad pylatum. Sexto milites duxerunt eum intus in atrium: et illuserunt ei percussiones caput eius arundine. Septimo duxit eum pylatus foras de pretorio portantem coronam et vestem purpuream. Octavo ad locum ubi ante tribunal stans iudicatus est ad mortem. Nono extra civitatem ad locum calvarie ubi crucifixus est. Et commemorando tales transitus christi: offerre debet transitum illum et mortem et penam ipsi christo pro peccatis suis. Et debent habere bonum propositum quod amplius nunquam vellent peccare si diutius vivere deberent. et sic deo committere animas suas. Unde exemplum legitur. Fuit miles quidam nobilis: sed criminis. qui tempore quodam ab inimicis suis captus fuit: et quia valde mortales inimicicie inter eos erant: visum est eis expedire ut in instanti occiderent. Tunc autem vir nobilis sibi mortem imminere et nullum esse remedium vite: suppliciter voce dixit ad illos Rogo vos intuitu dei ut ad modicum tempus mortem dignemini differre ut ali-

cui sacerdotum possim peccata mea confiteri. Et responderunt illi. Non esset nobis hec dilatio tuta. contingere posset ut cognati tui et amici venientes eriperent te de manibus nostris. et esset error nouissimus peior priorum. Qui cum precepissent ut se prosterneret ad decollandum: dixit hoc verbum Deus tu scis voluntatem meam. Et subiugit. Animam meam virginis filio committo, sicque decollatus est. Et erat tunc quidam obsessus in civitate. cui cum diceret quidam audita morte tanti tyranni. modo magnum gaudium habetis propter animam illius facinorosi militis. Respondit de eodem. Nequaquam. unum enim verbum mortens protulit. propter quod saluatus est. Unde Bernardus. Dator est dei pietas quam quevis iniquitas. Sicut enim scintilla in medio maris ita omnis malicia hominis ad dei misericordiam.

De sex operibus misericordie spiritualibus.

Opera misericordie spiritualia meliora sunt et nobiliora et utiliora quam corporalia. quia tanto illis corporalibus preferuntur quanto spiritus corpori auferuntur. Et etiam quia quilibet homo potest ea omni tempore exercere. sed secus est de corporalibus. quia pauper non habet vel hospitem vel cibum. et sic de alijs. Primum est instruere simplices ignorantes et errantes: hortando eos ut a via erroris resipiscant. tum propter dei offensam cavendam tum propter penam declinandam. tum propter celestem gloriam consequendam reuocando eis ad memoriam quomodo momentaneum est quod delectat. et eternum quod cruciat. et his similia. Et notandum quod talis informatio debet fieri cum lenitate. Gal. vi. Si preoccupatus fuerit quis in aliquo delicto: vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Et sciendum quod instructio fraterna in duobus consistit. videlicet in verbi exhortatione. et sic litterati instruunt exhortando. et boni exempli ostensione: ut boni et

de passione
xpi bene
nota

de passione
xpi bene
nota

de

simplices vitā suā ostēdēdo: vt errātes
 yndiq; habeāt instructores: ne se vale/
 ant ex ignorantia excusare. Sciendum
 q̄ bonum exemplum ⁊ bona doctrina
 est multum vtile in ecclesia dei. hoc patz
 qz ad exemplū bonoz hoīm mlti mali
 hoies q̄ sūt inimici dei ieiunāt in q̄dra/
 gesima: q̄ alias nunq̄ ieiunarēt: qz deū
 nō multū diligūt. si exempluz ieiunādi
 in bonis hoīb non viderent. Item ad
 opera misericordie puocantur. s. qn̄ vi/
 dent alios elemosynam dare. Item ad
 audiendum verbū dei missas. ⁊ sic de a/
 lijs bonis operib. Item p̄t exemplū
 bonoz multi peccatores puertunt a pec/
 catis. ⁊ penitent. ⁊ sic saluant qui alias
 damnarent. si exempla bona in alijs n̄
 vidissent. Unde Greg^o. Nunq̄ pecca/
 tores ad lamentum penitentie redirent
 si nulla eēt exempla bonorum q̄ eozuz
 mentem traherent. ¶ Item sciēdū q̄ ē
 homini valde meritorium dare bonum
 exemplum ⁊ bonam doctrinam alijs.
 Quia ex hoc gaudium ⁊ meritū eozum
 augmentatur quotidie in celo. Unde Le/
 sarus. Quantis exempla vere humili/
 tatis ⁊ perfecte charitatis ostēderis. cū
 tantis ⁊ p̄ tātis eterna p̄mia possideb.
 ¶ Scdm̄ est corripe delinq̄ntem
 in fraterna charitate dicēdo. Tu q̄s es
 qui audes deū ad iracūdiā puocare. p/
 ximū scādālizare. ⁊ teipm̄ in corpe ⁊ aīa
 dānare. Time deū: ⁊ noli hāc rem pesti/
 mā perpetrare. Un̄ Apl̄s. Non voca/
 uit nos deus in immundiciā: sed in san/
 ctitatem. Et talis correctio debz fieri cū
 lenitate non clamorose: alias esset plus
 confusio q̄ correctio. Math. xvij: Si
 peccauerit i te frat̄ tu^o: corripe eū int̄ te
 ⁊ ipm̄. Itē dz fieri ex charitate: nō ex in/
 dignatōe v̄l ex p̄temptu. ⁊ cū vtilitate il/
 lius quē corripis: sic q̄ non q̄ras ostēta/
 tōem. seu potestātē: s̄ illi^o vtilitatez. Et
 aut̄ correctio frat̄na fiat cū lenitate ⁊ ex
 charitate. nūc ille q̄ vult corrigere aliū de
 bet quinq; consideraciones seruaē. qua

rum tres ponit Aug^o. sup illō Mat. 7
 Hypocrita eijcep̄mo trabē d̄ oculo tuo
 Reliqs duas ponit Gregori^o in moral̄
 Primum est q̄ debet consideraē si est ei
 similis. id est. si est in eodem peccato vel
 equali vel maiorī. tunc maxime si est pec/
 catum notorium: non debet om̄ino cor/
 rigere: sed seipm̄ prius debet emendaē.
 ⁊ tunc eū ad penitentiā commonere. al/
 as posset sibi dici illud ad Roman̄. ij.
 Quid alium doces: teipsum non doces
 Augustin^o. Iudex in nullo eoz sit iudi/
 cand^o que in alio iudicare est paratus.
 Qui enim ex officio tenetur corrigere de/
 linquentes non debet hoc facere in pec/
 cato mortali: s̄ ad min^o debet p̄us p̄tē
 de peccatis suis. Si autem non est simi/
 lis: tunc debet secundo cōsiderare si ali/
 quando fuit ei similis: ⁊ tunc sicut nole/
 bat despici: sed compassionem ei impen/
 di. sic nec debet fratrem suum peccantez
 ⁊ penitentem despiciere. sed cōpassionez
 ⁊ misericordiam ei exhibere. Eccli. viij.
 Ne despicias hominez auertentem se a
 peccato. ⁊ non improperes ei. Mem̄to
 qm̄ sum^o oēs in corruptōe: Si aut̄ nō es
 ei similis: neq; aliquando fuisti: tunc de/
 bes tertio cogitare q̄ potes ei fieri simil̄
 in futuro. Et ideo ratione talis dubij n̄
 debes sup̄bire: sed delinq̄ntibz p̄descē/
 dere. i. Cor. x. Qui se existimat stare vi/
 deat ne cadat. Augustin^o. Nemo ē q̄ se
 curus esse possit in hac vita q̄ tota tēpra/
 tio noīat. Si aut̄ nō es similis ei nec ei vn/
 q̄ fuisti similis: ⁊ de dei bonitate p̄fidis q̄
 nūq̄ eris ei similis tūc debes quarto vi/
 dere si ille qui sic est reph̄ēstibilis sit ne in/
 aliq̄ cōmendabil̄. Si ille q̄ habet tot de
 defectus aliquos etiā habeat p̄fectus Et
 tunc ratione bonoz illoz que habet de/
 bet supportare eū in his q̄ minus habet
 Un̄ Apoc. ij. volens apl̄s reph̄ēdē ep̄/
 scopū in epheso. Pr̄mo ponit quoddā
 viciū quod habuit dicens. Habeo con/
 tra te pauca qz charitatē tuā p̄mā dere/
 liquisti. Sed statim ponebat quoddāz

bonū qđ habebat dicens. Sz hocha /
 bes bonū qđ odisti facta nicolaicraz. qđ et
 ego odi. Similiter volens reprehendere
 ep̄m sardis primo ponit quendā suum
 defectū dicens. Nō inueni op̄a tua ple
 na corā deo meo. Deinde statim ponit
 quendā suū p̄fectū dicens. Sed habes
 pauca noīa in sardis: qđ non coinquinave
 rūt vestimēta sua. Ecce post qđ apl̄s po
 suit illa ī quibz illi ep̄i erāt reph̄esibiles
 statim subiunxit illa in quibz erāt cōmē
 dabiles ad innuēdū qđ si aliquis p̄t ali
 quod vitiiuz est reph̄endendus. si tñ ha
 bet aliquod bonū est nihilominus sup
 portāndus. Dato aut̄: qđ aliquis videat
 oīno esse malus. nec habere aliqđ bonū
 p̄pter quod sit tolerandus. tñ debz co
 gitare quinto qđ iste qđ sic videt esse ma
 lus forte in cōspectu dei est sibi in meri
 to preferendus. Et ponit exēplū sancti
 gregori⁹ de sc̄to stephano et sancto pau
 lo. Nā cū b̄n̄s stephanus consentiente
 z adiuuante paulo lapidaret: tñc stepha
 nus oīno erat bonus. z paulus omni
 no videbat eē malus. z tamen in conspe
 ctu dei paulus qui sic erat mal⁹ stepha
 no in merito z premio fuit p̄ponendus.

¶ Querit̄ vtz correptio frat̄na sit
 in p̄cepto. Respondeo fm̄ Tho. sc̄da
 sc̄de. q. 33. qđ sic. sed quia p̄ceptū affirma
 tiuū non obligat ad semp. sed p̄ loco et
 tpe. Vñ z omissio ei⁹ fit triplr̄. Uno mō
 fit meritoze. vt qđdo quis oportunum
 tps̄ inquit. vel de ip̄is metuit: ne detē
 ores fiāt. vel ad bonā vitā alios impedi
 ant z huiusmodi. Secundo mō omit
 titur cū peccato mortali. sz cū formidat
 iudiciuz vulgi vel carnis cruciatio siue
 pemptio dūmodo tñ hec ita dominant̄
 in aīa qđ fraterne charitati p̄ponantur.
 Tertio est p̄ccm̄ veniale quando scz ti
 mor z cupiditas tardiozem facit ad cor
 rigendū delictū fratris. nō tñ ita qđ si cō
 stare ei qđ fratrem possz a peccato retrabe
 re dimitteret p̄pter timorē vel cupidita
 tem quinn̄mo in aīo p̄ponit charitatez

vt dicit b̄n̄s Aug⁹. Vñ subditi tene
 ant̄ platos corrigere. Rñdeo fm̄ beatū
 Tho. vbi. s. Subditi non tenent̄ nec
 debēt corrigere platos correptione illa
 qđ est iusticie. i. p̄ correptionem pene Te
 nentur aut̄ correptione illa que est char
 tatis si in eis est aliqđ corrigibile: ita tñ
 qđ nō cū p̄teruīa: sed cū mansuetudine z
 reuerentia. Vñ vtz correctio frat̄na
 sit p̄pter sc̄dulum dimittenda. Rñdeo
 fm̄ Tho. sc̄da sc̄de. q. 33. Correctio fra
 t̄na ordinat̄ ad emendatōem fratris. et
 ideo int̄m̄ est computāda int̄ sp̄nalia bo
 na. q̄ntum hoc homo consequi p̄t: qđ nō
 p̄tingit si ex correptione fratris sc̄dali
 les. z ideo si p̄t sc̄dulum correptio di
 mittat̄. non dimittit̄ sp̄uale bonū. **¶**
¶ Notādum qđuis correptio frat̄na sit
 sub p̄cepto: z ad hāc oēs teneamur pro
 loco z tpe sz qñ licet z valet. Sūt tñ qñ
 qđ casus in quibus euadam⁹ hoc p̄ceptū
 Primus est: cū non est spes correctōnis
 Vñ p̄verb. 9. Noli arguere derisorē:
 ne forte odiat te. Sc̄ds cum timet̄ defe
 ctus p̄bationis. vt cū quis d̄ crimie cor
 ripit: qđ non p̄t p̄bari. tunc em̄ corripit
 ens obligaret̄ ad talionē si deficeret ī p̄
 batione. Tertio cū plato tā qđ iudici no
 tum est factum. Quarto cū meliori ope
 ri vel eque bono vacare aliquis int̄dit.
 Quinto cuz multitudo z potestas est in
 culpa. tñc correctio plus noceret qđ pro
 desseret: quia multitudo difficulter corri
 git̄ z potestas. **¶** Tertiu op⁹ mi
 sc̄die sp̄uale est consolare fidelit̄ omnes
 in tribulatōne positos. Hoc supra mo
 dum est meritorium apud deum ac si ip
 sum cōsolatus fuisses cū pep̄dit in cru
 ce: cū dicere potuit illud psal. Quesiui qđ
 consolaret̄: z nō inueni. Unde natura
 docet cōpati p̄ximis. hoc patet in porc⁹
 qui sibi mutuo ex naturali inclinātōe cō
 patiuntur. hoc cognoscat̄ in hoc: qđ cuz
 vnus porc⁹ ledit: tunc omnes accurrūt
 sic z nos cōpati debem⁹ fratribus nostris
 Vñ Greg⁹ Omnes fratres sumus dei

potestate cōditi. z ei⁹ sanguine redēpti. et
 idcirco frēs nostros q̄ntūlibet paupēs z
 abiectos in nullo desp̄icere debem⁹. Et
 talis cōpassio ē signū bonitatis in hoīe.
 Vñ Greg⁹ li. xxi. moral. Tāto q̄sq; p
 sectio: ē: q̄nto p̄fecti⁹ alienos doloēs sen
 tit. imo naturale ē q̄ vnū mēbz compa
 titur aliḡ membro. Apls. i. Corinth. 12.
 Si quid patit̄ vnuz mēbzū zc. Ergo. q̄
 nō cōpatit̄ pximo est q̄si membrum ab
 salum a mystico corpore ch̄isti. qz ch̄s
 est caput: z omēs ch̄istiani in. gratia ex
 istētes sunt membra eiusdez capitis. vñ
 Gregon⁹. Non aliter redemptoris no
 stri membra efficiamur: nisi adherendo z
 compatiendo pxio. Q̄ aut magnū z ac
 ceptū sit corā deo compati pximo osten
 dit Greg⁹ li. ij. moral. dicens. Exteriora
 nāq; largiēs aliq̄d extra semetipz tribu
 it. Qui vō fletū ac cōpassionem pximo
 p̄buit: aliq̄d ei ex semetipō dedit. Itē cō
 passio est crux sp̄ialis: quā debem⁹ por
 tare post ihm. Vñ Greg⁹. in omel. Si
 q̄svulv venire post me. zc. Duob; moīs
 crux xp̄i tollit. s. cū p̄ abstinētiā corp⁹ af
 fligit: aut p̄ cōpassionem xp̄i anim⁹ tri
 bulat. ¶ Quartū est indulgere
 offensorib; nostris toto corde z eos dili
 gere. Math. 5. Diligite inimicos v̄ros
 benefacite his q̄nivos oderunt. Aug⁹.
 in s̄mone de brō stephano. Per amorē
 hoīs inimici efficiaris amicus dei. Vñ
 qlibet libent̄ debet ignoscere offensori
 bus suis: vt deus ignoscat sibi offensa;
 suā. Vñ Lu. 6. Dimittite z dimittemī
 Aug⁹. de verbis apli. Unusquisq; talē
 indulgentiā acceptur⁹ ē. qualē ip̄e dedit
 pximo. Et tāta possit esse offensa: z cui
 tali feruore posses indulgere. pxio q̄ d̄s
 p̄ hoc indulgeret tibi oīa p̄cā tua. Vñ
 Greg⁹. in moral. Qui in se peccanti cle
 ment̄ indulgit: nullū p̄cā vestigiū in ei⁹
 aīa remanebit. ¶ Vñ queritur
 circa iā dicta p̄moyz diligere inimicos
 sit de necessitate salutis R̄ndeo s̄z tho.
 sc̄a sc̄e. q. 27. Dilectio inimic⁹ trip̄lt

p̄t considerari. Vno mō vt diligant̄ inimi
 ci in q̄ntū inimici. Et s̄ est diligē maluz
 alteri⁹. Alio mō q̄ntū ad naturā: s. in v̄
 uersali: z sic dilectio inimic⁹ est d̄ neces
 sitate salutis vt s̄z aliquis diligēs deuz
 z pximū ab illa generalitate inimicos n̄
 excludat. Tertio mō potest considerari
 in speciali: vt s̄z aliq̄s in speciali moue
 atur motu dilectionis ad inimicos. Et
 istud nō est de necessitate salutis absolu
 te. qz nec moueri motu dilectiōis in spe
 ciali ad quoslibet homies singularit̄ est
 de necessitate charitatis absolute: sed s̄z
 p̄parationē animi. vt s̄z homo habeat
 animū p̄paratū ad hoc q̄ singularit̄ amo
 re inimicū diligeret si necessitas occur
 ret. Sed q̄ absq; necessitatis articulo d̄
 ligat pertinet ad charitatis p̄fectionem.

¶ Itē querit̄. vtrū sit de necessi
 tate charitatis. q̄ aliq̄s signa vt effect⁹
 dilectiōis inimico exhibeat. Respōdeo
 s̄m h̄m̄ Tho. sc̄a sc̄e. q. 27. Sic h̄o
 in cōmuni tenet diligerē inimicū z nō in
 sp̄iali: nisi s̄m p̄paratōez animi: vt nūc
 dictum est. ita signa z effect⁹ dilectionis
 que in communi cōsueuerunt pximo ex
 hiberi: tenet etiā inimicis exhibere. pu
 ta: cū aliq̄s orat p̄ omnib; fidelib;: vt p̄
 toto mūdo: vel cū aliq̄s aliq̄d b̄nificiū
 impendit toti cōmunitati: tunc etiā s̄
 inimicis exhibere est de necessitate p̄ce
 pti. z cōtrafacere p̄tineret ad liuorez v̄n
 dicte. Speciali vero beneficia vel dile
 ctionis signa que quis exhibet parit̄
 lariter aliquib; p̄sonis: q̄ inimicis exhi
 beat nō est de necessitate nisi s̄m p̄para
 tiōē animi. vt si inueniretur in articulo
 mortis. s̄m illud Prouer. xxv. Si esur
 erit inimicus tuus: ab a illum. zc. Sed
 hoc facere preter necessitatis articuloz p̄
 tinet ad p̄fectionem charitatis. p̄ quam
 aliq̄s nō solum cauere v̄nci a malo: s̄ etiā
 am vult v̄ncere in bono malum. qz sc̄lz
 non solum cauere ne p̄pter iniuriā sibi
 illatā p̄trahat ad odium: s̄ etiā inten
 dit inimicū ad suū amorem protrahere.

Item querit. vtrū inimicis veniā pe-
tentibus teneamur remittere. Respon-
deo ex iniuriā vel damno dato alicui so-
let in eo cui fit iniuriā tria oriri. scilicet rā-
cori affectu. signum rancoris in effectū:
et accusatio iuris contra iniuriantem.
Prīmū et secūndū tenet homo statim re-
mittere: h̄ tertium non nisi satisfaciāt h̄ su-
um posse. **Q**uartū est ferre p̄se-
cutōes et tribulatiōes patient. **U**n̄ apl̄s
Persecutiōes patimur et sustinemus? **Ma-**
th. 5. Beati qui p̄secutiōem patiuntur:
Ilydorus de summo bono Impossibi-
le est vt homo sis: et non gustes angusti-
as. dolor et tristitia om̄ibz cōmuniā sūt.
Qui ergo in flagellis murmurat: deus
plus iritat: qui aduersa paciēter tolēat
deum citius placat. Sciendū autē qd li-
benter debemus sufferre tribulationes
vt per has liberemur a futuris malis.
Breg? Misericorditer adhibet d̄s tem-
poralem seueritatem: ne eternam infēat
vltionem. Ideo hic quibusdam parat:
vt eos in eternū feriat. Ideo hic ferit n̄
pcendo: vt in eternū parcat. Secundo
quia d̄ singulis sufferentijs singulariter
glificamur. Apl̄s. Nō sūt d̄digne pas-
siones huius t̄pis. Ilydo. de summo bo-
no. Qui vite future premiā diligēter ex-
cogitat mala om̄iā vite p̄ntis equani-
miter portat quando ex illius dulcedie
huius amaritudinem temperat. **S**e-
ptimū est orare pro inimicis. hoc christ̄
docuit verbo et exemplo. Primo verbo
et doctrina cū dixit **Matth. 5.** Orate p̄
p̄sequentibz et calumniantibz vos. vt si-
tis filij patris vestri q̄ in celis est. qui so-
lem suū sup bonos et malos oriri facit. et
pluit super iustos et iniustos. Secūdo do-
cuit hoc exemplo cū pro crucifixoribus
suis orauit in cruce dicēs. Pat̄ ignosce
ill̄: qz nesciūt qd faciūt. Hāc doctrinam
bñ didicit b̄tus stephan? q̄ stādo p̄ se o-
rauit: h̄ flexis genubz orauit p̄ inimicis.
Un̄ h̄ **Actū. 6.** Sic et nos debem? se-
qui doctrinā et exēplū xp̄i: et fidelit̄ oraē

p̄ inimicis nr̄is. **U**n̄ b̄tus Breg?. Ille
preces suas multum valere facit. q̄ eas
pro inimicis effundit. Sed heu aliqui
petunt vindictā a d̄o super inimicos su-
os. **U**nde Breg?. Subz de? vt diligat
inimicus: et tñ rogat deus vt occidat ini-
micum. Quisquis sic orat: ipse suis pre-
cibus contra conditorem pugnat. Et ta-
lis vindictiua oratio est multū pericu-
losa homini inuido. quia s̄m dei iustici-
am homo iste reus est: vt sibi hoc malū
contingat q̄ alijs hominibz sic orando
optat. Insuper omnia bona opa q̄ tal
inuidus operat nō sūt sibi meritoria nec
deo accepta. **U**n̄ Aug?. in t̄tio s̄mone
de beato stephano. Nemo se circumue-
niat nemo se seducat. Qui v̄lynū hoies
in hoc mūdo odio habet: quicqd d̄o in
bonis opibz obtulit: totū perdet.

ExPLICIT tractat? d̄ sex opibz misericōdie
Incipit expositiō
super oratiōem dominicā. **A**

Ones vnanimēs i ora-
tione estote. p̄ma petri. 3
Sicut d̄t glosa sup illd̄
ps̄. Apud me orō meā vi-
te mee. Illud qd̄ iustifi-
cat hoies in hac vita est
ieiuniū elemosyna et orō. Et ista tria cō-
mendant maxime a d̄o: et tñ orō maxie
p̄cellit alia duo in q̄nqz. Primo in faci-
ente. qz h̄ officiu? est multū facile. qz de-
bilis nō p̄t ieiunare. nec paup̄ elemosy-
nā dare: q̄libet tñ p̄t orare. **U**n̄ **Psal.**
Apud me oratio mea sp̄. **U**n̄ Ilyd. de
sum. bo. Oratio est cordis: nō labiorū:
nō em̄ s̄ba dep̄cantis deus attendit. h̄
orantis cor inspicit. Melius est cū silen-
tio orare corde sine sono vocis: q̄ solis
verbis sine intuitu mentis. Ergo quilibet
potest orare etiam mutus. saltē mē-
taliter: vel etiam in agone constitutus.

Secundo precellit oratio in iocunditate et honorabilitate. Nihil enim delectabilius nec honorabilius est homini quam loqui cum deo omnipotenti. Unde Augustinus super psalmum 85. Oratio tua locutio est ad deum. quando legimus deus tibi loquitur: quando oras cum deo loqueris. Ergo in signum huius multa sunt officia que aliquibus cederent ad dedecus de quibus verecundarentur sicut arare et fodere. Sed orare quantumcumque nobili cedit ad decus et honorem. hoc patet: quia qui deuote orat: cum rege celesti loquitur. Ergo debemus cum reuerentia orare propter dignitatem regis cum quo loquimur in oratione.

Tertio precellit oratio in dignitate: quia si oratio eo modo fiat quo debet: scilicet de uoluntate et attente. tunc secundum Wilhelmum lugdunensem: Oratio est encensum deo ualde gratum et ministerio angelorum dignum. Unde Tobias dixit angelus ad Tobias: Quia orabas cum lachrymis: et sepeliebas mortuos et ego obtuli orationem tuam domino. Unde bernardus super illud psalmi. Intret in conspectu tuo oratio mea. Sane uirtus magna pure orationis hic notatur que quasi persona quedam ad deum intrat: et mandatum pagit. quo caro puenire nequit. Unde etiam Augustinus loquens de dignitate orationis dicit. Oratio est anime sancte presidium. angelo bono solamen. diabolo supplicium. deo gratum obsequium. Et non immerito secundum Wilhelmum lugdunensem. Item christus qui in quantum homo est offert orationem nostram deo patri: quod signatur in hoc quod dyaconus in missa thuribulum tradit sacerdoti. et sacerdos thurificat. Sic christus orationes ecclesie deo presentat. que presentatio mentium facit eas ualere. Quomodo autem a deo patre contemnetur illud encensum: quod a tanto mediatore ei presentatur. Quarto oratio precellit in approximatione ad deum. quoniam qui orat facie ad faciem ante deum se constituit. Psalms. Respice in me: et miserere mei. Unde Bernardus in quodam sermone. Licet omnia hora et omni loco oculi domini super nos spectentur: maxime tamen in oratione. licet eum

videamur semper. sed tunc etiam presentamus nos et ostendimus quasi facie ad faciem loquentes. Elemosyna enim per manus pauperis ad deum mittitur. Ieiunium per afflictionem corporis deo ostenditur. sed oratio immediate deum presentem alloquitur. Quinto precellit. quia est ualde lucrosa et utilis. Quod potest ostendi ex hoc quod nihil est ad quod oratio ualere non potest. Unde in Paralipomenon xx. Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum residuum habemus: ut oculos nostros ad te dirigamus. Hoc est officium ex quo homo potest lucrari omnitemporale. et in hyeme: et in estate: in sereno: et in pluuiali tempore. de nocte et de die. festiuis diebus et ferialibus. in infirmitate et sanitate. in iuuetute et senectute. stans. eundo. in domo et extra domum. Et quicquid una hora lucratur homo plus orando quam ualeat ciuitas una. quia lucratur homo modica oratione cum deuota est regnum eternum. Quicquid autem ante inchoatur est homo in statu damnatorum. et ante finem est in statu salutis eterne.

Quomodo oratio dominica precellit omnes alias orationes B

Oratio dominicalis omnes alias orationes excellit in quattuor. Primo in auctoritate. quia christus uerus deum eam fecit et ordinauit. Si autem queratur. quare eam christus fecit. Respondetur primo ut per eam deus honoretur. cum enim ipse deus noster sit pater et dominus merito est honorandus Unde Malachie. i. Si ego dominus ubi est honor meus. Et ideo dicitur Ecclesiasticus. xxxviii. Altissimus dedit scientiam hominibus honorare eum in mirabilibus suis. Unde etiam ad hoc monemur. ii. Machab. xv. Honora deum. Secundo quod esset petendum doceret. Unde Math. xx. Nescitis quid petatis. ne hoc dicat nobis tunc ipse christus formauit nobis orationem dominicam: in qua includuntur nobis omnia necessaria que sunt nobis petenda. Tertio ut quis esset orandus ostenderet. quia deus est pater omnium ad quem cura omnium pertinet. Sapientie. vi. Equa

liber est ei cura de omnibus. **S**ecundo pre-
cellit alias orationes in breuitate. **S**z
queritur quare eā ita breuē fecit. **R**espo-
deo q̄ specialit̄ p̄ter tria. **P**rimo vt faci-
lius possit capi z intelligi z melius reti-
neri. z tardius obliuisci. **S**ecundo vt fre-
quentius possit dici z iterari z ne dicen-
tibus fastidium generaret. **T**ertio: vt nul-
lus se possit excusare ab oratiōe. quia q̄
libet hō rationalis pōt eā discere z om̄i
die dicere. **C**ontra hoc multi faciunt. q̄
quandoq̄ p̄ unum vel p̄ duos vl̄ p̄ p̄les
dies p̄ter occupationes exteriores obli-
uiscuntur dicere pater noster. sed que p̄-
nent ad corporis necessitatem nō obliuī-
scuntur. quia nūq̄ fuit talis occupatio
quin tempus illud sibi assumūt vt cibū
corporalem non negligant. **E**t hoc ē si-
gnū modice dilectionis dei z etiam salu-
tis p̄rie. **T**ertio excedit oratio domi-
nicalis in exaudibilitate. **E**st em̄ domi-
nica oratio magis exaudibilis q̄ aliq̄
alia oratio. **R**atio ē: quia petitionē quā
quis ordinauit fecit non potest repelle-
re. **C**hristus autem hanc orationem or-
dinauit. z fecit. ergo zc. **U**n̄ **C**hry. sup
Math. **P**ater hanc orationem non li-
benter exaudit: quam filius non dicta-
uit. **Q**uarto in fecunditate. **N**az omnia
necessaria corporis z anime tā in presen-
ti q̄ in futuro in ista orōne concluduntur.
Et sciendum q̄ hec oratio ē valde sente-
tiosa: ideo debet attente z intelligibilit̄
dici. **D**icit em̄ **R**aban⁹ sup **M**ath. q̄ i
his petitionibus omnia bona vite p̄ntis
z future continent. **F**ecunditas aut̄ istius
orationis patet ex hoc. q̄ omnia que st̄
aut sunt fugiēda aut desiderāda. **D**eside-
rāda in quatuor bona. fugiēda in quatuor
mala. **P**rimo et principaliter inter om-
nia que desiderāda sūt honorem dei de-
bemus desiderare. z hoc tangitur in pri-
ma petitione ibi. **S**anctificet nomē tu-
um. **S**ecundū est q̄ ad regnū dei pueni-
amus. ideo dicimus. **A**dueniat regnū
tuum. z hoc est bonū glorie. **T**ertū est

vt volūntatem dei faciāmus. **E**t hoc ibi
fiat voluntas tua. z hoc est bonū gra-
tie. **Q**uartū est. q̄ ad istam vitam necē-
ria habeamus. z hoc ibi **P**anem nostrū
Illa autem que fugiēda z vitanda sunt
aut sunt mala p̄terita. z hoc ibi. **D**imitte
nob̄ debita nostra. **A**ut futura. z hoc
ibi. **E**t ne nos inducas in temptatōem
Aut presentia. et hoc ibi. **S**ed libera
nos a malo.

Quare dicimus pater. **L**

Quod ad excitandū deuotōnem
in nobis: tūc p̄siderādum est. q̄
resic inchoat dñicam orōem dū
cēdo pater z nō dñs. vel deus vel crea-
tor. **R**esponderetur q̄ talia nō sunt amo-
ris. s̄ pater est nomē amoris. **S**z ex quo
diligit nos paterne. z vult a nobis etiā
filialiter diligi. **I**deo d̄t pater. **U**n̄ d. i.
Joh. iij. **V**idete qualem charitatez de-
dit nobis pater: vt filij dei nominemur
et simus. q̄ si filij z heredes: heredes q̄
dem dei: coheredes autez christi. **Q**si
hanc nostram dignitatē fideliter pensa-
remus: merito deberemus omnīū vicio-
rū cōtemnere vilitatem. **Q**uā dignitatem
Aug⁹. cōsiderans ait. **A**d maiora
natus sum q̄ vt sim mancipium corpo-
ris mei. **C**ōtemnamus ergo serui eē pec-
catorum. quia ad hoc instituti sum⁹ vt
nominemur filij dei. **A**d excitādum eti-
go charitatem z deuotōez dei in nobis
dicimus. **P**ater noster vt memorari de-
beamus q̄ simus eius filij: si orōem no-
stram salubriter deo offerre volumus.
Sed noster dixit vt ostēdat q̄ oratio de-
bet esse cōmunis. **U**n̄ **L**ipanus de
oratione dñica sic dicit. **N**ō dicimus pa-
ter meus. s̄ pater noster. q̄ pacis z veri-
tatis magister noluit singulatim preces
fieri ne quis cum p̄cetur t̄m p̄ se p̄ccet.
Secundo vt nos doceat humiliari vt nul-
lus se de nobilitate generis iactet z sic ali-
os spernat. **U**n̄ **A**ug⁹. **N**on enī diu-
tes z nobiles nō sup̄bire minoribus vl̄ cō-
tra minores. **N**ō em̄ possunt dicere vt

re pater noster nisi fratres **D** **E** **R** go ad ostendendum qd omnes hoies tam nobiles q̄ ignobiles sunt similes q̄ntū ad p̄ncipium. quia omnes a deo creati z uidi in hunc mūdum nati. quātum ad medium. quia omnes breuis vite. quātū ad finem. quia omnes in cinerem redigēdi. z post terminum vite. quia omnes añ tribunal xp̄i stabunt. z ibi f̄m iusticiā iudicabūtur Ad ostēdendū talē eq̄litatez tunc dicimus noster **T**ertio dicit noster vt nos instruat inuicem amare z auxiliari. ex quo fratres sumus: sic vt vnus p̄ alio oret. z damnū alterius suum reputet. sic faciūt germani fratres. **I**aco. vi. **O**rate p̄ inuicē vt saluemini. **U**n̄ **A**mbrusius in hexameron. **S**i p̄ te roges tñ pro te solus rogabit. si aut̄ pro omnibus rogas: omnes pro te rogabūt. **U**n̄ **C**hrisost. sup̄ **M**atheū. **P**ro se orare necessitas cogit. p̄ alijs aut̄ charitas frat̄nitatis hortatur. **D**ulcior est aut̄ añ deum orō nō quam necessitas trāsmittit. **E**quam charitas commendat.

Qui es in celis **E** **Q**uerit̄ **Q**ue hoc d̄t **M**ath. cū tñ vbiq̄ ē deus f̄m deitate. in terra p̄ misericordiā. in inferno p̄ iusticiā. in celo p̄ gloriā. **R**espondeo p̄mo: ideo vt nos doceret sp̄m mundo z corde puro orare: vt om̄ia que sunt in celo sunt pura z mūda. **J**oh̄is. iij. **S**p̄s est deus z omnes qui adorāt eū in sp̄u z veritate adorare oportet. **U**n̄ **A**uḡ. **N**isi sit conscientia pura a peccatis: a deo non exaudieris. mūda tñ cubiculū cordis z intererit q̄ exaudiet. **S**c̄do vt celestia z non terrena docerz nos appetere. iuxta p̄siliū apl̄i **L**ocolicē. iij. **Q**ue sursum sunt q̄rite: nō que sup̄ terram. **T**ertio vt ostēdat nob̄ locū ad quē creati z redempti sumus. et ad quem om̄i die vnā dietā facere debemus. **U**n̄ **J**oh̄is. xij. **I**n domo patris mei mansiōes multe sūt. **U**n̄ apl̄s. **N**on habem⁹ h̄ manentē ciuitatē: s̄ futurā in q̄rim⁹. **U**n̄ **A**uḡ. xxij. li. d̄ ci. del. **Q**d

de⁹ p̄parauit diligentib⁹ sc̄: fide nō capisse spe nō attingit. charitate nō p̄prehēdit desideria z vota trāsgredit. acquiri p̄or estimari nō p̄t. **E**t ideo merito ad istā celestē patriā anhelare debemus. **A**uḡ. li. ij. de ciuit. dei. **O** chare illā vitam amplecti debuisti: vbi est vita sine morte. lux sine tenebris. iuuent⁹ sine senectute. pax sine discordia. voluntas sine iniuria. regnū sine p̄mutatōe. qz nō amittit.

Prima petitio **S** **S**anctificet nomē tuum **H**ec est p̄ma petitio in q̄ petimus vt nomen eius sanctificet. **S**ed diceret q̄s. videt q̄ hec petitio sit incōueniens. sp̄ em̄ eius nomē est sanctū. s̄ eius sanctificatio hic nō debet peti. **R**espondeo qd nō petimus ip̄m in se sanctificari qz sic nullo mō est magis possibile. **S**z petimus in nobis sanctificari. i. qd in nobis sanctū habeatur z sc̄m reputet z tāq̄ sanctū honoret corde credēdo z amādo **J**uxta illud **E**saie. viij. **D**ñm exercituum ip̄m sanctificate in cordib⁹ vestris. **I**n ore ip̄m laudādo z p̄dicando. **D**anielis. iij. **B**ñdictū nomē glorie tue sanctū z laudabile. **I**n ope bñ viuēdo **S**z heu tā a plurib⁹ xp̄ianis nomē dei blasphemaf̄ potius q̄ sanctificaf̄. **U**n̄ de hoc cōquerit̄ p̄ **E**saia p̄phetam dicēs. **E**sa. liij. **F**ugit nomē meū blasphemat̄. **U**n̄ **R**ho. ij. **N**omē dei p̄ vos blasphemaf̄. **H**ociā p̄t dici multis peccatorib⁹ deū blasphemantib⁹. z qui contra p̄ceptum diuinū nomē assumūt inuanū **S**ed qlibet xp̄ianus bonus debet petere in orōne p̄mo z p̄ncipaliter honorē dei dicēdo. **S**anctificet nomen tuū. sc̄z in nobis. in corde p̄ fidam dilectōem. z in ope per virtuosam executōem.

Secūda petitio **A** **A**dueniat regnū tuū. **H**ec est secūda petitio q̄ iugiter nobis aduenire regnū patris celestis feruētissime exoptamus dicentes. **A**dueniat regnum tuum. **E**t ista sc̄da petitio

fm Henricū de firmaria. conuenienter
 sequitur ad primam ut post adoptionem fili-
 orum dei petamus regnum ipsius. quod
 propriis filijs dei debetur. Et est sensus. ad-
 ueniat. i. ad nos veniat regnum tuum. quia
 nos mortalitatis pondere pregrauati ad
 illud venire non possumus: nisi per manum
 sue gratie et misericordie affectus noster
 ad eius desiderium et prosecutionem miseri-
 cordie subleuetur. Dicamus ergo fidu-
 cialiter tanquam filij per eius sanguinem rege-
 nerati. Adueniat regnum tuum Quia secun-
 dum quod nobis post honorem dei est deside-
 randum est regnum celeste ut illuc perueniamus.
 Et hoc petimus hic in secunda petitione
 dicendo Adueniat regnum tuum. i. ad nos
 et in nos. s. ut regnes in nobis in presenti.
 Juxta illud Luce. xvij. Regnum dei in-
 te vos est. Et ut in futuro tecum regnemus
 cum diciturus est electis suis illud Math
 xxv. Venite benedicti etc.

Tertia petitio.
 Fiat voluntas tua sicut in celo et
 in terra. Hec est tertia petitio in
 qua petimus nobis bonum spirituale quod
 pertinet ad meritum nostrum. Et fm Hen-
 ricū de fir. hec petitio recto ordine sequitur
 ad secundam. Congruum enim est ut cuius regnum
 postulamus: eius voluntati in omnibus pareamus
 Sciendum autem quod deus specialiter vult
 a nobis tria. Primum ut auertamur a pec-
 catis. Ezech. xvij. Numquid voluntatis
 mee est mors impij. Idem. Nolo mortem
 peccatoris. Et ideo expectat ut misereatur no-
 stri. Unde Aug. in li. de vita christiana Si
 deus patiens non esset: iam genus humanum
 defecisset Nec iustos de peccatoribus habe-
 remus si deus festinaret vellet punire peccato-
 res. s. ut sero peccator auertatur et viuat pa-
 tienter expectat Exemplum de maria mag-
 dalena. petro et paulo. et sic de alijs: qui
 omnes in inferno arderent si misericordia dei
 eis non subuenisset et eis vitam ad emenda-
 dum prolongasset. Secundum quod deus a nobis
 vult est. ut in melius proficiamus. Unde
 ap. s. Hec est voluntas dei sanctificatio

vestra. Quia spiritus proficere in melius debe-
 mus. quia nullus potest stare in via dei quoniam an-
 tecedat vel retrocedat Hoc patet fm Ber-
 nar. In via dei stare regredi est Tertium
 est quod vult quod omnes saluemur. Ap. s. Vult
 omnes saluos fieri. Et hanc triplicem volun-
 tatem dei petimus hic a nobis impleri.
 quia sine suo munere fieri non potest. Unde An-
 selmus. Nam sicut deus non operatur bonum
 in homine nisi homo voluerit. Sic nec homo potest
 facere. nisi habuerit dei adiutorium. sicut
 nec semine sine terra. nec terra sine semine
 fructificat. sic nec homo sine deo. nec deus si-
 ne homine bonum operatur in homine. Sequitur.
 Sicut in celo et in terra. Ubi sciendum
 fm Henricū de firmaria. Per celum intel-
 liguntur viri iusti et per terram intelliguntur pec-
 catores. Ut sit sensus. quod sicut voluntas
 tua fit in bonis et iustis hominibus tibi fide-
 liter obsequentibus. Ita etiam fiat in terra.
 id est in ipsis peccatoribus. ut scilicet ad te con-
 uertantur et tibi seruiant Ergo orationes in hac
 clausula debet dirigere intentionem in de-
 um optando omnibus peccatoribus veniam et
 gratiam et iustificationem a peccatis. ut et ip-
 si voluntatem dei sicut et iusti salubriter per-
 ficere valeant. Secundo modo fm sanctum Tho-
 mas. Per celum intelliguntur sancti et angeli in ce-
 lo existentes. s. per terram in terra viuentes:
 Ut sit sensus. sicut in ciuitatibus celi sic in ci-
 uitatibus terre. Hoc est sicut sancti et angeli
 conformant voluntatem suam voluntati di-
 uine in celis. sic faciant homines in terris.
 Sed contra hoc faciunt qui murmurant con-
 tra deum in tribulationibus. Et hoc est
 signum carentie diuine gratie. Sicut
 vas vacuum magnam resonantiam facit.
 et currus non vincitur cum clamore in-
 cedit. sic et tales. Sed boni christiani
 voluntatem suam deo conformant ex-
 emplo christi qui dixit. non mea sed tua
 voluntas fiat. Unde Lassiudorus su-
 per illud psalmiste. Voluntarie sacrificabo
 tibi. Voluntarie deo sacrificant
 qui inter angustias passionum iugiter
 gratias agunt.

Quarta petitio. **H**ancem nostrum quotidianum da nobis hodie. Hec est quarta petitio qua petimus post bonum spirituale bonum corporale. id est necessaria in vita presenti quibus valeamus pervenire ad patriam. Nam per panem omnia necessaria intelliguntur. Ecclesiast. xix. In initium vite hominis panis et aqua. Sciendum autem quod necessaria corporis a deo petenda sunt: quia ipse dat etiam omni carni. Psalmis. Oculi omnium in te sperant domine. Modus autem quo petere debeamus ista temporalia nobis publice in ista petitione demonstrat. Nam hic insinuat: quod a nobis debet tolli omnis cibi superfluitas. Ideo dicit Panem nostrum Item omnis cupiditas et omnis superflua sollicitudo. Ideo dicit quotidianum da nobis hodie. Contra illos qui ad annum: immo ad annos plurimos ista petunt: et cum nimia sollicitudine ista temporalia colligunt: ut ille dives de quo in evangelio dicitur: qui dixit. Anima mea habes multa bona in annos plurimos. Et responsum est ei. Stulte hac nocte repetent diaboli animam tuam a te: et ea que congregasti cui manebunt. Item dicit da: per hoc nobis insinuans quod non debes per te recipere: sed a dato omnium. id est a deo humiliter petere. Ille enim per se recipit quod iniuste lucrat: quia hoc deus sibi non dat sed per se recipit. Quomodo ergo orant usurarii: fures. et ceteri quia omnia iniuste lucrantur. qui dicunt da: cum ipsi per se contra deum et salutem propriam talia recipiunt. Item dicit nobis. per hoc insinuans: ut nullus sibi temporalia appropriet. Chrysostomus. Omnia que dat nobis deus: siue orantibus. siue militantibus non solum nobis dat: sed etiam alijs dat per nos. ut cum de eo accipimus a deo petentibus partem faciamus. Unde etiam beatus Augustinus. de verbis domini sermone. 42. De meo vultu quod ait christus. da mihi et reddam tibi. Habuisti me largitorum: fac me debitozum

Pauca mihi das pluravitque tibi reddam Terrena mihi das: celestia vultuque reddam Temporalia das: et eterna restituam. Immo memetipsum etiam tibi restituam. Secundo in hac petitione nomine panis spiritualis panem petimus. id est sacramentum eucharistie. quod est robur anime et medicina ipsam muniens. cibans et confortans in via presentis vite contra omnes spirituales defectus. Unde Joannis. vi. christus ait. Ego sum panis vivus qui de celo descendi: si quis manducaverit ex hoc pane. vivet in eternum. Unde sanctus Thomas de aquino. Panis qui petitur. deus est: qui est cibus angelorum. refectio beatorum qui in celo datur: et in terra comeditur. Quo sancte quis usus fuerit mortem in eternum non gustabit. Unde etiam Chrysostomus. Panis vite christus est: hunc autem dari nobis quotidie postulamus: ne qui in christo sumus: et eucharistiam quotidie accipimus impediante aliquo gravi delicto dum a celesti pane prohibemur. a christi corpore separamur.

Quinta petitio. **M**itte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Hec est quinta petitio: in qua petimus remissionem omnium peccatorum nostrorum in deum: in proximos: et in nosmetipsos. Queritur quare christus dixit: dimitte nobis debita nostra et non peccata nostra: Respondeo secundum Henricum de firmaria. quod christus melius dixit. dimitte nobis debita nostra: quam si dixisset. dimitte nobis peccata nostra. Nam plus petimus dicendo dimitte nobis debita nostra. quam si diceremus. dimitte nobis peccata nostra. Nam in primo petimus dimitti nostra culpa quam penam quam tenemur exolvere pro peccatis nostris. Quod non fieret in secundo. scilicet dicendo peccata: quia peccata quamquam dimittunt quantum ad culpam: et tamen remanet reatus quantum ad penam.

Quiritur. Sicut et nos dimittimur debitoribus nostris. Hoc signanter addit. quia alias non fieret remissio peccatorum: sicut clare in euangelio patet ubi christus dicit. Cum stabitis ad orandum: dimittite si quid habetis aduersus aliquem. ut pater vester celestis dimittat vobis peccata vestra. Unde beatus Bernardus. Si vis ut tibi peccata dimittantur. omnis rancor et indignatio a corde tuo euellatur. **S**ciendum quod secundum Henricum de firmaria in lesione qua quis leditur ab aliquo est duo considerare. videlicet ipsam culpam que ex lesione incurritur: et illam solum deus remittit. Et etiam rancorem quem quis concipit contra illum qui ipsum lesit. et illum tenemur dimittere si velimus nobis a deo dimitti. Quia alias quis peteret contra seipsum. scilicet quod deus sibi non ignosceret: sicut ipse alijs non vult ignoscere. Unde Eyprianus dicit. Nulla est tibi accusatio in die iudicii cum secundum tuam propriam sententiam iudicaris: et hoc quod alijs feceris: tibi ipsi patiaris. **Q**uiritur utrum peccatores possunt vel debent hoc dicere: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: cum tamen adhuc stant in rancore contra proximum. nec sibi indulserunt: nec indulgere intendunt. Videtur quod non: quia mentiuntur: et mentiendo peccant. ergo non debent dicere illa verba. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. **D**icendum quod peccatores dicere debent. nec mentiuntur. quia hec oratio est comunis. Et licet non habeat veritatem ex parte eorum: tamen habet veritatem ex parte ecclesie in persona cui dicitur. Unde dicit beatus Thomas secunda secunda questione. 83. Dicere non cessent imo potius valet dicere quam obmittere.

¶ Sexta petitio.

Ad nos inducas in temptationes. Hec est sexta petitio in qua petimus preseruari a futuris malis

et a peccatis. sicut antea in quinta petitione petimus indulgeri nobis preterita mala et peccata: sic hic in sexta petimus preseruari a futuris malis et peccatis. Sciendum autem quod in hac petitione non petimus ut simpliciter non temptemur: sed ne inducamur in temptationem. Ille enim inducitur in temptationem qui superat et capit: sicut piscis in reti. Christus enim fuit temptatus. sed non in temptationem ductus. Unde beatus Thomas dicit. Non ei petimus: ut non temptemur quia temptari non est malum. sed magis elad virtutis exercitium quam viriliter resistitur. Unde et Augustinus. Temptatio cui resistitur non est peccatum. sed magis causa exercende virtutis. **S**ciendum etiam quod necessarium est quod temptemur. quia magna pars meritoz nostrorum consistit in sustinendo tribulationes et vincendo temptationes. quia alias operaz exercitia bona modica sunt. Unde Augustinus. Nullus hominum est tanta iusticia perditus: cui non sit necessaria tribulationis temptatio ad proficiendum. Unde Bernardus. Quotiens resistis: totiens coronaberis. Permittunt enim super nos temptationes a deo: ut temptati resistamus. resistendo vincamus. vincendo mereamur vitam eternam. Unde Hieronymus in epistola. Quis sanctorum sine certamine coronatus est. Unde Augustinus. Si nullus esset hostis: nulla esset pugna. Si nulla pugna: nulla victoria. Si nulla victoria nulla corona. quia secundum apostolum Nullus coronabitur nisi qui legitime certauerit.

¶ Septima petitio.

Ad libera nos a malo. Hec est septima petitio et ultima illius nostre dominice orationis. in qua petimus ab omni presenti malo liberari. Ut ergo Eyprianus dicit. hoc petimus ut ab omni malo imminente liberemur. et merito. quia totus mundus est plenus periculis. Et nos vudique sumus circumdati multiplicibus laqueis. quia supra habemus timorem inordinatum: ab infra amorem inordinatum: ab antevolutate perversam. a retro peccatorum preteritorum delectationem. a dextris et

De Angelica

tas clarius rutillet virginee lampadis il
lustrata fulgoribus. Sciendum quod hoc no
men maria in ipsa salutatione angelica
est valde attente deuote nominandum. **O**
Primo quod hoc nomen maria deuote
nominatum mentem illuminat: **L**anti. i. Oleum
effusum nomen tuum. Secundo affectum in
flammat **B**ernardus multum amabilis. o
magna. o pia. o dulcis maria. **T**u nec
noisart quod de potes quando accendas. nec cogi
tari quin recrees affectus dulcedinem.
Tertio quia demones fugat. **B**ernardus Flu
unt et pereunt: sic cera a facie ignis demo
nes: ubique inueniunt crebram huius
nominis inuocationem: deuotam recordatio
nem. sollicitam imitationem. **Q**uarto in pi
culis adiuuat. **B**ernardus. In angustiis et in
rebus dubiis maria iuoca. maria cogi
ta. non recedat ab ore: nec recedat a cor
de. **E**t in hac dictione petendum est ut
ipsa illuminet mentis tue tenebras ad
cognoscendum teipsum. **B**ernardus. super cantica
Scio neminem absque sui cognitione sal
uari: de qua nimis mater salutis humi
litas oritur et timor domini qui et ipse sicut est ini
tium sapientie ita et salutis **U**n **L**ib. i. **S**
Multo melior et laudabilior es si te co
gnoscas: quam si te neglecto cursu syderum. ut
res herbarum. complexionum hominum. na
turas animalium cognosceres. et scien
tiam omnium celestium et terrestrium ha
beres **T**ertium est. quod ipsa est aquedu
ctus siue dispensatrix celestis gratie. quod
notatur. cum dicitur gratia plena. **N**am
ipsa est fons effluens omnium gratiarum
Et ipsa comparatur collo. **Q**uia sicut christus
est caput: et nos membra. sic ipsa est collum
quia per ipsam gratiam in nos infundit
Bernardus. Totius boni plenitudine po
suit deus in **M**ariam. ut quicquid ha
bes gratie: ab ipsa redundare scias **N**ec
mirum quia ipsa habuit fontem omnium
gratiarum in se: et illa fuit maior gratia quam
recipere potuit. **N**on enim posset maior
gratia intelligi. nisi quod ipsa esset mater
dei. **Q**ualiter autem gratiosa sit omni

bus: hoc patet in hoc. quia ipsa est gra
tiosa et iuuat nos in vita. in morte post
mortem. **I**n vita si sumus iusti gratiam
nobis augmentando. **U**nde dicit ma
ter gratie **S**i peccatores veniam impe
trando. unde dicitur mater misericordie. **I**n
morte a demonibus defendendo **U**nde ca
nit de ea. **T**u nos ab hoste protege **E**t
post mortem animas in celum deducen
do: **U**nde canitur de ea. **E**t in hora mor
tis suscipe. **Q**uartum quod ipsa est thala
mus regis glorie. **Q**uia scilicet nouem
mensibus in eius utero habitauit **Q**uod no
tatur cum dicit. **D**ominus tecum. **E**ccl. 24.
Qui creauit me: requieuit in tabernacu
lo meo. **F**uit enim secum deus pater qui fecit eam
potentem. deus filius qui fecit eam valde
sapientem ut cognoscat defectum nostrum
Deus spiritus sanctus qui fecit eam valde de
mentem. **E**rgo confidere debemus in eam
quia ipsa est potens. et cum hoc cognoscat
etiam defectus nostros. et est misericors:
quia libenter vult nos iuuare **E**t quan
do dicis hanc clausulam dominus tecum
tunc petere debes. **O** piissima media
trix dominus sit pro te mecum. qui longe est a peccato
ribus **P** **Q**uintum quod ipsa est dignissima
omnium creaturarum quare merito deuo
te est salutanda. quod notatur cum dicitur.
Benedicta tu in mulieribus **U**bi dicit
Nicolaus de lyra. **P**re omnibus mulieribus
id est mulieres benedicent in te: sicut pa
ter in filio. **S**ed **N**icolaus contra super
lucam dicit super predicta verba. **S**unt aliquae
mulieres benedictae quia virgines: sed non
fecunde. alique quod fecunde. sed non virgines
Sed hec simul virgo fuit et fecunda: ideo
super omnes mulieres benedicta: **I**tem beata
maria est benedicta super omnes virgines
viduas et coniugatas. **P**rimo super om
nes virgines: et hoc primo in puritate. quia
priorum virginitatem vovit et seruauit. **S**e
cundo in puritate quam post deum ma
iorem habuit inter omnes homines. quod
castitatem transfudit in altos homines
eam intuentes. **T**ertio in fecunditate.

est. **L**ūq; dñi lacussset mortu? reuixit. et mulieri assidēti sibi dixit: Ego uoca sacerdotē. Sacerdos adest z corā oīb; cōfitef dīcēs. Ego fui raptus ad tribunal xpī. z cū in trib; maxime accusarer a deimonib;. z ferz deberet snīa z me: pūssi/ma mī rogauit filiū suū vt ad corpus redirez locum penitētie suscepturus qd et factum est. Unū de peccatis erat q; de cimas ex agris meis z bonis nō cōplete dedi. Secūdū q; pisces cuz socijs meis de religiosoz piscina cepiz comedi Ter cium qd segetes pauperū cū canib; venatic; pūcaui. Ad hoc rustici ab eo dānum passi dixerūt. Cur debuisti dñe p his dānari: cū uobis hoc puro corde dimiserimus. At illa uestra remissio n̄ sufficit mihi ad salutē. qz ditior eraz ad soluendū q̄ uos ad relaxandū. hec dīcēs: iussit damna restitui. z sic decessit. **S**
Exemplū aliud de beata uirgine fuit quidā uir nobilis: h̄ tyrannus totus erga suos z alienos vt oēs uindictaz peteret a deo de eo. z hūc p̄tigē infirmari ad mortē. Qui aduocans ep̄m loci illius pure cōfessus est. a quo petiuit: vt sibi sanitatē apud deum impetraret. Qui ep̄s (qz bonus erat) obtinuit sibi sanitatem: p̄stita tamē prius fide: q; d̄ cet̄o neminē lederet. Quo p̄ualescēte amplius indifferenter oēs lesit. ita vt nō soluz ei: h̄ etiā ep̄o oēs maledicerēt. Post hoc iterū infirmatus est z oppressus igne sacro sicut prius adeo vt oīa eius membra arderēt. z de uita desperaret. Uocauit igitur ep̄m p̄mittens satisfactionē de fide nō seruata: vt itez sanus fieret. q; renūit recedens cū indignatiōe. Appropinquante autem morte clamauit: z beatā uirginem inuocauit. Et respiciēs in celū uidit in aere pendentem filiū dei oīpotentis in cruce. z matrem suam sibi astātem z orantem p se: At iesus ait. Dat non possum facere. Ecce em̄ rursuz crucifixi me. z ostendit ei cicatrices sanguineas. Quo dyidēs peccator i gemit ex

clamās uoce magna. **O** bone iesu si te crucifixi peccatis meis: matrē tamen tuam semp honorauī. ieiunauerat em̄ omni sabbato ad honorē beate uirgis. Lūq; sic clamaret audiuit uocē iesu dīcētis mī oranti. Ecce mater dedi eū tibi. z sanatus est. Qui postmodū ablata restituit z uitā emēdauit z laudabili fine q̄uit

Incipit explicō super symbolum apostolorum.

Omnis qui uiuit z credit in me nō morietur in eternū. Joh. xi. Sciendū q; fides frequenter est p̄dicanda fidelib;. z ab eis diligēter custodienda. qz est fundamentū oīs boni. Un̄ apl's. Fundamentū aliud nemo p̄t. ponere p̄ter illud qd positū est. qd est iesus xps. i. fides xpī. Aug. Fides est boni fundamentū. fides est humane salutis initiū. sine hac nemo ad filioz uel numerū potest puenire. Hebreoz. xi. Impossibile est sine fide deo placē. Et go vt deo placere possimus debem; habere fidem rectam. integrā. z firmā. qz fm apl'm ad Hebreos. x. Iustus ex fide uiuit. Un̄ etiā Ebrusost. in tractatu de symbolo. Fides religionis catholice lumē est anime. ostium uite. fundamentum salutis eterne. Nos igitur de fide ecclesie sumus locuturi. Tunc sciendum q; in symbolo apostolorū duodecim sūt articuli fm numerū ap'loz a quibus cōpositum est. Nam duodecim apl'i z congregati descripserūt duodecim articulos si dei in p̄mo cōsilio. de quo habet actus xv. Cuius p̄ma diffinitio fuit data per beatum Petrū. sed beatus paulus non habetur ibi qui tūc adhuc nō fuit elect' in apostolū. Et p̄mus articulus p̄tinet ad patrem. z alij sex ad filiū. z quin; uel timi ad sp̄itū sanctū. Pro quo notā dñi q; nullus hominum dubitare debet. h̄ quilibet christianus tenetur credere mī

27.

nitatem personarum. et unitatem eēntie di-
uine. Nec tamen curiose pscrutanda est
beata trinitas. sed simpliciter credenda
Bernardus. Scrutari hāc temeritas
ē. credere pietas. nosse vita eterna
Hec autē beata trinitas multipl̄r pro-
batur. Primo p̄ sacram scripturā. **U**n̄
d̄: Gen̄. i. Faciamus hominem ad hū-
maginem et similitudinem nostram. hoc
est verbum patris ad filium et spiritum
sanctum. Faciamus em̄ signat plurali-
tatem personarū. hūmaginē in singulari sig-
nat unitatem eēntie. Item pbatur per
auctoritatem angelicam. **U**nde **E**saie
vi. d̄. Sanctus sanctus sanctus d̄ns de-
us sabaoth. id est deus exercitū. plena
est om̄is terra gloria ei. Sic em̄ canūt
angeli in celo. dicūt em̄ ter sanctus sc̄is
sc̄is: ad designā dum trinitatem perso-
narum. postmodū d̄ns deus. ad designā-
 dum unitatem eēntie. Item pbatur p̄
ap̄lm̄. i. **J**oh. v. Tres sunt q̄ testimoni-
um dant in celo. pater. verbum. et sp̄s
sc̄is. et hi tres unum sunt. **L**hustus in
euāgelio dicit. vt habet **M**ath. ultio.
Baptisantes vos in noīe patris et filij.
et sp̄s sancti. Item cognoscit in creatu-
ris: nō tamē plene cognosci potest in ali-
qua creatura. Primo cognoscitur in so-
le. **U**n̄ **A**ug. dicit. **T**ria sunt in sole.
sc̄ qd̄ est. i. substantia. qd̄ lucet. i. splen-
dor. qd̄ calet. i. calor. **E**t calor p̄cedit a
sole et a splendore. sic est de trinitate. q̄a
sp̄s sanctus procedit a patre et filio. **I**tem
in aqua. verbi gratia. **F**ons est p̄ se. ri-
uulus fluit a fonte. stagnum generatur
ab vtroq̄. Item si speculuz ponitur in
aquā clarā p̄tra solem: tūc tres soles
apparent. vnus in celo. et duo in radio.
Sic inspiciendo sacram scripturam in-
uenimus trinitatem personarum. et unita-
tem eēntie. Item magnitudo creatura-
rum et pulchritudo et utilitas creatura-
rum ad trinitatem p̄tinet: in magnitudi-
ne denotat̄ dei patris potentia. in pul-
chritudine dei filij sapiētia. in utilitate

sp̄s sancti bonitas. **Q**ueritur circa p̄dū
cta. quare omnipotētia plus appropria-
tur patri q̄ filio vel sp̄s sancto. cum ta-
mē sit vnus omnipotens **U**nde **A**nasta-
sius. **O**m̄ipotens pater. om̄ipotens fi-
lius. om̄ipotēs sp̄s sanctus. et tamē nō
tres omnipotētes. s̄ vnus omnipotens.
Rūdeo fm̄ **A**ug. de tri. **U**n̄ in creatu-
ris solet notari defectus potentie. in pa-
tre p̄pter antiq̄tatem. **I**n filio solet no-
tari ignorantia p̄pter iuuentutem et in-
experientiam **E**t nomē sp̄s sancti sona-
re solet vehemētiam **U**n̄ **E**sa. ij. **Q**uie-
scite ab homine cuius sp̄s in naribus
eius **E**t ne putet̄ similiter esse in diuinis
sicut in creaturis. **P**atri nō solū attribū-
itur potētia sed om̄ipotētia. ne videatur
senior. **E**t ob hoc d̄ in symbolo. credo
in deum patrē omnipotētem **E**t filio at-
tribuitur nō solū sapiētia. sed etiā om̄is
sapiētia et sciētia. ne videat̄ minor et mi-
nus sc̄s aut minus exptus. **S**p̄s san-
cto attribuit̄ bonitas: ne putet̄ crudelis
aut vehemēs. **U**n̄ ps̄. **S**p̄s tuus bo-
nus deducet me in terrā rectam. **E**ccl̄.
xxij. **S**p̄s meus sup̄ mel dulcis

De primo articulo fidei

Credo in deum patrem om̄ipo-
tētem creatorem celi et terre **I**stū
primum articulum ponit beatus
Petrus apostolus. in quo cōtinētur dē-
finitē tres credite veritates. **Q**uarum
p̄ma est de diuina unitate cū d̄t **C**redo
in deū in singulari et nō in plurali. **S**e-
cūda de diuina oīpotentia cum d̄t. pa-
trem omnipotentem **T**ertia de mundi
creatōe cum dicit: creatorem celi et terre.
Credo in deum. **C**irca quod notandū
q̄ est differētia inter credere in deo. et cre-
dere deum. et credere in deum. **S**c̄dm̄
magistrum sentētiarum li. iij. dist. xxij.
qui dicit. **C**redere deo est credere vera
esse q̄ loquitur deus. quod etiam mali
faciunt. et nos credimus homini. sed nō
in homine **C**redere deū est credere q̄ ip̄e
sit deus. qd̄ etiam multi faciūt. quia fm̄

no.
credere
deo.

credere
deū

De symbolo

Jacobū. Demones credūt & tremiscūt
Credere in deū est credēdo deum ama-
re p̄ affectum. & credēdo in eum ire sc̄z p̄
bonum opus. & credēdo ei adherē quā-
tum ad tolerantia mali. & credendo xp̄i
mēbris in corpore quantū ad dilectōem
pr̄mi. Patres omnipotentē: hoc est val-
de dulce verbū homini fideli. Magna
em̄ spes datur homini in s̄bo illo. Pa-
tri em̄ nunq̄ potest deesse bona volun-
tas ad filios: preapue cum ip̄e s̄m apo-
stolū est pater misericordiarū. Et s̄m dī-
ctū **Esai. xlix.** Minus obliuiscit filio-
rum suoz q̄ mater carnalis Sic em̄ ait
Nūquid potest mater obliuisci infantē
suum vt nō miscreatur filio vteri sui Et
si ip̄a oblita fuerit ego tamen nō obliuiscar
tui: in manibz meis descripsi te. Eū
aut̄ oīpotēs sit nō pōt ei deesse potestas
nō implendo bonam volūtatē quam
habet ad filios. Cōtra hoc verbū vidē-
tur peccare qui derelinquūt deum p̄ in-
iustarum rerum acq̄sitiōem. & adherent
diabolo nō restituendo res iniustas: cre-
dentes se fame mori si deo p̄sidenter ser-
uirent. Vidēt em̄ credere q̄ diabolus
melioris volūtatē vel potestatis sit ad
puidendū eis qui sibi seruiūt q̄ deus.
Quomodo ergo et cū quali fiducia dī-
cūt tales in symbolo. Credo in deū pa-
trem omnipotentē creatorē celi & terre.
id est s̄m **Aug.** creatorē omniū rerum
visibilū & inuisibilium. **D** **C** Sc̄i-
dum circa hoc. q̄ deus creauit triplicēz
naturam. s̄. pure sp̄ialem vt āgelos. pu-
re corporalē vt elemēta. celū. terram. la-
pides. ligna. & sic de alijs. Et creaturā
ptim sp̄ialem & partim corporalem. vt
hoīem: cuius aīa est creatura sp̄ialis.
corpus vero est creatura corporalis. No-
ta d̄ntiam inter creare & facere. Creare
est ex nihilo aliquid facere. & hoc est im-
possibile s̄m **Aresto.** qui dicit p̄mo d̄ ge-
neratōe & corruptōe. Ex nihilo nihil fit
Et p̄terea **Aresto.** viij. phisicorum dī-
cit mundum ab eterno fuisse. sed a deo

creatum. **Uñ Bēn. i.** In principio crea-
uit deus celum & terram. S̄z facere est
ex aliquo aliquid facere. Et creare soluz
pertinet ad deum. Contra hunc articu-
lū sunt manichei. qui dicunt visibilia eē
creata a p̄ncipe tenebrarū. inuisibilia ve-
ro a deo. Que heresis ē odilis deo & ho-
minibz: Deo. quia talis heresis deo su-
um dominū diminuit: dū visibilia eius
dominio subtrahit. Hoībus. qz contu-
melia eis facit dum eos ex parte ex qua
visibiles sunt diabolo attribuit. immo-
talis heresis dehonestat om̄es visibiles
creaturas dum eas dicit a diabolo esse
creatas. **E** **C** Ex consideratōe illi-
us articuli homo dirigitur ad tria. Pri-
mo ad gratiarū actōes. quia ex quo de-
est creator omniū creaturarum: certū
est quicq̄d sumus vel habem⁹ a deo ha-
bemus. i. **1. Corinth. iij.** Quid habes
quod nō accepisti. p̄s. Domini est terra
et plenitudo eius. Sed ex quo om̄ia a
deo habem⁹: tūc merito tenemur ei gra-
tiarū actōes reddere referre. p̄s. Quid
retribuam domino p̄ omnibus que re-
tribuit mihi. **Chrysost.** in sermone quo-
dam. Liberalissimus est deus. Quan-
ta tibi largitus est ad sustentatōez: quā-
ta ad eruditōem. quanta ad correctōez.
quanta etiam ad delectatōem. Et hec
om̄ia gratis dedit **C** Secundo induci-
mur ad bene vtendū rebus creatis Nā
creaturis debem⁹ vt ad hoc ad qd cre-
ate sunt. Sunt autem create ad duo.
Primo ad gloriā dei. **Prouerbiorū.** p̄
Uniuersa p̄pter seipsum. i. ad gloriā su-
am operatus est deus. Secundo crea-
te sunt ad vtilitatem hominis. Debe-
mus ergo vt creaturis ad honorē dei &
vtilitatem ppriā. Sed heu plures sunt
q̄ nō regratiant deo de creaturis suis. i.
mo sepius abutuntur donis dei. **Uñ**
Aug. de ciuitate dei. Quisq̄s bñficia
dei non videt cecus est. nec laudat i gra-
tus est. quisq̄s in laudando reluctatur
insanus est. Scienduz etiam q̄ illi mule

credere.
deū.

num se timere dñi q̄ malevunt creatur̄
 z donis dei. qz de his districtā redditu
 ri sūt rōem. **Uñ** **Ex** h̄riso. sup **Mat.** In
 die illo nihil ē. qd̄ rñdeam? vbi celū et
 fra z aq̄ sol et luna dies z noctes z mū/
 dus tot⁹ stabit aduersus nos in testimo
 niū peccatorū nostrorū. Et si omnia tace/
 rent: tamē ip̄e cogitationes nostrez ipsa
 opa specialit̄ stabūt añ oculos nros ac
 cusantes nos añ deū. Dicere ap̄lo. Co
 gitationib⁹ inuicē accusantium. Tertio
 inducimur ex isto articulo ad cognitōez
 humane dignitatis: qz deus oēs creatu
 ras creauit pp̄t hoīez z subiecit eas ho/
 mini. **Ben. i.** Dominamini piscib⁹ mar̄
 ps. **O**ia subiecasti sub pedib⁹ ei⁹. Est
 q̄ hō tāte dignitatis q̄ debet p̄esse om/
 nib⁹ creaturis z subesse deo.

De scdo articulo.

Et in iesum ch̄m filium ei⁹ vni
 cum dñm nrm. Istum secundū
 articulū descripsit **Iohes** ap̄ls
 etiā euāgelista. Qui post dictū b̄ri **Pe**
 tri ap̄li adiunxit. z in ihm xpm. zc. Et
 quidē cōuenienter illi⁹ articuli desc̄ptio
 fuit sibi data: cui maiestas verbī in cena
 fuit reuelata. vt p̄sonam filij explicaēt in
 secūdo articulo fidei xp̄iane. Qui postea
 dixit in euā. qd̄ scripsit **In** principio ēat
 verbū. z verbū zc. Et notandū q̄ b̄tis
Ioannes in illo articulo p̄mo dicit ie/
 sum qui interp̄tat saluator. p̄ h̄ designa
 tur q̄ ip̄e est q̄ vult oēs homies saluari.
 Scdo dicit xpm. per hoc designat q̄ n̄
 solū est saluator. s̄ etiam magister. quia
 ch̄s inf̄pretat̄ vnctus. z vnctio docet d̄
 omnib⁹. **¶** **¶** Pro quo sciēdū q̄ ma/
 gister noster christus docz nos p̄mo hu
 militatem contra superbā dicēs **Mat.**
xi. Discite a me: qz mitis sum z humilis
 corde **Aug.** de verbis dñi. sermone. xi.
Discite a me inquit dñs nō mūdū crea
 re: nō visibilia z inuisibilia cūcta creare:
 nō in isto mūdo mirabilia facere vl̄ mor
 tuos suscitare. sed qz mitis suz z hūilis
 corde. **Secūdo** docet nos dilectionem

inimicorū contra inuidiam. **Matth.**
5. Diligite inimicos vestros: benefacite
 his qui vos oderunt z orate pro p̄sequē/
 tibus z calumniātibus vos: vt sitis fi/
 lij patris vestri qui in celis est. **Tertio**
 docet nos orare z intenta oratione oraē
 z hoc est contra somnolentiā. **Matth.**
xxvi. Vigilate z orate. ne intretis i tem
 pratōez. **Aug.** Oratio tua locutio est
 ad deum. **Quādo legis: deus tibi loq̄**
tur: quādo oras cum deo loqueris **Aug.**
9. in s̄mone. Oratio orāns est subsidii
 um: deo sacrificium. demonibus autez
 flagellum. **Quarto** docet temporalia
 relinquere contra auariciā. **Luce. 14.**
Nisi quis renunciauerit omnibus que
possidet: non potest meus esse discipul⁹
Beda sup verba predicta. **Discat** iquā
 renunciare omnib⁹ z relinquere omnia
 quia renunciare conuenit omnib⁹ q̄ ita
 licite vtunt̄ mundanis que possident. et
 cum mente tendunt ad et̄na. Reliquere
 est rātimodo p̄fectorum qui z omnia
 tp̄alia postponunt. z solis et̄nis inh̄iāt.
Quinto docet operari opa bona z me/
 ritoria contra accidiā. **Iobis. x.** **Op̄ea**
mini dum dies est. quia venit nox q̄ndo
nemo operari potest. **Ben.** de conside
 ratione **S**i labor te teret merces iūret
Unusquisq̄ em̄ s̄m suum pp̄rium labo
 rem mercedem accipiet. **Leo** papa in q̄
 dā s̄mone. **N**on dormiētibus regnum
 celorum puenit: nec ocio nec desid̄ia tor
 pentibus beatitudo et̄nitatis repromit
 tit. **Sexto** docet tribulatōez z aduersi/
 sitates patienter sufferre. **Matth. 5** **S**i
 quis te percusserit in vnā zc. **Item** **Luce**
xxi. **In** paciētiā vestra possidebitis ani/
 mas vestras. **Breg.** super euan. **Lū** au
 dieritis p̄elia. **Paciētiā** est aliena ma
 la equanimit̄ perpeti. contra eū quoq̄
 qui mala irrogat nullo dolore moueri.
Septimo docet omnes peccatores pe/
 nitentiam agere. **Dicit** **Mat.** **N**isi peni
 tentiam egeritis. **Augustin.** de verbis
 domini sermone. **41.** **T**empus quo nō

quā legis de
 tibi loquitur
 quā oras

penitentibus vertitur nobis in iudicium
tota enim vita est tempus penitendi. **S**e
quitur filius eius unicus. **U**bi debemus cre
dere quod christus est unigenitus et verus fi
lius dei. et quod fuit cum patre eternaliter. et
quod est alia persona a patre. et quod est uni
nature substantie cum patre. **S**equitur
dominus nostrum. **U**bi sciendum quod libenter de
bemus eum habere pro domino. Primo: quia est no
bilis. **L**u. i. Altissimi filii per spiritum. Magni
domini et laudabilis nimis. et magnitu
dinis eius non est finis. Secundo. quia
mansuetus: ergo agnus nominatur. **J**ohannis
propheta ubi dicit. **J**oannes baptista **E**cce ag
nus dei. **E**saie. 53. **T**anquam ovis coram
tondente se obmutescit. **T**ertio quia fortis
ad protegendum et liberandum nos a malo per
deum protectorem vite mee a quo trepidabo.
Quarto: quia nos creavit. per spiritum. **I**psa fecit
nos: et non ipsi nos. **I**nsuper nos redemit
proprio sanguine suo. **A**postolus. **E**mpti estis pro
cio magno. **Q**uinto. quia largus est ad remu
nerandum seruos suos. **A**ugustinus. libro. 22
de ciuitate dei. **I**psa deus erit finis desi
deriorum nostrorum que sine fine videbitur sine
fastidio amabitur. sine fatigatioe lauda
bitur. **I**tem **A**ugustinus. in eodem libro. **Q**ui deus
preparauit diligentibus se: fide non capit. spe
non attingit. charitate non comprehendit
desideria et vota transgreditur. acquiri potest esti
mari non potest.

De octavo articulo.

Qui conceptus est de spiritu sancto natus
ex maria virgine. **H**unc articulum
ponit **J**acobus maior frater **J**o
annis qui fuerunt filii zebedei **I**n quo ar
ticulo ponit duas distinctas veritates:
Prima de christi conceptione: cum dicit. qui
conceptus est de spiritu sancto. **S**ecunda de
eius benedicta natiuitate: cum subdit. natus
ex maria virgine. **U**bi sciendum est quod non so
lum necessarium est christiano credere fili
um dei: sed etiam necessarium est credere
eius incarnationem per quam nobis visibili
ter apparuit. **B**aruch. iij. **P**ost hec in
trinitatis visus est. et cum hominibus conuersatus est.

Queritur quomodo incarnatio christi facta
sit. **R**espondetur quod postquam angelus **G**abri
el fuit missus ad virginem mariam. ut ha
beret **L**u. i. **E**t maria credidit et consen
sit: tunc spiritus sanctus superuenit in eam. et eam
sanctificauit et fecundauit et formauit in in
stanti de purissimo sanguine virginis ma
rie (vel ut alij dicunt de purissimis humo
ribus eius) corpus christi. et in eodem instanti
in quo formatum est corpus creatum est et anima
ex nihilo. et in eodem instanti coniun
cta est corpori organizato **E**t illa duo cor
pus et anima simul mox fuerunt deitatis vni
ta in dei filii persona. **I**tem sciendum est per **H**en
ricum de firmaria quod tota trinitas illam in
carnationem operata est. quia opera trinitatis
ad extra sunt diuisa. **N**am ibi fuit po
tertia patris: que statim corpus formauit
et animam creauit. et illa duo diuinitati vni
uit in illo momento cum dixit. **E**cce an
gella dicit. hoc non potuit facere potentia
alicuius creature. quia omnis creatura in sua
operacione requirit tempus sicut firma
mentum requirit diem ut moueatur ab ori
ente in occidentem: luna ad complementum
sui cursus requirit mensem. sol inter
grum annum. homo in determinato tem
pore formatur in utero matris. **I**n con
ceptione autem christi operata est potentia pa
tris. quia in instanti conceptio completa fuit.
Item operata est ibi sapientia filii. quia
ibi corpus suum optime disposuit et omnia
membra decenter ornauit. per spiritum. **S**pecio
sus forma per filium hominum. **I**tem operata est
gratia spiritus sancti qui conceptionem illam
mundam ab omni peccato reddidit **Q**ui
non est factus in aliquo puro homine. **L**icet
enim aliqui nati sunt sine peccato et sanctifi
cati in utero matris. **S**icut beatus
Joannes baptista. hieremias. tamen
in peccato originali sunt concepti. et per modum
seminalis descenderunt ab **A**dam.
Christus autem non solum natus sed etiam
conceptus fuit sine peccato. **A**ugustinus.
Hec **H**enricus de firmaria. **Q**ueritur.

Hen. d. fir. sup. symbolum **J** **Q**ueritur.

libro de
vita dei.

no.

Tresceptio xpi poti⁹ attribuit spū sancto:
 Respondeo fm Henrī. d̄ firma. q̄ intē
 tio denotat opationem. Christus autē
 hac intentione carnē assumpsit vt misē
 ris z afflictis subueniret. Et qz bonitas
 z misērdia attribuitur spū sancto: ideo d̄
 spū sancto conceptus est. hec ille Itē dī
 citur de spū sancto cōceptus. vt p̄ hoc ex
 eludant corpales admixtiones. Un̄ can
 nitur. Non ex virili semine. sed mystico
 spiramine: Itē sciēdum q̄ q̄uis tota tri
 nitas operata sit incarnationem: solus
 tamē filius est incarnatus. vt dīc̄ beatus
 Aug⁹: i li. d̄ fide ad petz. Et br̄s aug⁹
 ponit tale exēplū Si tres puellē tenerēt
 vnā tunicam: z illam vna ex illis indue
 retur: tūc illa indutio fieret a tribz puell
 lis. z vna illarū eaz sola indueretur z ali
 us doctor ponit tale exemplū. Si tres
 scz petr⁹. iohannes. andreas simul agēte
 rubricādo andrea: rubricatio andree ste
 ret ab his tribz simul: attamen solus an
 dreas rubricaretur. Itē Sequit̄.
 Nat⁹ ex Maria v̄gīe. Virgo maria v̄
 go cepit. virgo pepit. z post ptuz virgo
 p̄mansit. Querit̄ quare xps nat⁹ sit de
 virgine. Respondeo fm Henrī. d̄ firma
 ria. Triplex est status humane nature
 scz iugal. vidualis. virginalis. prim⁹
 bonus. secundus melior. tercia optimus
 Quicqd̄ autē cōoptimū deo attribuitur.
 ideo cōueniens fuit vt de virgine nasce
 retur. Et in hoc etiam ostendit christus
 excellentiam status virginitatis. Aug⁹
 Unius sancte v̄grntis partus omnīū
 sanctarum virgīnū est decus. Secūdo
 fm alium doctoz. Sicut p̄ euam virgi
 nem facta est perditio: sic ecōuerso p̄ ma
 riam virginem debuit fieri reparatio.
 Un̄ canitur Paradisi porta per euam
 clausa est. z per Mariā virginem
 itez patefacta est. igif. zc. Tertio vt v̄i
 tas p̄phetie adimpleret. Esaiē. 7. Ecce
 virgo concipiet z pariet filiū Sciēdum
 etiā q̄ circa hūc articulū origenes erza
 uit qui dixit: q̄ christ⁹ ad hoc natus est

z ad hoc venit. vt non soluz saluaret ho
 mines: sed etiā demones i finemūdi. H
 aut est contradictū christi. Math. xxv
 Tremaledicti in ignē eternū qui para
 tus est diabolo z angelis eius Ad remo
 uendum hunc errorem patres sancti ad
 viderūt in simbolo qd̄ canit̄ in missa.
 Qui p̄t nos hoīes z p̄t n̄ram salutē:
 z non p̄t demones.

De quarto articulo.

Assus sub pontio pylato: cruci
 fixus mortuus et sepultus Itē
 articulū fm Henricū de firma.
 posuit beatus andreas. Qui quidē arti
 culus necessarius est ad salutē Nā sicut
 debemus credere incarnationem filij:
 ita necessariū est credere passionē z mor
 tem eius. Qz fm Gregorū. Nihil nob̄
 nasci p̄fuit: nisi redemi. p̄fuisset. In q̄ q̄
 dem articulo beatus andreas describit
 quatuor creditas v̄itates. Prima est d̄ xpi
 passione put christus anteq̄ fuit cruci
 fixus passus est. scz flagellatus. illusus.
 cōsputus. alapis cesus. velatus face co
 laphizatus. z spinis coronat⁹. Et hoc
 notat cū dicitur. passus sub pontio py
 lato. Scda est de christi crucifixione.
 Tercia de christi morte. Quarta de se
 pultura. Et quidem ille veritates sunt
 distincte. Probat̄. qz hora matutinali fū
 it passus vsqz ad t̄ciam. z hora sexta cru
 cifixus. z hora nona mortu⁹. z hora ve
 spertina sepult⁹. Itē aduertendū cir
 ca passionem christi. Primo quis patif
 Respondeo dei filius summe bon⁹ Se
 cundo quid z qualia patif. Respōdeo
 patitur iu rebus exterioribz spoliatiōem
 quia nudus pependit nec haustū aque
 habuit. In corpore amarissimam affli
 ctionem. Quia a planta pedis vsqz ad
 verticē nō fuit in eo sanitas. In aīa ma
 ximam tristitiam. Unde dixit. Tristis
 est anima mea vsqz ad mortem: Tertio
 a quibz patif. Respondeo a p̄ncipibus
 sacerdotum z ministris et popularibus
 z a iudeis z gentilibus. ps. Quare fref

mnerunt gētes: 2 populū meditati sunt
 inania. Astiterūt. 2c Quarto quare pa
 tit. Rūdeo ppter peccata nostra 2 salu
 rem nostrā. Esa. 53. Propt̄ zel⁹ popu
 li mei percussit eū Quid quid coegit eū
 Respōdeo maxima charitas. Apoē. 1.
 Dilexit nos 2 lauit nos a peccis nris in
 sanguine suo. Roman. 5. Commēdat
 deus suam charitatem in nob. qm̄ cum
 inimici essemus xps p nobis passus ē:
 2 mortuus iustus pro iniustis. Passus
 sub pontio pilato. Notandū q̄ christ⁹
 passus est sub vno pilato: nunc autez in
 membris suis patitur a multis pilatis:
 Mat. 25. Qd̄ vni ex minimis meis fe
 cistis: mihi fecistis. Et ideo charissime:
 si iniuriose pateris a iudice iniquo: noli
 murmurare. Sed memento dñm ihm
 christum passum sub pontio pilato Itē
 si subditus es: 2 habes prelatum corru
 ptuz pmentem te contra iusticiam: sis
 patiens qz ipe est tuus pilat⁹. Si mu
 lier es: 2 habes viz furiosum te pcutien
 tes: sis patiens: quia ipe est tuus pylat⁹
 Si seruus es. 2 habes dñm impium et
 crudelēte molestantē. nō mireris. qz ip
 se est tu⁹ pylat⁹. 2 sic d̄ alijs. Et oēs isti
 pdicti debēt esse patientes. qz p his tri
 bulationibz habituri sūt magnū p̄m̄ū ī
 celo. Mat. 5. Bti estis cū maledixe
 rint vob hoies 2 psecuti vos fuerint: et
 dixerint om̄e malū aduersū vos: mētiē
 tes p̄t me. Gaudetez exultate qm̄ mer
 ces vestra copiosa est in celis. Itē scien
 dū q̄ ponti⁹ est cognomē ab insula pō
 ti nominatū: h̄ pylat⁹ est p̄riū. 2 erat gē
 tilis 2 indign⁹ pane. qz p̄m̄ Aug⁹. Pec
 cator non est dignus pane quo vescit̄.
 A quo malo hoie xps ad mortē senten
 tiat⁹ 2 iudicat⁹ ē. Itē sciēdū q̄ Vincēti⁹
 in speculo historiali dicit q̄ pylat⁹ accu
 satus est in multis a vitellio preside sy
 ric. Et primo de morte omnium innocen
 tium quos occid erat. 2 q̄ imagines genti
 lum ponebat in tēplo. Item q̄ pecuni
 am positam in corbonā redigebat in su

osus: inde faciēns aqueductuz in do
 mum suam. Pro his missus est in exili
 um 2 ibi in multas incidēs calamitates
 se p̄ria manu interemit.

De quinto articulo:

Dum articulū scribit beatus phi
 lipus ap̄ls. Circa quez articu
 lum p̄mo q̄rit: quo tempore vel qua ho
 ra christus ad inferna descendit: Respō
 deo p̄m̄ Tho. q̄ statim qm̄ aīa ch̄i fuit
 a corpore separata: tūc anima christi de
 irati vnita descendit ad lūbum patrū:
 2 mansit ibi ab hora mortis christi que
 fuit hora septe ferie nona vsq; ad horaz
 resurrectionis. 2 hoc fuit tempus q̄drā
 ginta horarum. Quia diluculo diei do
 minice surrexit. 2 ī eadē hō resurrectionis
 eduxit eos de lymbo Item sciendum q̄
 anima christi separata fuit a corpore. h̄
 deitas mansit cum anima ad infernuz
 descendente. 2 etiā cum corpore in sepul
 chro iacente. Item sciendum q̄ añ ch̄i
 sti passionem fuerūt quatuor receptacu
 la animarum. Primus locus fuit infer
 nus damnatorū in quo est pena sensus 2
 pena damni. i. carentia visionis dei. Ac
 etiam ibi sunt tenebre exteriores 2 inter
 iores. i. carentia gratie: 2 carentia glorie
 Ad hunc locū christus non descendit.
 nec ab illo aliquem liberauit Rō qz xp̄i
 passio nulli p̄dest: nisi sit eius membruz
 vel fiat p̄ conuersionem. Sed illi in in
 ferno non fuerūt membra christi. nec po
 terant fieri: quia fuerūt extra statū merē
 di: qz nec in illo loco est redemptio: nec
 pro eis est orādum. Unde beat⁹ Aug⁹
 Si scirem patrē meū in inferno: nō pl⁹
 orarē p̄ eo q̄ p̄ diabolo Secūdus loc⁹
 est lymbus puerorum. id est illoz infan
 tium in peccato originali decedētium. q̄
 lymbus est sup̄ infernū 2 ibi est pena dā
 ni. i. carentia visionis diuine. 2 nō pena
 sensus. i. sensibilis pena nō est ibi Et istz
 ibi tenebre exteriores 2 interiores. i. ca
 rentia gratie 2 glorie. Ad illū locū ch̄s

passus sub
 pontio pilato

etiam non descendit nec ab eo aliquē etiam liberavit. Ratio huius: quia illi puuli non fuerunt capaces gratie christi. nec satisfactio christi poterat illis suffragari neque ad eos extendi. **Q**uia ad illos solū extendit quod eius membra efficiunt per fidem: vel aliq̄d fidei sacramentum. Sed neutrum illi poterant habere. **T**ertius locus est purgatorius: et est super lymbū pueroꝝ et ibi est pena dāni et sensus ad tēps defīnatū et finitum. Et sunt ibi tātū tenebre exteriores quia gratiam habent. Ibi est ignis corporalī in quo aīe illoꝝ qui in hac vita penitentiam suam non impleverunt affligunt vel quod ad satisfactōem condignā. **Q**uerit. utrum illi qui fuerunt in purgatorio liberati sint. quādo christus descendit ad lymbū patrum. **R**espondeo quod non: sed solū illi qui tunc purgati fuerunt sufficienter. vel meruerunt hoc quod illo tpe. scilicet in descensu christi liberari debuissent. **R**atio est quia passio christi non habuit temporalē virtutē et transitoria: sed sempiternā. Sed pena purgatorij est transitoria et temporalis. et ideo qui fuerunt tales quales nūc sunt qui in purgatorio detinentur: non fuerunt a purgatorio liberati per descensum christi ad inferos: Sed solū illi qui tunc purgati fuerunt vel alias hoc meruerunt quod tpe descensus christi liberari deberent. **Q**uartus locus et superius est lymbus sanctorū patrum ubi fuit pena dāni id est carētia visionis diuine et non pena sensus. Et erant ibi pene exteriores sed non interiores. quia oēs isti in gratia fuerunt. Et ad istū christus descendit et fregit. et sanctos patres inde eduxit. **E**x isto articulo habemus duo documēta. Primum quod debemus habere spem de deo. quia si illos qui fuerunt in lymbō visitauit: quilibet nostrū potest confidere quod nos in tribulationibus nostris non derelinquet. **p**salmus: **E**um ipso sum in tribulatione: eripiam eum: et glorificabo eum. **S**ecundū documētū est quod debemus animabus proximorum nostrorum subuenire. **S**i enim christus descendit ad inferos: ut suos liberaret. **E**t nos ex

emplo christi debemus subuenire animabus per suffragia. **U**bi ipsi clamant ad nos. **J**ob 19. **M**iseremini mei miseremini mei: saltez vos amici mei.

De sexto articulo.

Tercia die resurrexit a mortuis. **H**unc sextum articulum descripsit sanctus thomas apostolus et conuenienter scripsit istum articulum quia in eo prius dubitauerat: et de eo plene certificatus fuit. sicut habetur **J**oannis 11. ubi christus dicit thome: **T**rahe digitum tuum huc et vide manus meas. et affer manum tuam et mitte in lacus meum: et noli esse incredulus: sed fidelis. **U**nde sanctus thomas in tertia parte. q. 54. ar. 4. dicit quod sanctus thomas apostolus non solum vidit vulnera christi: sed etiam tetigit. **E**t tē notā dūz sūm **H**enricū de firmaria. **S**icut necessariū est nobis credere quod christus mortuus fuit: ita necessariū est nobis credere quod resurrexit: quia hoc valet ad subleuatōem spei nostre. quia membris datur spes a consideratione capitis. **Q**uia si christus resurrexit: et nos resurgemus. **S**urrexerat autem resurrectione perfecta quae est ad vitam immortalē. **R**homa. 6. **C**hristus resurgens ex mortuis iam non morietur.

De septimo articulo.

Ascendit ad celos. sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. **H**unc articulum posuit beatus bartholomeus. **E**t necessariū est credere quod christus quadragesima die celos ascendit. **Q**uia sicut credimus passionem et resurrectionem sic et ascensionem. quia passio accendit nos ad charitatem. resurrectio erigit ad finem. ascensio eleuat ad spem. **U**bi considerandum est in isto articulo magnitudo virtutis dei. quia ascendit in forma humana cum corpore et anima. et cum utraque natura diuina et humana scilicet de monte oliueti qui distat a hierusalem per mille passus. et presentibus apostolis. et cum beatissima virgine maria. et alijs mulie

De symbolo

ribus q̄ secute eum fuerunt a galilea. Et cū septuaginta duobus discipulis Et verisimile est q̄ non solum iam dicti p̄ntes fuerunt in monte oliueti: s̄ etiā multū alij discipuli christi occulti p̄pter metū iudeoz. vt nicodemus. gamaliel Joseph ab aromathia. et similes venerūt in processione cū apl̄is aut alio mō ad mōtes oliueti vt viderēt ch̄m dñm suum ascendere in celum. Dicit enim magister hystoriarū q̄ facto prandio in die ascensionis cōgregauerunt se in monte syon xp̄i discipuli et exierunt cū processione in montem oliueti vt viderent christum ascendere cum potentia magna. Itē sciendum q̄ christus ascendit gaudens s̄m illud. ps̄. Ascendit deus in iubilatioe: nec ipse solus gaudebat: sed et ip̄i om̄es qui fuerunt presentes. Similiter angel̄ et om̄nes anime que ab eo de lyngo liberate fuerunt. videlicet sanctorū patrum p̄phetarū patriarcharū: sanctorū innocentium. sancti Joannis baptiste. et illorū iustorum qui fuerunt mortui: vel purgati a resurrectione christi vsq̄ ad ascensionem eius. he anime singule cum christo ascenderunt et fuerunt in maxima iubilatioe. Et hoc voluit signare: ps̄. dicens. Ascendens in altum captiuas duxit captiuitates. id est illos qui fuerunt captiui in lyngo inferni ¶ Sedet ad dexteram dei. Vbi sciendum q̄ christus dicitur sedere ad dexterā dei omnipotentis. quia simul habet cum patre gl̄iam diuinitatis. beatitudinem et iudicariā potestatem. Quia s̄m Joannē damascenum. Per dexteram intelligitur gl̄ia diuinitatis. Sed s̄m Auḡ. Per dexteram beatitudo patris et iudicaria potestas intelligitur. Nam s̄m naturam diuinam christus cum patre habet om̄ia p̄dicta equaliter in eadem maiestate. qz nullus gradus est in diuinis personis. videlicet q̄ vna p̄sona esset dignior alia quia sunt per omnia equales et omnino eque p̄fecte atq̄ digne. Christus s̄o s̄m

humanam naturam et s̄m q̄ homo dicitur sedere ad dexteram patris. id est in potioribus bonis p̄re om̄ibus alijs sanctis. Transcendit enim corpus christi sua dignitate. put est vnitum de citari n̄ solum omnem creaturam corpalem sed etiam sp̄ūalem p̄ter animam suam. S̄o merito debet ei locus altissimus et nobilissimus. S̄o dicit Greḡ. i. omē. ascensionis. qui fecit omnia sup̄ oia virtute sua ferebat.

De octauo articulo

Quod dicitur iudicaturus est vivos et mortuos. Istum articulum scribit beatus Mathaeus. et merito quod quilibet christianus tenet credere futurum iudicium. quia est articulus fidei. Circa quē articulum querit primo d̄ loco iudicij. Respondet q̄ locus extremi iudicij est vallis iosaphat. Unde Joelis 3. Adducā oēs gētes in vallē iosaphat vbi disceptabo cū eis. nō tamē putādū est q̄ christus ad vallem descendat. et q̄ oēs iudicādos vallis illa recipiat Sed christus erit in aere in loco eminenti vt ab omnibz possit videri. Et circa eū erit sancti arcū quaq̄. et maligni erunt in terra vndiq̄ circa locū iudicij. Secūdo queritur: cū quibz christus veniet ad locū iudicij: vel ad iudicium. Respondet q̄ cū angel̄ et sanctis suis qui tunc erunt in celo: Unde Mat̄. 25. Cum venerit filius hoīs in maiestate sua: et oēs āgl̄i ei⁹ cū eo Tertio querit. an fiet citatio. Respondet q̄ sic. et hec fiet p̄ vocem tube q̄ in aduentu iudicis ab omnibz audiet. Job. 5. Venit hora in q̄ oēs q̄ in monumētis sūt audient vocem filij dei. Et dicit magister in quarto sentētiaz dist. 44 q̄ vox ista erit xp̄i vel alicui⁹ anḡl̄. vel plurium angeloz q̄ ab omnibz audiet. et virtute eius mortui d̄ monumētis excitabūtur. Er̄t em̄ signū valde euidēs et manifestū Et ideo vox illa dicitur tuba p̄pter hoc

q̄ erit valde apta. Et dicit nouissima. qz post illā nō erit alia. **Uñ** Apl's. i. **L**oz is. **L**anet em̄ tuba: z mortui resurgēt in corrupti. Quā horribilr aut̄ hec tuba sonet **H**yeron̄. inuit cū dicit. **L**ū dormiēs siue vigilo siue aliqd̄ fecero: sp̄ illa vox nouissime tube sonat in auribz meis **S**urgite mortui z venite ad iudiciū **H**ec vox vt dicit **L**hryso. audiet̄ in celo. **E**t tūc videbunt filii hoīs (vt ait lucas) venientem in nubibz celi. **I**lluc veniet iohannes baptista cū oibz p̄phetis z patriarchis. **J**anitor celi petr' cū oibz apl's z euāgelistis. **S**tephan' cū oibz q̄ suū innocētē sanguinē fuderūt p̄ dño. **N**icola' z martinus cū oibz p̄fessoribz. **K**atharina cū oibz virgibz. **E**lizabeth cū oibz viduis. **A**nna cū oibz cōiugatis. **R**egia celi cū oibz sacerdotibz z religiosis. qui vsqz ad mortē in ei' obsequio p̄māserūt **I**tē vox hui' tube audiet̄ in inferno: vt ait **L**hryso. **E**t tūc lucifer: sathanas asmodeus. beelzebub veniet̄ cū om̄i exercitu inferni. **I**tē audiet̄ vox tube p̄ totū mūdum ab oriente vsqz ad occidentē. z resurgēt omnes parit̄ quoz corpa in tra quieuerūt. **V**eniet illuc **L**ayn. q̄ p̄uū frēm suum occidit cū oibz homicidis. **J**udas cum oibz traditoribz. **P**ylat' cū oibz iniquis iudicibz. **L**amech cū oibz adulteris. **A**nania z zaphira cū oibz monachis p̄rietariis. **A**thalia cū pueroz necatriciabus **E**t p̄cedēt q̄ bona fecerūt i vitā et̄ nam. **Q**ui' mala egerūt. in suppliciu' et̄ nuz. **¶** **I**tē sciēdū q̄ iste articulu' debz nobis incutere timorem magnum. quia d̄ omnibus reddituri sumus districtā rationem. **E**ccl'ia. 12. **L**uneta que sūt adducet dominus ad iudiciū. **N**am reddituri sumus ratiōem de omnibus cogitationibus nostris. **U**nde beatus **G**regorius. **S**ic deus cogitationes vniuscuiusqz considerat. et cunctos gressus dinumerat. vt nec minutissime cogitationes que apud nos vsu viluerunt eius iudicio indiscussa remaneant. **S**a

piētie. i. **I**n cogitationibus impij inērogatio erit. **I**tem d̄ omnibus verbis **M**athei. 12. **D**e omni verbo ocioso qd̄ locuti fuerint homines. zc. **I**tem de omnibus operibus nostris que gessimus in corpore. scz de omni gressu. visu. tactu. auditu. z sic de alijs. **A**postolus. **O**mnēs nos manifestari oportet ante tribunal christi: vt referat vnusquisqz prout gesserat in corpore suo: siue bonum: siue malum. **I**tem de rebus temporalibus quomodo lucratus es. quomodo possedisti: quomodo expendisti. **I**tem quilibet de officio z artificio suo. scilicet faber sutor. sartor. pistoz. et sic de alijs. **S**imiliter officiales sicut magister ciuū. z sic d̄ alijs. **I**tē quilibet de suo statu: siue i statu matrimoniali: siue i duali. siue i statu virginitalis. z sic de alijs.

¶ De nono articulo:

Qredo in sp̄m̄ sanctum. **E**xpe/ ditis articulis sp̄cialiter respiciētibz personas patris et filij: nunc accedendum est ad eos qui et̄iam in trinitate respiciunt personam. videlicet spiritus sancti. **E**t istum articulu' describit **J**acobus minor frater symonis z iude **E**t merito. quia quilibet christianus tenetur credere hunc articulu'. **Q**uia sicut necessarium est ad salutem credere in patrem et in filium: ita et in spiritum sanctum. quia ipse est per omnia patris filio equalis quia est eiusdem essentie cum patre z filio. **E**rgo de necessitate salutis tenetur quilibet christianus credere q̄ spiritus sanctus procedit a patre z filio. **I**n hoc greci errant q̄ dicunt q̄ solum a patre procedit. et non a filio quod est falsum et contra f̄. d̄. **U**nde canitur in symbolo **Q**ui ex patre filioqz procedit. **U**nde etiam ab apostolo spirit' filij nuncupatur. **G**alat. 4. **U**isit deus spiritū filij sui in corda v̄stra. sc̄ ergo est spiritus filij. vtiqz est a filio. **E**t

De symbolo

stra planum est q̄ p̄cedit ab eo. Item sciendum q̄ sp̄s sanctus ab omnib; est de siderandus. Quia per ip̄m uiuificamur Joannis. 6. Sp̄s est qui uiuificat. nā qui caret sp̄s sancto: mortuus est. nā sic sp̄s rationalis necessarius est corpori vt illud uiuificet. Si enim auferat sp̄ritus in puluerem reuertitur Eodē mō sp̄s sanctus se habet ad animam. Unde de ps̄. Auferes sp̄m eoz̄ deficient Item necessarius est nobis sp̄s sanctus. quia nisi p̄ euz̄ a malo liberamur: et bonū operamur. Unde Aug⁹. in libro d̄ gratia. Desiderate auxiliū gratie qua sola oēs liberamur a malo. sine qua nullū p̄sus siue cogitando siue uolendo et amando siue agendo facim⁹ bonū.

De decimo articulo.

Sanctā eccliaz catholicā Hūc articulū descripsit beatus symō q̄ dicit⁹ ē chanaan⁹ frat̄ Jacobi minoris et sanguine saluatoris. Sciendū q̄ ille articulus sic intelligit⁹. i. credo in sp̄ritum sanctum ecclesiam catholicā sanctificantem. Item sciendū q̄ ecclia. i. congregatio fidelium et quilibet hō i gr̄a existēs est mēbr; ecclie et xp̄s est caput. Unde Ephesi. Vir est caput mulier sicut xp̄s est caput ecclie. Et illi⁹ corporis anima est sp̄s sanctus. quia sp̄s est qui uiuificat. Item sciendum q̄ fides catholica ē vna quod patet ex hoc. quia omnes christiani p̄cedentes et sequentes vnam habuerūt et habebunt fidem. Ut dicit li. ij. sententiarū. distin. 35. Nam p̄cedētes christiani illa credebant futura que nos credim⁹ p̄terita. vt puta ip̄i credebant explicitē et implicitē filiū dei nasciturū passurū morturū resurrecturū. celū ascēsurū: hec oīa credim⁹ iā facta scz̄ filiū dei incarnatū. passum. et c. Bern. Multi autē saluatoris aduentū deū oī potētē timētes et diligētes sue salutis gratissimū p̄missorē credētes i p̄missione fidelē: sperātes certissimum redemptorem. in hac fide et expectatione saluati sunt. licet quando et q̄

li et quo ordine salus repromissa fuerit ignorarent. Igitur ecclia dicit⁹ vna extra quam nullus saluatur: et intra quam nullus damnatur: Hoc figuratū ē i archa noe in qua omnes qui fuerunt saluabantur: et omnes qui extra eā fuerunt submergebantur. Igitur periculosum est valde extra eccliam esse. Prescindit autē quis ab ecclia tripl̄r. Primo p̄pter quodcumq; p̄ccm mortale. qz̄ licet peccatores sint de ecclia quantum ad numerū propter christianitatis signaculum et characterem: quem in baptismo consecuti sunt: tamen non sunt viui quantum ad meritum. Secundo p̄pter heresim. Tertio p̄pter excommunicationem. Qui in aliq̄ p̄dictorū scient⁹ mortu⁹ esset nō esset cū fidelib; seipeliend⁹. nec esset p̄ eo orādū nec aliq̄ sacrificium offerendum. Et Secundo ecclia dicitur sancta. Hoc dicitur ad differentiam ecclie malignantiū q̄ nō ē sc̄ta: s; p̄ uersa. ps̄. Odiui eccliaz malignantiū: Sed ecclia catholica est sancta et pura que quidem sanctitas attendit ad similitudinē ecclie materialis que cū p̄secrat lauatur et iungit. Sic fideles loti sunt i virtute illius aque que exiit de latere ipsius christi. cuius virtute scz̄ passionis christi baptismus et alia sacramenta virtutem habent. Item fideles christi vngunt⁹ vinctioe sp̄iali. hec autē vinctio est sp̄s sancti gratia. Simile est de hoīe: sicut de aere. in die em̄ sp̄ est claritas nisi superueniat nebula: sicut in anima hominis semper est gratia sp̄s sancti: nisi ipsam expellat p̄ immundiciā peccati. Dedit⁹ ei sp̄s sanctus cū immundicia habitare iuxta illud. Que communicatio lucis ad tenebras. Et dicitur sancta. qz̄ de⁹ eaz̄ inhabitat. ps̄. Dñe domū tuaz̄ decet sanctitudo. Ap̄ls. i. Col. iij. Nescitis quia templum dei estis. Luc. Templū dei i ter vos est Et Tertio dicitur catholica. i. vniuersalis. Primo quantum ad locū. qz̄ p̄ totū mundū predicat. Roman. i. Fides p̄a annunciat⁹ in vniuersa terra. ps̄. In oēm

terā exiit sonus eoz. Secūdo q̄ntuz
ad sexum. q̄ nullus abijc̄it siue sit iuue
nis siue senex. siue masculus. siue femia
Tertio quātū ad t̄ps. quia oēs fideles
qui fuerūt a p̄ncipio abel iustiz qui vsq̄
ad finem mūdi erūt: hos continet ecclia
z durabit ip̄a etiam vsq̄ ad finē mundi
Quia regnū ecclie est firmissimum. ex
quo nō est subuersum p̄ tyrannos. s. ne
ronem. dyoclecianū. arziū. iulianum
qui fortissime impugnaverūt eccliam.
z conati sunt eam exterminare Sz q̄nto
pl̄ illos fideles martyrizauerūt: tāto pl̄
multiplicati sunt. sicut filij isrl̄ a pharao
ne oppressi plus fuerunt multiplicati:
Ero. i. Immo nec antichrist̄ p̄ualebit
adius eā. s. eā ex toto ext̄minādo Un̄
mat. xxvij Ecce ego vobiscuz sum vsq̄
ad consummatōem seculi. sed post con/
sumationem tunc remanebit in celo.
Sed iam ecclia sancta diuisa est i tres
Una est in mūdo. alia i purgatorio. ter
tia in celo. z hoc designatur in diuisione
hostie que in tres partes diuidit̄ i missis
sacerdotum.

De vndecimo articulo.

Sanctorum communione remissio
nem peccatorum. Hunc articu
lum fm̄ Henricū de sirma. posu
it Judas radeus frater symonis z iaco
bi. Pro quo sciendum q̄ sanctorum com
munio est bonorum sp̄ualium p̄ sanctos acq̄
sitorum cōgregatio. Unde int̄ alia q̄ sunt
nobis credenda etiā specialit̄ est creden
da cōmunicatio sc̄torum in ecclia. Nā oēs
peccatores existentes sine peccato mor
tali participes sūt omnium bonorum q̄ fiunt
in ecclia per quodlibet mēbrum ecclie
Sicut si candela accendat̄ p̄ aliquo spe
cialiter: omnes qui cū illo sunt beneficiū
candle percipiunt: nisi in visu impediā
tur. scilicet obstaculo peccati mortali qd̄
obtenebrat intellectum z inficit affectū.
Juxta illd̄ psal. Participem me fac de
us omnium timentium te. Ratio autē
quare communia sunt bona ecclie est

charitas z vnitas fidelium. quia charitas
nō querit que sua sunt. sed quod vtile ē
et bonum multis Ideo ip̄a est distribu
trix bonorum que fiunt in ecclia. Sz bonū
ecclie in singula membra corporis christi
mistici distribuā potest declarari p̄ tria
exempla. Primum est in homine: cuz cū
bus fuerit bene digestus dirigit̄ ad sin
gula membra sana. Secūduz exemplū
est in arbore in qua humor p̄ radicē at
tractus diuidit̄ p̄ singulos eius ramos
saltem nō aridos. Tertium exemplum
est in fonte emanāte q̄ diuiditur in mul
tos riuulos nō obstructos. Quā aut̄ ab
homine aliqd̄ membrū vl̄ ab arbore alē
q̄s ramus amputatur: ad illū nō mitti
tur nutrimentū. sic quādo ab ecclia ali
quis p̄scinditur p̄ heresim̄ aut inobediē
tiam aut excommunicationem seu cha
ritatis amissionem. tūc priuatur sancto
rū cōmunionē z bonorum ecclie participa
tōe. Et hoc q̄libet christianorum debz ab
horre z fugere. quia sic absclusus est in
statu damnatōis z oīm bonorum ecclie p̄
uatus. Sūt aut̄ tria p̄sidia inter alia q̄
a sanctorum cōmunionē proueniūt. scz
indulgentia prelatorum. preces sancto
rum. z suffragia fidelium mortuorum.
Unde est sciendū q̄ indulgentie veniūt
de thesauro ecclie z sanctorum commu
nionē. Hūc thesaurum habent disp̄e
re p̄lati ecclie plus z minus huic z illi
dando fm̄ causam rōnabilem Quattu
or tamē requirunt̄ ad hoc q̄ indulgentie
valeant fm̄ Tho. sup. iij. dist. xx. Duo
ex p̄te dantis. z duo ex p̄te suscipientis.
Ex p̄te dantis requiritur auctoritas z cau
sa rōnabilis. scz utilitas ecclesiastica Ex
p̄te suscipientis etiam duo. s. vt sit contri
tus z p̄fessus z faciat illud p̄ quo indul
gentia est data ¶ Quo ad sc̄dam partē
articuli. s. remissionē peccatorum est tenēdū q̄
oē peccatū siue sit actuale siue originale in
ecclia p̄t̄ remediari z mederi. Nā p̄ bap
tismū tollit̄ oē peccatū in baptisato nō fictē
accedere. siue h̄ q̄ rite baptisat̄ sit adult̄

sive puulus Post baptismū at̄ q̄tēscūq̄
q̄s lapsus fuerit in pcc̄m siue sit mortale
siue veniale poterit p̄ verā p̄niam repa-
ri. Ergo firmiter quilibet credere debz
q̄ in ecclesia catholica est remissio omni-
um pcc̄orū. z in nulla alia secta. qz extra
ecclesiam non est sal^{us}. Et p̄tra istū articu-
lum faciunt hoīes desperari: qui p̄t ma-
gnitudinēvl multitudinē pcc̄orū despe-
rant. qd̄ ē maximū pcc̄m. Vñ Isid. de
sum. ho. Desperatio ē peior omni pcc̄o/
Vñ etiā Aug⁹. sup iohem. De nemi-
ne desperādum ē: dum est in hac vita. so-
lum em̄ desperatōis crimē est qd̄ mede-
ri non p̄t. Ergo credere debem⁹ remissi-
onē pcc̄orū:

De duodecimo articulo.

Carnis resurrectionē z vitam eter-
nam amen. Hunc articulū po-
nit beatus Mathias ap̄ls vbi
duo tāgit. Primo generalē resurrectōez
vbi dicit. carnis resurrectionem. Secū-
do et̄nā glam dicēs: vitā et̄naz. Circa
p̄mū notandum q̄ oēs hoīes simul re-
surgēt in nouissimo die. Vñ Johis. 5.
Venit hora in q̄ oēs q̄ in monumentis
sūt audiēt vocē filij dei. z qui audierint
viuēt. Itē ap̄ls. i. ad Cor. 15. Oēs q̄/
dem resurgemus. Vñ credēdū est omī
christiano q̄ quilibet homo idem in nu-
mero resurget cū eodē corpe in quo iam
vixit Vñ Job. 19. Rursum circū dabor
pelle mea: z in carne mea videbo deum
saluatorē meum quem visurus sum ego
tēp̄ez nō alius. Ad denotandū idēptita-
tem p̄tij corp̄is. q̄uis em̄ corp⁹ in cinē-
rem et in puluerem redactum sit: tamen
oīa ista que spectāt ad cōplemētū corpo-
ris redibūt. z idem corpus resurget. Et
eadē aīa illius hoīs hoc idē corpus sibi
assumet. z ei p̄iūget. Hoc patz. qz si hō
qui meruit debeat p̄mīari vt iustus ē: ne-
cesse est: vt idem corp⁹ z eadē aīa ī resur-
rectōe itēz p̄iungant̄ que prius fuerunt
sūt p̄iūcta dū viuerēt an̄ mortē Nā si aīa
aliō corp⁹ assumēt: n̄ eēt resurrectio. sed

nouū corp̄is assumptio. Ex hoc patz q̄
idem corpus in numero cuiuslibet electi
qd̄ nūc est grossum. mortale. corruptibile
le. defectuosum. obscurū. passibile z gra-
ue: hoc erit in resurrectōe imortale. sub-
tile. incorruptibile sine defectu: z clarū. ī
passibile z agile Et dico notāter cuiusli-
bet electi. qz corpa reproborū erūt valde
passibilia grossa ponderosa z obscura.
S3 q̄reret q̄s de etate resurgentū z q̄n-
titate. Rñ datur: oēs in eadē etate resur-
gent. sicut tēp̄s q̄ fuit. xxxij. annoz z q̄si
dimidi. Sic in eadē etate oēs reurge-
mus tā senes q̄ iuuenes. Et in illa q̄n-
titate stature resurget vnusq̄sq̄ quā tūc
habuit vel habuisset si ad talē etatē pue-
nit vel puenisset sine impedimēto sui sta-
tus Vñ ap̄ls ad eph. iij. Donec occur-
ramus in virū p̄fectū in mēsurā etat⁹ ple-
nitudinis xp̄i **X** **Q**uātū ad secū-
dam p̄tem istius articuli vbi dicit (vitam
eternā) Sciendū q̄ q̄libet homo debet
credere vitam eternā: q̄ vita tēp̄e de⁹ est
Johis. xij. Ego sum via veritas z vi-
ta. Et ideo anima que semp erit p̄iūcta
deo semp habebit vitam eternam. Et
nota q̄ vita eterna omnibus bonis ab-
undat. Et ideo est finis omniū desiderii-
orum nostrorum. nam in vita eterna sen-
sus delectabitur. intellectus illuminābi-
tur. affectus quietabitur. appetitus sa-
tiabitur. Vñ de Augustin⁹ libro. ij. de
ciuitate dei. O chare illam vitam āple-
cti debuisti vbi est vita sine morte. lux
sine tenebris. iuuet⁹ sine senectute. pax
sine discordia. volūtas sine iniuria. reg-
num sine commutatōe. quia non amit-
titur. Vñ de Johānis. xvi. Gaudium
vestrum nemo tollet a vobis. Et taz ex-
cellens est illud gaudium: z tam multa
sunt ibi bona q̄ de singulis dicere q̄ ibi
erunt deficit humanus intellectus. nō
solum human⁹ s̄ etiaz angelicus. ap̄lo
attestāte. q̄ ait. i. Lhoz. ij. Qd̄ nec ocul⁹
vidit: nec aur⁹ audiuit: nec in cor homi-
nis ascendit q̄ p̄parauit deus his q̄ vult

gūt illū. **U**n etiā p̄s. **Q**m̄ mille āni ān
oclos tuos sicut dies besterna q̄ p̄terijt
Ad quā vitā nos pducatur iesus x̄ps ma
rie filius: q̄ sine fine viuit z regnat Amē

Incipit tractat⁹

de septem sacramētis.

Sacramēta sunt septē q̄ de
us instituit. z in q̄libet sa
cramēto dat gr̄a digne re
cipienti ip̄m sacramentum

Querit q̄ sunt sacramenta
necitatis. **R**ūdeo fm̄ Ray. q̄ q̄nq̄. s.
baptis̄m⁹. p̄firmatio. eucharistia. p̄ma.
et extrema vinctio. Et dicūtur necitatis
q̄ sunt in p̄cepto. z tenet q̄libet ad ea
suscienda p̄ loco z tpe. Reliq̄ duo sūt
sacramenta volūtarij. s. ordo z matrimo
niū. **Q**uerit vtrū sacramenta debeant
p̄ctōribus dari. **R**ūdeo fm̄ Raymun
dū p̄pter occulta p̄ctā nō p̄nt sacra
menta denegari alicui nisi p̄ amonitōez secre
tam in sp̄cālī: vel publicā factā in gene
ralī. vt p̄tz de p̄se. di. ij. c. p̄hibeat. Exi
stens aut̄ in p̄ctō mortali: siue occulto si
ue manifesto mortālī peccat recipiēdo
vt p̄tz dist. xl. c. multi. z. xcv. c. illd. xi. q.
ij. c. audi. Silt̄ z ministrās sacramēta
in p̄ctō mortali peccat mortālī.

Querit
tur. vtrū possint iterari sacramēta. **R**ū
deo tria sacramēta nō p̄nt iterari. s. bap
tis̄m⁹ z p̄firmatio z ordo. q̄ in collatōe
cuiuslibet trūū predictoz imp̄mit̄ caract
aie. q̄ etiā p̄ mortē ab aīa non p̄t separi.
Un si q̄s resuscitaret nō esset baptisā
dus. nec p̄firmādus. nec reordinādus.
Sec⁹ est d̄ q̄rtuor alijs sacramētis **U**n
Hugo de scō vic. dr. Si lazarus p̄ re
suscitatōem voluisset resumpsisse vxores
suā: oportuisset q̄ d̄ nouo p̄traxisset **U**n
p̄ mortē soluit̄ m̄rimoniū. Silt̄ eucha
ristia z p̄ma z extrema vinctio reiterant̄

De p̄mo sacramēto. s. baptis̄mi

Baptis̄mus est p̄mū sacramentū z
ianua oīm sacramētoz. z etiā est

fundamentū oīm sacramētoz. quia nul
li cōfert̄ aī ip̄m in ecclia aliq̄d sacramē
toz. **Q**uerit quis sit effectus catholici
mi. **R**espōdeo fm̄ Tho. in. iij. dist. vi.
q̄ exorcismus habet effectū in corpore z
in aīa. quia minuit p̄tatem demonis ne
possit tantū in hoīe sicut p̄us. ne bap
tis̄mum z alia bona impediatur. Sed p̄dic
ta potestas demonis totalī in baptis̄mo
tollit̄ Sicut pharo p̄us flagellatus est
p̄plo nō egresso de egypto. z postea po
pulo egresso totalī i mari rubro (quod
est figura baptis̄mi) d̄ submersus. **Q**ue
rit. vtz om̄es teneant̄ ad baptis̄mū. **R**e
spōdeo fm̄ Tho. in. iij. dist. vi. **Q**uil
bet tenet etiā sanctificatus in vtero p̄
ter tres rōes. **P**rimo q̄dem p̄pter acq̄rē
dum caracterē quo adunet̄ p̄plo dei. et
quasi deputet̄ ad p̄cipiēda diuina sacra
mēta. **S**ecdo vt p̄ baptis̄mi susceptōem
passioni x̄pi corporaliter cōformet̄ **T**er
tio p̄pter bonū obediētīe. q̄ p̄ceptuz de
baptis̄mo oīb̄us datum est. **J**ohis. iij.
Aut̄ q̄s renat⁹ fuerit ex aqua z c. **Q**ue
rit vtrū baptis̄mus aque possit in ali
quo suppleri. **R**espōdeo fm̄ Petruz de
tharentasia fm̄ cōem legem non pōt in
puulis suppleri: cum nō possint habere
vsum liberi arbitrij. Sed si p̄ christo oc
ciderētur: p̄ie credit̄ q̄ saluarent̄ sine ba
ptis̄mo aque. **I**n adultis aut̄ p̄t suppleri
p̄ baptis̄mum flammis siue contritiōis
et p̄ baptis̄mum sanguinis. id est marty
rij. **E**t hoc intellige quādo est articulus
necessitatis. **Q**uerit vtrū puer in
vtero existens possit baptisari. **R**espō
deo fm̄ Thomā vbi supra: nō potest.
quia talis deo notus est non ecclie. nec
subijci potest operatiōi ministrozū ec
clesie. **U**nde Augustinus dicit. q̄ sicut
qui non vixit nō potest mori. ita qui na
tus nō fuerit non potest renasci. **N**ō de
bet autē mater scindi vt puer possit na
sci et baptisari **Q**uia fm̄ ipsum nō sunt
facienda mala vt euentiant bona. debet
tamen ip̄a mater scindi si iam defuncta

.q̄mo.

.q̄mo.

.q̄mo.

.q̄mo.

.90.

esset. et puer adhuc in ea viueret. **Q**ue-
ritur. quid faciendum esset quando appa-
ret aliquod membrum pueri et timeat im-
minere mortis periculum. Respondeo quod
in tali periculo egressa parte principali. scilicet
capite baptisari debet. **S**ecundum est de alijs
partibus: ut de manu vel de pede. quibus
non noceat si ille partes aspergantur baptis-
mali aqua. quia diuina misericordia non est
arbitranda. Et si postea plenarie nascatur tunc
sub tali cautela baptisetur sub hac forma.

forma

Non te rebaptisabo si es baptisatus. sed
si non es baptisatus: tunc ego baptiso te in
noie patris et filij et spiritus sancti. **S**ci-
endum quod materia baptismi est aqua pura
naturalis. **N**on baptismus non potest fieri
in vino. nec in ceruisia. neque in vrina. ne-
que in aliquo alio liquore. **S**ed forma ver-
borum baptismi est hec. Ego te baptiso
in noie patris et filij et spiritus sancti. ut patet
extra de baptismo. ca. primo. et sine his
verbis non potest fieri baptismus. Sciendum
quod ille vetule que pueros baptisant in arti-
culo mortis sic dicentes Solt du leben so
sig dyr das eyn bat. solt du aber dan
sterban so sig es eyn douff: in noie patris
et filij et spiritus sancti. Tales mulieres cum
talibus verbis non baptisant. **Q**ueritur qui
possint baptisare. Respondeo quod debet
minister baptismi secundum omnes theologos
est sacerdos. **S**ed in necessitate quilibet po-
test baptisare. siue vir siue mulier fidelis
siue infidelis: dummodo habeat intentionem
baptisandi et seruat formam ecclesie. **S**ed
tamen clericus non debet baptisare presente
presbytero. neque laicus presente clerico. neque
mulier presente viro. ut patet dist. iij. c. mulier

forma

.90.

Queritur. utrum baptismus debeat per aliquod
tempus differri. Respondeo secundum beatus
Thomam. Magis est laudabile quod puer quam
citius potest fieri baptisetur. Primo quia
interim mori posset et damnaretur. Secun-
do. quia demones non habent tantam po-
testatem in baptisatis sicut in non baptis-
atis. neque quantum ad nocumeta spiritualia
neque ad corporalia. **Q**uis

.90.

est effectus baptismi. Respondeo quod bap-
tismus habet multiplices effectus de quibus
aliquos hic dicam. Primus est quod
baptismus secundum Bonaventuram super. iij.
dist. iij. digne suscipientibus delet omnem
culpam originalem mortalem et venialem
et restituit primariam innocentiam quo ad
animam. Hoc probatur. quia si sic moreretur
statim ad celum euolaret. sed hoc non fit
nisi omni culpa deleta. igitur etc. **S**ecundus
effectus. quod ignem infernalem et etiam pur-
gatorij extinguit quantum ad ipsum baptis-
atum. ut de cetero ignis infernalis vel pur-
gatorius non possit in eum agere nisi ipse post
modum peccando reaccenderet eum contra
se. **N**on admiranda est fatuitas illorum qui
post baptismum peccant cum volutarie ig-
nem in proprium subiectum reaccendunt.

Tertius effectus quod baptismus delet
omnem satisfactionem pro peccatis quam
homo in presenti deberet pro peccatis suis
explere: ut patet. quia si aliquis infidelis
iudeus vel paganus mille annos vi-
xisset. et omni die mille peccata mortalia
comisisset si periret et fidem susceperit. et
sic cum deuotioe baptisatus fuerit: tunc nul-
la penitentia satisfactoria sibi imponenda
est pro omnibus peccatis suis. quia baptismus
collit omnem satisfactionem. Et si talis sic
post baptismum moreretur statim ad celum
euolaret. **Q**uartus effectus est quod fo-
mitem mitigat. quia in baptismo datur homini
gratia ad supprimendum fomitem peccati. **S**ed
diceret quis. quare baptismus non delet om-
nem fomitem peccati sicut delet peccatum
originale de quo fomes procedit. **R**espon-
deo quod propter fragilitatis proprie cognitionem
et propter nostram humilitatem. **J**ob. vi. Que
em fortitudo mea ut sustineam. Et ut in-
uocemus diuinum auxilium et dei misericordiam
ut preseruet nos a malis. ps. Miserere mei
domine quoniam infirmus sum. **I**tem propter
exercitationem. scilicet ut resistamus vicij
et concupiscentijs carnalibus et sic habeamus
materiam exercendi virtutes et merendi
gloriam. **N**on Breg. Temptatio cui

est effectus baptismi. Respondeo quod bap-
tismus habet multiplices effectus de quibus
aliquos hic dicam. Primus est quod
baptismus secundum Bonaventuram super. iij.
dist. iij. digne suscipientibus delet omnem
culpam originalem mortalem et venialem
et restituit primariam innocentiam quo ad
animam. Hoc probatur. quia si sic moreretur
statim ad celum euolaret. sed hoc non fit
nisi omni culpa deleta. igitur etc. **S**ecundus
effectus. quod ignem infernalem et etiam pur-
gatorij extinguit quantum ad ipsum baptis-
atum. ut de cetero ignis infernalis vel pur-
gatorius non possit in eum agere nisi ipse post
modum peccando reaccenderet eum contra
se. **N**on admiranda est fatuitas illorum qui
post baptismum peccant cum volutarie ig-
nem in proprium subiectum reaccendunt.

non consentit nō est peccatū: h̄ est mate-
ria exercendē virtutis. Ambro. sup lucā
Nemo poterit coronari: nisi vicerit. ne-
mo aut̄ p̄t vincere nisi añ certauerit. Un̄
debemus viriliter pugnare cōtra carnes
nostrā. z contra cavicia ad q̄ naturalit̄
inclinati sum⁹: siue sit ira siue inuidia: si-
ue luxuria. Unde Bern̄ Quoties resti-
teris: totiens coronaberis. Eryt mul-
tas coronas mereamur tūc fomes pecc̄i
in nobis manet: z non delet̄ ex toto ī ba-
ptismo q̄uis mitiget̄ ¶ Quint⁹ effect⁹
ē a potestate diaboli liberatio. qz bap-
tizatus ex toto a potestate diaboli eripit̄
vt de cetero non possit diabolus in euz
nisi p̄ consensum pecc̄i se ei subijciat. Unde
Bern̄. in quodā sermone. Potest inimi-
cus excitare temptatōis motū. h̄ in te est
si volueris dare seu negare consensum. er-
go diabolus est sicut canis ligat⁹ qui p̄t
erga hoīem latrare h̄ non p̄t eū ledē ni-
si velit ad eū accedere. Un̄ Aug⁹. sup ps̄.
Diabolus plerūqz vult nocere: h̄ nō po-
test: quia potestas eius est sub p̄tate dei
Nam si tm̄ posset nocere diabol⁹ q̄ntuz
veller: aliq̄s iustoz nō remaneret. Am-
bro. sup lucā. Diabolū nocere nō pos-
se cognoscas. ¶ Sext⁹ effectus est: qz
hoīem efficit templū dei. Quō signatum
est in hoc qz sp̄s sanctus descēdit in spe-
cie columbe sup christū baptizatum. vn-
de tota trinitas mansionē habet in ba-
ptizato. Joh. i4. Ad eū veniem⁹ z mā-
sionē apud eū faciemus. Ergo male fa-
ciunt qui post baptismū scienter morta-
liter peccāt. Expellūt em̄ patres z filios
z sp̄m sanctum. z diabolū introducūt
qui expulsus antea fuit per baptismum
qui nihil habet eis dare: nisi eternū sup-
plicium: z eterna mala ¶ Septim⁹ effe-
ctus est qz characterem imprim̄t q̄ est in-
delibilis. quo caractere christiani bap-
tizati a nō christianis in die iudicij discer-
nentur. z bonis cedat ad magnum ho-
nozem malis autem ad malam confusi-
onem. Quia character ostendit: qz ip̄i ser-

uituti christi se subdiderūt. et in bap-
tismo diabolo z eius pompis renūciaue-
runt. Opera em̄ eorum mala associata
characteri ostendūt qz infidelibus deteri-
ores z abhominabiliores facti sunt p̄-
ter iniusticias suas. Un̄ Aug⁹. Quan-
to gradus altior: tanto casus decluior.
Sed quia christiani per signum caracte-
ris sunt sup omnes infideles exaltati.
ergo eorū casus erit eorum maior cofu-
sio. ¶ Octauus effectus est. qz filiū dei
efficit. ad quod signā dum sup christum
baptizatum audita est vox illa. hic est fi-
lius meus dilectus. Ex quo elicitur cū
quāta diligētia nutriendi sunt tales fi-
lij summi regis. qz si cum omī diligētia
nutriūtur filij comitum vel regum terre
noz. cum quāta diligētia nutriendus est
puulus quem cōstat esse filium dei De
illis q̄ sunt in adulta etate nescitur vtrū
sint filij dei vel filij diaboli. Eccles. ix.
Nescit homo an amore vel odio dign⁹
sit. Sed de puulo q̄ est baptizatus quē
nō dum est in etate qz possit peccare: con-
stat qz est filius dei Unde multū peccāt
mulieres z matres q̄ male tractant su-
os puēos maledicēdo ip̄is. quod nullo
modo licet. Sed reuerēter tractādi sūt
p̄pter reuerentiam dei qui eos inhabi-
tat ¶ Nonus effectus est celi ap̄tio. Et
in hoc ostendit̄ magna virtus baptismi
qui cum in terra exhibeatur: in celo ta-
mē opatur. Ad designā dum hūc effec-
tum baptismi voluit dñs celum aperiri
cū baptizaret̄ a Johāne baptista in ior-
dane. vt in hoc ostēderet̄ qz q̄sāto bap-
tizatus in innocētia baptismali decedat
euolat inueniēs sibi celū sp̄ apertū: cum
añ baptismū homini adulto infern⁹ fu-
it ap̄tus. z puero puo lymbus. Ex quo
patet quāta sit fatuitas mulierū que in-
cōsolabilr̄ dolent de morte pueroz suo-
rum q̄ post baptismū decedūt añ q̄s bap-
tismalē innocētiā pdiderūt. Valde fa-
tuū est eas dolere de hoc qz filij eorum
trāsēunt a societate hominū ad sociera-

rem angeloz. a valle lachrymarum ad gloria. de exilio ad patriam. Filij enim vident inuidere desiderantes eos potius esse in hoc exilio quam in celo. Gaudere deberent potius quam filij sui de facili tantam gloriam acquirunt propter meritum passionis christi. ex qua baptismus huiusmodi suum effectum. sicut et alia sacramenta. et solum dolere debet si propter culpam parentum filij decessissent.

Pueri quoniam moriuntur propter culpam parentum

Arctes possunt demereri in sex casibus quod pueri eorum moriuntur.

Primo quoniam nimis corde intimo diligunt pueros. et maiorem complacenciam et amorem ad eos habent quam ad deum. tunc deus quoniam ex sua bonitate subtrahit eis pueros. ut cor eorum ad deum erigatur et eum diligant. Unde Augustinus. Hoc ab homine colitur quod pre ceteris diligit. Ergo si pueros supra deum diligunt eos deum suum deum faciunt. Et

secundo est ratio que illi pueri qui sunt multum affabiles et prudentes cito moriuntur. Quia parentes cum nimio affectu eos diligunt et cum nimia sollicitudine secundum cursum mundi nutriunt. Secundo cum quis inhonorat suos proprios parentes: tunc quoniam punit in suis propriis filijs. Unde legitur in cesario quod quidam inhonorauit suos parentes. et omnes filij eius in breui defuncti sunt. Tertio si res iniustas habent: tunc deus ex sua bonitate tales pueros morti permittit. ne ipsi pueri cum iniustis rebus vna cum parentibus damnarentur: hoc que supra. 5.

4. Quarto propter malum exemplum parentum: quod puer talis fuisset forte imitatur vitam pueram parentum suorum. et sic etiam puerus et malus effectus. si supuixisset. Quinto contingit quoniam propter hoc quod propria mater non vult pro se lactare suum proprium filium. sicut diuites mulieres que consueverunt habere nutrices: tunc quoniam lac ipsius nutricis non est conueniens ipsi puero sicut lac matris de quo nutritus est in utero et assuetus: sic quoniam pueri moriuntur qui quandoque supuixissent si propria mater eos lactasset. hoc probatur per hoc: quod qui sumit aliquem cibum quem antea non sumpsit: non ita competit sue nature sicut abusus

assuetus: ita etiam de puero. Sciendum tamen quod quando aliquam mater pro se non potest lactare puerum suum: tunc querenda est nutritrix fructuosa. quod puer inclinatur secundum naturam nutricis sue que cum lactauit. Sexto contingit quandoque ex negligentia parentum sicut parentes qui pueros non custodiunt sed eos quandoque ad aquam vel ad ignem ex negligentia sua cadere permittunt. Vel etiam qui pueros secum collocant ad lectum et eos in somno dormiendo suffocant quod oino cauendum est. Et si in aliquo istorum sex iam predictorum parentes rei essent: tunc dolere deberent de morte puero suorum.

De signis que fiunt ante et post baptismum

Signa ante baptismum quattuor sunt. et post baptismum tria fiunt. Queritur quid ista significentur.

Primo. quod prima exsufflatio et insufflatio signat spiritus maligni expulsionem. et boni introductionem. Ergo sacerdos dicit. Exi maligne spiritus. Secundo salis unmissio vel linitio signat gratiam et sapientiam et a peccatorum putredine preseruacionem. Unde gratia datur homini in baptismo. si vultur illa gratia tunc potest cum adiutorio dei. et mediante illa gratia viuere absque omni peccato mortali usque ad mortem. Et de hoc queritur supra. xij.

Tertio saline tractus ad aures et nares sensuum signat spiritualium operacionem ad audiendum et intelligendum ea que sunt salutis.

Quarto unctio olei in pectore signat amorem dei quem debet gerere in corde suo. Et inter scapulas signat deuotam subiectionem preceptorum dei et ecclesie. scilicet ad obediendum deo et prelati ecclesie. Unde Bernardus. Quiquid vice dei percipit homo quod non sit certum displicere deo: hoc omnino est accipiendum quasi percipiat deus. Unde Lucas. xx. Qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit.

Tria vero alia fiunt post baptismum. Primo crismatio in vertice que signat christi gratiam in mente impressam. Secundo ipso

1.
2.
3.
4.
5.

fitio cerei ad manū signat fidei amoris
 caritatem. Tertio vestis cādida signat
 innocētie restitutōem. ¶ Notādū q̄ pu
 eri qui sine baptismo decedūt ad lymbū
 pueroꝝ descendūt. vbi est pena damni
 et nō sensus. quia nec esuriūt neq; sitiūt
 nec habēt frigus nec calorē. simplr nul
 lam penam sensibilē sustinent. s̄ solum
 modo q̄ sint puati visione dei. et hec est
 pena damni. ¶ Querit̄ vtr̄ pueri iude
 orū siles sint pueri christianoꝝ sine bap
 tismo decedētū. Rñdeo q̄ sic. qz habēt
 eq̄lem culpaz. s. peccatū originale. et nul
 lum actuale nec christianoꝝ nec iudeoꝝ
 pueri. ergo habēt eq̄lem penā s̄z penā
 damni. S̄z qñ infidelis ad ānos discre
 tōis puenerit. si tunc nō suscep̄rit fidei
 nūcipō facto peccat mortaliter nō susci
 piēdo fidē: Et nullā excusatōem p̄t ha
 bere infidelis. qz fides xp̄iana p̄dicata ē
 p̄ vniuersum mūdum. Vñ xp̄s dixit di
 sapul̄s suis Marc. xvi. Euntes in or
 bem vniuersum p̄dicare euāgelīū oī cre
 ature. p̄s. In oēm terram exiit̄ sonus
 eorum zc. Et qñcūq; morit̄ talis infide
 lis: tūc immediate ad infernū descendit
 Vñ Marc. xvi. Qui crediderit et bap
 tizatus fuerit saluus erit. q̄ vero nō cre
 diderit dānabit̄. Insup quotienscūq; i
 fidelis: siue paganus siue iudeus vsū
 rōnis habēs sciēter facit̄ p̄tra aliq̄d pre
 ceptōꝝ dei: toties peccat mortalr. et ig
 norātia nō excusat̄ tales. Vñ Aug. de
 grā et l. ar. Fō diuina p̄cepta data sunt
 vt excusatio de ignorātia nō habeat̄

De sacramento

confirmatōis. ¶
Confirmatio vtrū sit sacramē
 tum necessitatis. Respōdeo
 q̄ sic: et hoc p̄pter spūalem pu
 gnā ad quā hō iuuat̄. licz sim
 plr nō sit sacramētū necessitatis. qz sine
 eo p̄t hō saluari. s̄ nihilomin⁹ p̄temp̄
 eius damnabilis est. Hec Tho. in. iij

dūst. vij. Vtrū p̄feratur grā in sacramē
 to p̄firmatōis. Respōdeo s̄m Tho. q̄
 grā p̄fertur nō solū cōiter sicut in quoli
 bet sacramēto p̄fert̄ grā emūdans a pec
 cato. sed etiā sp̄calis grā p̄ quā quis de
 putat̄ ad effectū scitatis. et ydoneus fit
 ad xp̄m p̄firēdū. Vñ de grato facit̄ ma
 gis gratū. ¶ Itē querit̄. q̄b̄ debeat p̄fer
 ri. Rñdeo s̄m b̄m Tho. Om̄ib; xp̄ia
 nis: etiā pueri: viris: et mulierib; q̄bus
 cōis est pugna spūalis. qz s̄m Job. vij.
 Dilitia est vita hoīs sup̄ terrā. ¶ B
 ¶ Itē sciendū q̄ ad p̄firmatōem sex res
 q̄runt̄. duo ex pte sacramēti in se. s. ma
 teria crismatis. et forma verboꝝ q̄ talis
 est. Signo te signo crucis: p̄firmo te cris
 mate salutis. in noīe patris et filij et spūs
 sancti. Duo ex pte ministri. s. dignitas pō
 nificialis. et intētio debita. Duo ex pte su
 scipientis. s. frons in qua debet fieri cris
 matio. et q̄ p̄firmandus sit baptizatus
 Et sciendū q̄ vnctio crismatis triplr̄ fit
 in tribus sacramētis q̄ imp̄munt carac
 terē. In baptismo fit in vertice ad desig
 nandū fidei susceptōem. In p̄firmatōe
 fit in frōte ad designandū audaciā p̄fes
 sionis xp̄i noīs In ordine fit in manib;
 ad designandū p̄tatem p̄secrādī corpus
 xp̄i. ¶ Effectus p̄firmatōis ē mul
 tiplex. Primo. qz grām datā in bap
 tismo p̄seruat. p̄s. Confirma hoc de⁹ qd
 opat̄ es in nob. Scdo ad militā spūa
 lem p̄parat. et qz oēs xp̄iani debēt eē in
 bello xp̄i. ergo oēs debēt recipe hoc sa
 cramentū. vt facilius possint p̄tra mun
 dum: carnē: et diabolū pugnare Ter
 tio ad p̄fessionē p̄stantem noīs xp̄i aiāt
 quem oportet verū deū et verū hoīez cō
 fiteri. Primo oportet vt p̄fiteamur eū
 s̄m diuinā naturā patri et spūs̄cō coeq̄
 lem. quod notat̄ in forma verboꝝ vbi
 fit expressio trinitatis. Secūdo vt cōfi
 teamur eū s̄m humanam naturā crucē
 supplicium p̄tulisse. qd notat̄ in crucē cō
 signatōe que fit in fronte. Et ne erubesc
 camus vel timeamus christū confiteri

forma
 da crisma

Tertio vt intus z extra nos spūali deco-
re ornet. intus q̄dem p̄ sciētie puritatē
et extra p̄ odorē bone fame Et hec duo
signant in crismate q̄d p̄ficitur in oleo
p̄pter p̄mum. z bāllamo p̄per secūndum
Quarto in bonis agendis vel malis su-
stinēdis roborat. datur em̄ hic spū sanc-
tus ad roborandū. Quinto aiām z cor-
pus armat. aiām q̄dem p̄pter imp̄ssio-
nem characteris. corpus vero p̄ clypeū
crucis Sexto p̄ istud sacramētū sūt fide-
les pleni xp̄tiani: plenitudine dico copie
q̄ tñ in baptismo pleni facti sūt plenu-
dine sufficiētie Septimo post pugnam
coronat. q̄d notat in vitra que circa ca-
put ligatur. Cōfitendū ē at̄ de isto sacra-
mento si q̄s illud in peccato mortali rece-
pit. Quia q̄cunq̄ hoc sacramētū in pec-
cato mortali recipit mortali peccat. Er-
go iuuenes q̄ debēt cōfirmari inducēdi
sunt vt antea p̄fiteant. z insinuādi sunt
eis effectus sacramēti cōfirmatōnis. vt
eo maiorē deuotōem ad illud sacramē-
tum digne capiendum acq̄rant.

De tertio sacra-

mento scz penitētia.

Penitētia s̄m Aug^o. est mala
p̄terita deplangere: z plāgēda
iterū nō cōmittere. Penitētie
utilitas z dignitas ostēdit. Primo in h̄
q̄ nihil est q̄d deo tantū placeat inf̄ om-
nia in peccatore sicut penitēter ap̄lius a
peccatis cessare. Hoc p̄bat. qz si dares
deō om̄ia bona tp̄alia q̄ habes z om̄es
paupes pasceres. z infinita monasteria
et ecclias p̄strueres: deo nō places nisi
peniteas. Item si habueris oēm sc̄iam
ita q̄ p̄ totū mū dū pacē faceres: oia bo-
na in mūdo p̄silio tuo disponeres. Item
si lingua hoīm loq̄reris z angelorū. i. q̄
tot p̄uerteres pctōres vt oēs p̄dicatoēs
ab initio mūdi p̄uerterūt: factus es ve-
lut es sonās. qz alijs p̄des h̄ teipm̄ con-
sumis si a pctō nō cessas. Item si tradi-

deris corpus tuū ita vt ardeas: deus tñ
nō placas nisi peniteas. z a pctis cesses.
Qm̄ deus p̄tritoēs z p̄māz diligit. qz p̄
hoc de celis in terrā. de angel' ad pctō-
res. de delicijs inenarrabilibz ad penas
inestimabiles venit. imo tñ p̄mā affe-
ctat dñs. qz cū oia bona in celis habere
cū angelis p̄ nob̄ p̄mā assumpsit. vt
eius p̄ciositatē pctōribz s̄bo z exemplo
p̄mendaret Juxta illud Math. ix. Nō
veni vocare iustos s̄ pctōres ad p̄mā
Etia sancti assumpserūt p̄mā. vt sc̄is
iohēs hap. brā s̄go maria q̄ nō deliquē-
rūt. s̄ multo magis nos pctōres. Item
diabolo nihil molestius est resp̄cū pctō-
ris q̄ pctōrez vere penitē. nō em̄ ipm̄ tā-
tū molestares o pctōr: vt p̄ ip̄ possibile lo-
q̄r̄. Si em̄ in camino ponerēs. si suspēdēs
si rotares. nō tantū p̄tristare quō ad ali-
qd. intantū tristat de p̄mā hoīs q̄ in p̄-
petuū tāto tristior est. Baruch. v. Sic
gausa est in tua ruina z letata est in casu
tuo bābylon: sic p̄tristabit in tua cōso-
larōe. Ideo aut̄ tātū dolet q̄ tā longū
laborē in te p̄didit z valde p̄fundit ex eo
q̄ hō debet venire ad tantā glām: de q̄
ip̄e cecidit **B** C̄ Item nihil hoī pctō-
ri vtili^o q̄ a pctō cessare z penitē. z nō si
bi eēt tā vtile q̄ q̄tidie p̄ eo tot misse de-
cantarent q̄ stelle sunt in celo. z oēs sc̄i
p̄ eo interpellarēt. z si celū q̄tidie ei ape-
rirēt z plueret s̄m velle suū. z sol z luna
et stelle s̄m volūtātē suā cursum suū pa-
gerēt. imo si q̄tidie angeli descēderēt de
celo z loq̄rent ei. z rapet in aerē ab ange-
lis sicut factū est aliqbz sc̄is. imo si beata
s̄go loq̄rēt ei. Nec mirū cū ip̄e dñs sepe
locut^o est cū iuda. z tñ dānatus ē. Si in-
terrogares om̄es sc̄os de utilitate p̄mē:
R̄nderēt q̄ qlibet eoz vellent tecū p̄tici-
pare suū donū q̄d a deo h̄z in celo. An-
sel. Unusq̄sq̄ gaudet tātū de alterius
merito q̄ntū de suo p̄prio. Si mariam
interrogares. r̄nderet q̄ vellent tecū p̄tici-
pare oia sua merita z gaudia. Si xp̄m
respōderet q̄ dare tibi vellent ea gaudia

quene nec ocul⁹ vidit nec aur⁹ audiuit. nec
in cor hominis ascendit immo nec ea nu-
merare potes. Unde dixit domin⁹ ad
abraam. Suspice celū: si numerare po-
tes stellas. sic nec gaudia celi.

Penitentia quō sit op̄s.

Penitentia respectu dei et p̄coris
est op̄s: Nulla creatura neq; in
celo neq; in terra. nō oēs marty-
res neq; apostoli neq; p̄phete. neq; p̄fel-
sores: neq; virgines: s; sola penitētia pla-
cat deū p̄ccōri. Un̄ ip̄e dixit Math. 3.
Penitētia agite: appropinquabit ei regnū
celoz. Eccl̄i 12. Altissim⁹ odio h̄z p̄ccō-
res: et misert⁹ ē penitētib;. Ezechiel. 18.
Si impius egerit p̄nias ab oī p̄ccō suo
vita viuet. Act. 3. Penitemini et cōverti-
mini ut deleatur p̄ccā vestra dixit petr⁹
ap̄ls crucifixorib; xp̄i. sic et dicit tibi pec-
catorū. Penitētia potētissima ē in oī tpe
q; ab initio mūdi vsq; in finē durat eius
potētissima potentia. q; nūq; ver⁹ peni-
tēs dānabit. q; de oī gñe hoīm iuentū
in inferno nisi de penitētib; vere et inno-
cētib;. Itē in oī etate et in quib; etate sal-
uat. et quāq; quasi i extrema sufflatōe vt
patet in latrone q; cū xp̄o i cruce pep̄dit
In oī loco: q; p̄ccōri celū ap̄it. qd null⁹
angl̄s nec aliq; sctōz facē posset In ter-
ra: q; plus mereri facit penitētē vno die
q; peccator in mille annis. In inferno et
in purgatorio potētia exercet. q; vtrūq;
extinguit penitētib; vere et p̄fecte. In oī
p̄sona: etiā si cētū milia mortes meruiss;
Etiam si sit sicut iudas vel pylat⁹ vel he-
rodes. Chrysost. O penitētia om̄ia li-
gata soluis. oīa aduersa tu mitigas oīa
p̄mita tu sanas. Sap. 7. Cū sit vna oīa
p̄t. **P**enitentia oīa potest in celo. et in
terra respectu dei et p̄coris p̄ter quatu-
or. Prīmū ē p̄ccōri de inferno nō posse li-
berare. Quia in inferno nlla ē redēptio
Un̄ greg⁹. xi. li. moral. Quisq; ad ifer-
ni mala toleranda descēderit: nequa q;
vltari⁹ ad lucez redibit. Quia nequa q;
vltari⁹ misericōdia parceret libeat. q; semeli

locis penalib; iusticia iudicātis dānat.
Ergo p̄ dānatis n̄ est orādū. q; nunq;
liberabuntur. Un̄ dicit Aug⁹. Si scires
p̄rem meū in inferno. non plus orare p̄
eo q; p̄ diabolo. Licet aut̄ p̄nia nō pos-
sit hominē de inferno liberare. p̄t tamē
a portis inferi. id est a peccatib; mortalib;
dū homo viuit ip̄m p̄ccōri eruere. Tan-
te est potētie. Hoc nemo alius nec in ce-
lo nec in terra pot. Scdm̄ q; non potest ē
q; virginitatē p̄ditā nō p̄t restituē. Un-
de Iud. de summo bo. De p̄ccm̄ p̄ pe-
nitentiā recipit vulnē sanitatem. virgi-
nitas aut̄ si labit nulla penitētia repa-
tur ad integritatē. Et licet penitētia vir-
ginitatem non possit reddere. potest tū
peccatorē penitētē virgini equalem vel
maiorē in celo efficere: q; uis aureolā nō
valet ip̄e penitens re habere. Verbi ḡ-
tia. Beatus Petr⁹ ap̄ls maior ē q; ml̄
te virgines q; uis aureolam non habeat.
Sicut maria magdalena. et ml̄ti alij san-
cti. Sed aureolam virgo corrupta neq;
q; habere potest: etiā quantumcūq; pe-
niteat. Unde Hieronimus. Audēter
loquor cum omnia possit deus. suscitare
tamē non potest virginem post ruīnam
valet quidē liberare de pena: s; nō valet
coronare corruptā. Tertium qd nō p̄t
est q; tempus inutiliter p̄ditum nō p̄t re-
stituere: Et licet nō possit tempus p̄di-
tum restituere: tamē potest deo p̄ eo sat̄
facere. Quartū est: q; opa de gñe bonoz
mortua. i. opa facta i p̄ccō mortali nō po-
test viuificare. Et licet non possit opera
mortua viuificare: p̄t tū opa mortifica-
ta resuscitare. i. illa bona opa q; sūt i gra-
tia aītea facta. et postmodū p̄ seq̄ns mor-
tale peccatū mortificata. illa opa ip̄a pe-
nitentiā reuiuiscere facit. S; illa opa q;
sunt facta in peccato mortali nūquā re-
uiuiscunt. versus. Viuere non poterūt
q; nūq; viua fuerūt. Sciendū q; penitē-
tia in trib; p̄sistit. sc; i p̄tritiōe h̄a. et p̄fel-
sione pura. et satisfactōe. de q; nūc per
ordinē dicēdum est.

De sacramento

De prima parte penitentie. scz de contritōe.

Contritio fm bñ Thomā sup 4. dist. i. 7. est dolor voluntarie. assumptus p peccatis cū pposito cōfiteñdi z satisfaciendi. Querit vtrū contritio debeat esse maxia. Rñ deo quā nī ad iteriorem dolorē z displicētiām dz esse maximū dolor. qđ pbat p tria. Prīmo: qz i nulla re debem⁹ hē tantā complacētiā sicut i deo. mō hoc totū perdimus cū pccō mortali. z contraria contrarijs curant. Ergo de pccō cōmissō maximū dolorē z displicētiā hē debem⁹. Secundo pbat qñ quis offendit aliquē dilectū qnto pl⁹ de h̄ dolet tanto mag⁹ eū dilexit Sed deū sup oia diligē debem⁹ quem peccādo offendim⁹. igit̄ zc. Tertio pbat qñ quis aliquā rē perdit tanto plus dolet quāto melior ipa res ē. Qz hō plus dolet de amissione vnius floreni q̄ denarij. Sed deus est summū z infinitū bonū quem peccando offendim⁹ z perdimus. igit̄. zc. Ex quib⁹ sequitur q̄ dolor contritōis qntū ad iteriorem displicētiā dz esse maior omni dolore q̄ rē poralit̄ p̄t hōi accidere. etiā si oia bona spalia pderet. vel pat̄ z mat̄ vlt̄ vxor z filij. z cōiter oēs p̄ sanguinei morerent̄ Ergo i vera amaritudie cordis z contritōe deflere debem⁹ offensam dei z mortē nostre pprie aie. Vñ Innocenti⁹ de vilitate p̄ditōis hūane. Sentiat se culpabiliter durū z dure culpabilem q̄ amici sui mortē corpalem deplorat. z spūalem aie sue mortem non deflet:

Quatuor sūt signa contritōis.

Contritionis signa sunt quatuor per que cognosci potest an deus per contritionem indulserit sibi peccata. qz sine vera contritione nullo mō fit remissio peccatorum. Prīmu⁹ signū si de p̄teritis peccat⁹ dolet: z i futurū se firmiter cauere pponit. sic q̄ potius vellet subire oēm penam in generali loquendo. vel etiā mortē corporealit̄ vlt̄

mēdicare q̄ ampli⁹ scilicet mortalit̄ peccatē. Vñ ap̄ls. Quis nos sepabit a charitate ch̄i. an p̄secutio aut fames. Sed cū dū signū est si ip̄e penitēs paratus est facere satisfactionem lēis siue in rebus: scz restituendo omnia iniusta. siue fama scz reuocando q̄ falsez mendaciter suuz p̄ximū ifamauerit. siue in corpore vulnerando. siue virginitatem virginuz corumpendo: z sic de alijs offensis. Et in quibus non potest satisfacere doleat. et habeat p̄positum satisfaciendi cum aliquo modo poterit. Vñ Bernar. Qui vere rariter penitet quicqđ sibi p culpa quā odit inungit̄: tacita conscientia patienter amplectitur. Tertium signum q̄ p̄cat offensoribus quomodo cūqz z quantumcūqz z q̄ grauit̄ offensus sit ab alio siue in rebus siue i fama siue i p̄sona. Vel etiā si grauior offensio accidisset vlt̄ in futurū accideret parat⁹ ē i aio suo p̄t deū indulgere. vt d̄s sibi pccā sua indulgeat. Sed q̄ nō vult indulgere: nō est vere contritus. nec ver⁹ penitēs. Vñ Chruso. d̄ cōpunctōe cordis. Qualēvis erga te eēt deum cū delictoz veniā p̄scis: talē te exhibere debes his qui deliquerūt i te Vñ Aug⁹. Vnusq̄sqz talē indulgētiām accipitur⁹ est a dō q̄lem z ip̄e dederit. p̄ximo Ergo illi qui adhuc stant in rancore: et nolunt indulgere: non sunt absoluedi: nec cum sacra communione communicandi. Quartum signum est si officium vel negociū qđ sine pccō mortali non p̄t exerceri parat⁹ est resignare. Ergo illi q̄ hñt t̄lia officia. q̄ nullo mō sine pccō mortali p̄ficere p̄nt: sic traditores lenones. z sic de alijs (z p quib⁹ inhibet̄ eis cōmuniō) semp sūt in pccō mortali z i seruicio diaboli die noctuqz. z insup sunt priuati omni bono totius ecclesie. z nihil possunt in isto statu facere quod sit eis meritorium vite eterne. licet quandoqz confiteantur. tamē nihil valet eis talis cōfessio ex quo desistere a tali officio nolunt. Sed hoc non intelligitur de ill̄ qui ha

dent artificia bona et honesta et utilia que licite cum deo possunt fieri sicut sutores .sar/ tores. et sic de alijs Et tales qui fideliter laborant: et sunt sine peccato mortali tunc omnis labor erit eis meritorius. Sed si infideliter laborant et fraudulent: tunc tales habebunt duplex donum: quia hinc presentia habent paupertatem in labore magno. et cum hoc eternam donationem in futuro. ergo omnes mechanici et laboratores debent suos labores fideliter perficere. et omni die omnes labores deo omnipotenti offerre: tunc retribuet eis in vita eterna. **Un Greg⁹** **Q**ue bonum quod agimus per intentionem semper ad celestia leuamus versus patrem. **L**abores manuum tuarum. etc.

Queritur utrum requiritur contritio de quolibet peccato mortali. **R**espondeo secundum patrum Damascenum in .4. dist. 17. **Q**ui in omni peccato mortali est actualis auersio voluntatis a deo ad peccatum. et contraria contrarius curant: oportet ergo quod in omni remissione peccati mortali sit actualis auersio a peccato ad deum: que quidem contritio appellatur. **D**e peccatis tamen obliuiscitis sufficit generalis contritio cum conatu ad recordandum et dolendum. Sed nec solum de peccato obliuiscito debet quis in genere dolere: sed et de obliuiscione eiusdem que ex negligentia contingit. **I**tem sciendum quod de peccato maiori debet esse maior dolor quia maiori offensa maior pena debetur et maior satisfactio requiritur. **Q**ueritur utrum contritio possit tollere totum reatum pene **R**espondeo secundum patrum ubi .s. contritionis accessio potest attendi dupliciter. vel ex parte charitatis: que causat displicentiam peccati. vel ex parte doloris qui in sensitua excitatur. et in utroque modo potest tamen intendi contritio quod tota pena remittitur. **E**xemplum patet de latrone qui cum christo perdidit in cruce **E**xemplum in dialogo Cesarij. **T**empore Innocentij pape erat mulier quedam igne libidinis accensa que propter admauit filium. de quo concepit et genuit filium alterum. **T**erore igitur percussa mi-

ro modo dolet timens se tradi sathane et morte subitanea iterire. **D**eo miserante et satisfactioe anxiani cepit. **P**ro habitu igitur prius consilio sacerdotis sui: infantulum secum tolles romam venit cum multa oportunitate et magna contritione domini Innocentij oculis se ingessit: cum tantis lachrymis et clamoribus cunctis audientibus faciens confessionem ut omnes verterent in stuporem **S**estauit in brachijs infantem commissi sceleris testem. **V**idens dominus papa in muliere tantam contritionem. et quia vere esset penitens: misericordia motus super eam sicut prudens medicus volens infirmum plene et cito sanare: medicinam etiam vere contritionis probare precepit. ut in tali veste coram eis appareret: in quali venerat ad filium cum peccaret. **I**lla confusionem et nam tempore tali anteponebat: mox exiuit. et vestes deposuit et in camisia rediit. **E**t quod paratissima foret ad omnem satisfactionem in tali obedientia satis ostendit. **C**onsideras vir beatissimus tali obedientie talis verecundie tali penitentie nullius peccati penam posse resistere: coram omnibus dixit ad mulierem. **D**imissum est peccatum tuum vade in pace: et nihil amplius iunxit ei **A**uiduit hoc quidam de cardinalibus: murmurando reprehendit papam dicens ad tantam culpam tantam breuem penam non sufficere. **C**ui ille respondit. **S**i ego iniuste egi cum muliere ista et si insufficientes est penam eius coram deo potestatem habet diabolus ingredi corpus meum et coram omnibus me vexet. si vero iniuste me reprehendis sile tibi fiat. **E**t statim diabolus cardinalem eundem vexare cepit: pro cuius vexationem perfectam mulieris penam deus palam ostendit. **T**andem communi oratione purgatus cardinalis didicit in sua vexatione diuine misericordie de cetero non oblatrare.

De confessione.

Confessio secundum Raymundum est legitima coram sacerdote peccati declaratio. **Q**ueritur utrum confessio sit de necessitate salutis. **R**espondeo

90.
 q̄ sic: oīs fidelis saltē semel i anno tenet
 ex precepto quando ad annos discretio/
 nis puenerit cōfiteri oīa peccā sua. z com
 municare saltē in pascale. vt pz extra d̄
 pe. z re. **Dis.** Circa qd̄ querit̄. vtz pue
 ris sit dādū sacm̄ eucharistie. R̄ndeo
 fm̄ Tho. in. 4. di. 9. Pueris carentibz
 vsu rōnis qui non possunt distinguē in
 ter cibum corporalem z spūalem nō de
 bet corpus christi dari. quia ad ipm̄ exi
 gitur actualis deuotio quam tales pue
 ri habere non possunt. Sed puerz ha
 bere incipientibus discretionem etiam
 ante perfectam etatem: puta cum sint. x
 vel. xi. annoz p̄t dari si in eis discretiois
 signa z deuotiois appareāt. Hec ille Et
 ratio hui⁹ est. qz ad p̄cipiēdū sacm̄ req̄
 rit̄ deuotio actualis: z tales pueri qñqz
 maiorē discretōem z deuotionem z affe
 ctum habent ad sacramētum q̄ ali⁹ for
 te qui est viginti annoz. Ergo parentes
 debent pueros informare quō ibi ē chri
 stus q̄ est de uirgine natus p̄ nobis pas
 sus. z que bona eueniunt homini ex di
 gna communione. z deberēt eos info
 rmare quomodo confiteri deberēt et pe
 nitere de decem p̄ceptis. z d̄ septez pec
 catz mortalibus. z quomodo debēt ha
 bere firmum p̄positum amplius absti
 nendū a peccatis. Item informādi sunt
 quō reuerenter sacramētum sumere de
 bent nec immediate expuere. nec imme
 diate post sumptionē sacramenti come
 dere. sed p̄ gratiarū actione debent se in
 memorando passionem christi exercere
 añ accessum z post. z signanter cauere ne
 christū cōuerso expellāt p̄ peccatū mor
 tale. Sciendū q̄ quātūcūqz peccoz cōte
 rit̄: tñ confiteri tenet. qz non sufficit con
 tritio. nisi sequat̄ confessio. Unde Amb
 in libro d̄ paradiso Non em̄ q̄sqz a pctō
 iustificari potēt nisi peccm̄ añ p̄fess⁹ fuerit

Conditōes que requirunt̄ ad
 confessionem.

Sed queritur: confessio qual̄ esse
 debeat. Respondeo q̄ primo d̄

bet esse premeditata. Sed diceret̄ qñ
 tam diligentiam debet homo adhibere
 re ad memorandū sua peccata. Res
 spondeo q̄ maiorē q̄ vnqz in aliq̄ re
 transitoria habuisti. hoc p̄batur. quia si
 quis rationem regi tereno deberet daē
 de multis z arduis causis sub pena pri
 uationis oculorum vel manū v̄l pedū
 si in ipsa ratione deficeret: tunc talis ma
 gnā diligentiaz adhiberet vt debite ra
 tionem redderet. Sed adhuc maiorē
 rationem reddituri sumus in p̄fessione
 quia de tota nostrā vitā. z hoc sub pena
 priuatōis vite eterne. Ergo quilibet d̄
 ad memoriā reducere in q̄bz locis fuit
 z quid in quolibet loco deliquerit. et q̄
 tiens quodlibet peccatum commiserit.
 quia nō sufficit q̄ quis dicat in cōfessio
 ne hoc peccatum sepius commisi. quia
 nescit confessor intelligere vt̄rum decies
 vel vigesies vel centies. Sin autem tūc
 dicat sub determinato numero p̄t sibi
 estimatiōe sua videbitur. vt dicēdo. h̄
 peccatum cōmisi decies vel vigesies vel
 centies. vel plus vel minus. quia certuz
 numerum ignoro. tunc confessor potest
 eū fm̄ hoc expedire. z penitētiā iniun
 gere. Quia maior penitētia iniungēda
 est illi qui aliquod peccatuz decies com
 misit. q̄ illi qui soluz quater aut sepius
 hoc idēz cōmisit. Unde ysid. de sum. bo.
 Ille penitentiam digne agit. q̄ reatum
 suū satisfactiōe legitima plāgit. Unde
 etiā Aug⁹. de penitētia. Vere penitēs
 p̄sideret qualitatem criminis. in loco. i
 tempore. in p̄seuerātia. in varietate p̄so
 ne. Et qua hoc fecerit tēptatione. z i ip
 sius vicij multiplici executiōe. Sed heu
 aliqui currūt ad cōfessionē sine debita p̄
 meditatione. qd̄ multū ē reph̄ēstibile: si
 gnant̄ in his qui raro confitentur. qz ta
 les plura peccā obliuiscunt̄ Ergo p̄sulē
 dum est cuiuslibet: vt ad minus quater in
 anno. scz in angarijs sua peccā confitea
 tur. Quia p̄ hoc homo a multis pecca
 tis retraheretur qñ sentiret appropinq̄

De sacramēto

peccat: p̄ hec puniet̄. Itē luxuriosus z ad
ulter̄ iūgēdesūt afflictōes corp̄is. s. vt
dure iaceāt. vestes duras induāt. z di/
sciplinas cū virgis recipiāt. z sic de alijs
Uñ Greg⁹ Neq̄ q̄ satisfaciū? si ab ini/
q̄tate cessam⁹: nisi voluptates q̄sq̄ q̄s
dilexerim⁹ ecōtrario opposit̄ lamētis i se
q̄mur. Itē accidiosus z pigr⁹ iūgēde st̄
vigilie. scz vt mane surgāt: z ecclias fre/
quentēt. Et etiā vt q̄nq̄ pegrinationes
faciāt. ¶ Itē iracūdis z rācorosis iniun/
gēdū ē vt suis inimicis se recōciliēt. z oēs
iracūdiā z vindictā ex corde dimittāt. et
cū eis dē amicitia loq̄nt̄. z erga eos se
charitatie exhibeāt. z sic de alijs
Querit̄ vtrū satisfactōez in iūctā sed
in pccō mortali expletā: necesse sit itera/
re. Rñdeo s̄z Tho. i. 4. di. 15. Aliq̄ sa/
tisfactōes sūt ex q̄b̄ manet aliq̄s effect⁹
i satisfaciētibz etiā postq̄ act⁹ satisfactio/
nis trāsijt sic ex ieiunio manet corp̄is de/
bilitatio. Ex elemosynis largit̄ sube di/
minutio. z sic de alijs. Et tales satisfacti/
ones i pccō facte nō optet q̄ reiterent̄.
Qz q̄ntū ad istd̄ qd̄ de eis manet p̄ pe/
nitētiā seq̄ntē acceptē fuit. Satisfactio/
nes aut̄ q̄ nō relinquūt aliq̄ē effectū in
satisfaciēte postq̄ act⁹ trāsijt optet q̄
iterent̄. Sic est d̄ oīonez similibz. Act⁹
em̄ iterior q̄ totalit̄ trāsijt nllō mō viuifi/
cat̄. s̄ oportet q̄ iteret̄. Itē Albert⁹ ma/
gn⁹. etiā addidit wilhelm⁹: q̄ tal̄ tenet̄
ad suscipiendā p̄pterea p̄niam sūtē satis/
factōem. non tñ est ei ipōnēda p̄niam tan/
ta q̄nta si nllā fuisset ipōnēda. qz p̄sumen/
dū est. q̄ p̄t̄ illā p̄us iniunctā quā fece/
rit (licet extra charitatē) dñs maiorem
p̄trictōem ei dederit. Et nota: q̄ non ē in
pccō mortali q̄ est p̄trict⁹. hec ille. Ergo
bonū est quando hō vult perficere peni/
tentiā sibi iniūctāz. vt p̄us p̄terat̄ d̄ pec/
catis suis. z sic i contritōe p̄niam pficiat
Querit̄: vtrum penitēs cōple/
ta p̄niam sit totalit̄ absolutus. Respon/
deo q̄ penitentiā que iniungit̄ pro pec/
catis aut̄ ē maior q̄ peccata fuerunt. iūc

deus supfluum remunerabit in vitā et̄/
na. Si equalis: tñc ex toto absolut⁹ est
p̄pleta p̄niam equali s̄m q̄ntitatem pccō/
rem. Si minor: tñc quod adhuc restat
z qd̄ hic minus fecit: hoc in purgatorio
supplebit. Ex quo sequit̄. q̄ quilibz nō
deberz obhorere hic agere durā p̄niam
qz leuius est hic satisfacere q̄ in purga/
torio. qz pena purgatorij ē valde acerbā
Uñ bñs Augustin⁹. Ignis purgato/
rius (etsi etern⁹ nō sit) miro modo est ta/
men grauis. Excellit̄ em̄ omnē penam
quā aliquis passus est in hac vitā. nun/
q̄ in carne est tāta pena inuēta. licz mi/
rabilia martyres passi sūt tormēta. Er/
go potius q̄s debet hic ieiunare p̄ inte/
grū annū vel ampl⁹ in pane z aqua q̄
ibi ardere p̄ vnā solam horam. Et hō/
mo potest hic in p̄senti breuius satisfacere
dū est in tempore gr̄e q̄ in futuro quā/
do erit tempus iusticie **Uñ p̄pheta**. Di/
em p̄ anno tibi dedi. dies scz in p̄nti. p̄
anno scz in futuro. **Uñ de exemplū scri/
bit Jacobus de vitriaco**. Fuit q̄dam mu/
lier que dum diu mortua iacuisset añq̄
corpus eius in terram sepeliret̄: anima
in corpus reuertēte reuixit. z a domino
obtinuit vt seculo viuēs in corpe purga/
torium sustineret: z pro peccatis suis h̄
satisfaceret. **Uñ de longo tpe tam mira/
bilr se afflixit vt quādoq̄ se volūtariē in/
ignem p̄iecit: z quādoq̄ tpe hyemali i
aqua glaciali diu moraret̄. Et rep̄b̄sa
de tāta austeritate: rñdit nihil esse que
hic pateret̄ respectu pene purgatorij. in
q̄ aie post hanc vitā purgant̄ q̄ hic non
plene p̄ satisfactōem purgate fuerunt**

Quē genera hoim agūt p̄niam.
quoz vnū tm̄ genus verā agit.

Scienduz aut̄ q̄ decē ḡna hoim
agūt p̄niam. quoz solū vnū ge/
nus verā p̄niam agit. Primi st̄
q̄ p̄nitent̄. tñ nō integre oīa pccā sua. sed
aliq̄ pccā scienter occultant. Illā p̄fessi/
onē deus nō acceptat. qz oportz hōiem
penitētiā oīa pccā p̄fiteri q̄ cognoscit se

90.

Acty dicit
grazijū

90.

comisisse si vult indulgentiam sequi peccatorum. quia deus unum peccatum mortale sine alio non dimittit. Unde Deuter. xxxij. Dei perfecta sunt opera. Non enim potest deus dimidiare gratiam suam. quod dimittat partem et partem non. unde? Larga dei pietas veniam non dimidiabit. Aut nihil aut totum te lachrymate dabit. Ergo peccator debet duo facere. Primo de memorari omnia peccata sua. et omne posse suum facere audiendo sermones. et ad memoriam revocando quibus temporibus et in quibus locis. et quoties contra deum per totum annum fecerit. Secundo debet deum rogare ut sibi revelet et sibi cor suum illuminet ad cognoscendum peccata sua: et sic accedere ad confessionem. et omnia peccata sua nude et aperte profiteri: sic quod confessor intelligat nullum ex humana verecundia celando vel palliando vel obtinendo: et sic habere firmam spem de indulgentia omnium peccatorum. Quia si homo centum peccata mortalia commisisset et diligentiam suam fecisset audiendo sermones et perscrutando suam conscientiam ad recognoscendum sua peccata: et non possit plura peccata quam decem cognoscere. et illa integraliter profiteri et libenter vellet omnia confiteri si ea cognosceret: tunc deus sibi omnia confessa et etiam oblita indulget. Unde Hieronimus. in quodam sermone. Confessio sanat. confessio iustificat. confessio peccati veniam donat. Omnis enim spes in confessione consistit. in confessione locus misericordie est. Sic converso si quis decem peccata mortalia commisisset. et solummodo novem confiteretur. et unum de his scienter obticeret ex verecundia: nullam veniam consequeretur. Unde Ambrosius. in libro de paradiso. Non enim quisquam a peccato iustificari poterit nisi peccatum ante confessionem fuerit. Unde exemplum. Erat quidam rex qui habuit filiam devotam et castam quam fuit mater viduarum et pupillarum: quam proposuit intrare religionem. et consuluit papam. Qui audies tot bona ab ea fieri pauperibus dissuasit ingressum. que iniecit post modum oculos suos in quendam scriptorem

qui et ministrabat ad mensas. et ex tali viri et concupiscentia cecidit in lapsu carnis et concepit puerum. Que territa propter hoc factum timens de honestate per hoc totum regnum et totam parentelam. Consultavit quendam antiquam vetulam quam fecit ei abortivum. Et hoc filia regis conturbata est: sic quod amplius nunquam vel raro visa est ridere vel gaudere. Ad quam pater ait. Tu spes turbata: nec delectaris in his que sunt mundi. ideo mihi placet ut intres in aliquam religionem. Que ingressa religionem ita seriose vixit quod raro visa est cum ceteris puellis conversari vel letari. sic quod ipsa fuit exemplum omnibus virginibus totius ordinis. Que tandem infirmata graviter defuncta est. et infra triginta dies apparuit abbatissae: dicens se esse damnatam. Et abbatissa ait. Quomodo hoc factum est cum tu tam religiose vixisti quod tu fuisti speculum omnium nostrorum. Respondit quoddam peccatum commisi in seculo: quod pro verecundia humana nunquam confessa sum. quibus de hoc semper dolui. et semper tristis fui. Et est illud quod virginitatem meam perdidit. et insuper puerum quem sic concepi occidit. Et si hoc peccatum confessa fuisset deus millesies hoc mihi indulgisset si millesies hoc commissem. Sed quia illud scienter semper obtinui: ideo eternaliter damnata sum. **P** Secundi sunt qui omnia peccata sua que in memoria habent confitentur. sed retinent unum vel plura in voluntate iterum faciendi. Item non proficit istis talis confessio. quia sicut nullum peccatum reservandum est in actu sic nec in voluntate. Quilibet enim penitens debet habere voluntatem amplius nunquam peccandi si vult sequi remissionem peccatorum. Signum autem quod quis amplius non habet voluntatem peccandi est. quando non solum postponit peccata. sed etiam occasiones peccatorum. hoc in illis apparet qui veraciter convertuntur. et firmum propositum habent se emendandi. quia tales abiciunt superbium habitum et caputiam magna. et iniqua pepla cum quibus peccant

runt. qz vere penitens debet abijcere et postponere illa omnia qbus nisi ad peccandū utebatur. Ergo si p̄fessor quere-
ret: an plus vis talia p̄mittere. Respon-
dit verus penitēs: non. q̄s diu: vsqz ad
mortem. Habes adhuc illa ornamēta
cū qbus peccasti: ad qd valent. Si nō
vis amplius vti ad peccandū talibz: nō
dare debes filiis tuis vel filiabz: ne des
eis occasiōē peccādi. als reus eris om-
niū peccatoz q̄ ipi cōmittent. Ergo ve-
rus penitēs debet abijcere nō solum ac-
tum: sed etiam volūtatem z occasiōem
peccandi. Vñ si quis illicitē chorisasset
vel actum luxurie extra statū matrimo-
niū cōmisisset. vel inebriatus fuisset. vel
etiam suam p̄riam vxorez sine causa ex
rancore z vindicta pcussisset. vel etiā cui-
cūqz hominī maledixisset. z sic de alijs.
Quāuis illa om̄ia cōfiterer: tamē si nō
habet firmū p̄positum amplius talia di-
mittere: confessio sua sibi nihil prodest.
Ergo oportet te in tali p̄posito ad con-
fessionem accedere: q̄ amplius vsqz ad
mortēz nūqz vis illicitē chorisare nec ad
tabernam ire z te inebriare. nec vxorem
p̄riam z alios hoīes nec verbo nec fa-
cto p̄tra iusticiāz offendere. z sic de alijs
peccatis. ¶ Tertij sunt q̄ dolēt
de peccatis z p̄fitent̄ peccata sua. h̄ ab-
lata nō restituit: illis talis cōfessio nihil
p̄dest. Quia s̄m Aug⁹. peccatū nō di-
mittitur nisi restituat̄ ablatū. Et in hoc
nō potest q̄s excusari: q̄ habet facultatē
restituendi. S; si paup̄ est z nō p̄t red-
dere sufficit volūtas. Sciendū aut̄ q̄
q̄libet statim debet restituere. z p̄ximo
suo satisfacere anq̄ ad cōmunionē acce-
dat: si cōmode potest. S; dīceres. quō
debet fieri restitutio. Respōdeo si furtū
p̄ te cōmissum est occultum: tūc debet fi-
eri restitutio p̄ sacerdotem vel cōfessorez
sine expressione tui noīs: ne teipm̄ infā-
mes. vel si iā cōmodenō potes restituere:
tūc p̄ eūdem sacerdotē vel cōfessorem
debes petere dilatiōem ab alio. Vel si

est manifestū: tūc p̄ teipm̄ debes dilatiō-
nem petere. ¶ Si ille tibi nolit dare di-
latiōem: tūc tu teneris cedere oībz bo-
nis tuis vsqz ad extremā necessitatem z ei
restituere bona ipius. ¶ Sciendū autē
q̄ q̄ debita tenent soluere p̄ximis: si ter-
minus solutionis aduenit: z possunt sol-
uere z nolūt: tales non debent absolui a
peccatis. nec ad sacramēti cōmunionem
accedere nisi antea soluerint. Itē scien-
dū q̄ non solū magna ablata sunt resti-
tuēda. h̄ etiāz p̄ua. Verbi gr̄a. si ad p̄a-
tum p̄ximi tui iuisses. z ei p̄tra volūta-
tem suā vnum pannū plenū gramīnibz
abstulisses. vel ei als in fructibz z segeti-
bus damnū sciēter cū pecoribz intulisses
vel botros de vineis. vel pomā vel pira
de arboribz abscerpisses: tunc tu teneris
s̄m consiliū confessoris p̄ oībz satisfacere.
¶ Vñ sciendū q̄ qui sic diuersi ho-
minibz p̄ua dāna intulisset: quos tamē
non noscit: talis debet facere vnā sum-
mam s̄m suaz estimatiōem z cū consilio
sui confessoris illā summā dare ad stru-
cturam alicuius ecclie. z signāter ad il-
laz in cuius prochia damnū fecit. v̄ eti-
am paup̄ibus. Et notandū q̄ vsurarij
q̄ acceperūt vsuram. z lusores q̄ ex auari-
cia z p̄pter lucrū luserunt. z mercatores
q̄ emendo vel v̄dendo p̄ximos decepe-
rūt. z mechanicā z laboratoēs q̄ in labo-
ribz suis sciēter fraudem cōmiserūt. z
serui z analle q̄ bona dominoz suoz ab-
stulerunt. omnes isti non p̄t absolui a
peccatis nisi restituāt. Unde ad vere pe-
nitētes loq̄tur dñs. iij. Regū. viij. Re-
stítue ei oīa que sua sunt. Et Leuit. vi.
Reddet oīa que p̄ fraudē voluerit ha-
bere integra. Hinc etiā x̄ps d̄t in euan-
gelio. Redde qd̄ debes. Vñ Aug⁹.
Tu petis qd̄ det tibi deus qd̄ ex debito
non debz: z tu nō vis p̄ximo tuo reddē
qd̄ ex debito debes. R. ¶ Itē sciē-
dū q̄ hec restitutio nō solū intelligēda ē
de rebz istis. h̄ etiāz de fama hoīs z ho-
nore. Graui⁹ em̄ peccam⁹ auferēdo p̄xi-

mo famā bonā q̄ si ei auferam? q̄scam/
 q̄ res tpales. q̄ fama melior est q̄ aliq̄
 res tpalis eē possit. **Uñ salomō. puer.**
 22: **Del?** est nomē bonū q̄ ynguēta et
 diuitie. **Ex** q̄ patet q̄ detractores bone
 fame deteriorē sūt q̄ fures v̄l raptoēs
 rez temporalū. **Ambro.** Tolerabilio/
 res sunt fures qui nobis bona tempa/
 lia diripiunt. q̄ detractores q̄ nob bo/
 nā famā nostrā dilacerāt. **ḡ** q̄ false pxi/
 mū infamauit tenet erga illos apud q̄s
 dixit reuocare. si vult psequi veniā pcco/
 ni: ḡ illi detractores difficultē satisfaciūt
Uñ Hieronim? Nō facilis veniā pra/
 ua dixisse de rectis. **Silr** illi grauiſ pec/
 cāt. qui detractores libentē audiūt **Uñ**
Berū Detrahēre an detrahentē audiē
 quid hoz dānabiliſ sit. nō facile dixeris
 vnde int oīa pcca difficultē dimittuntur
 illa duo pcca. scz detRACTio z iniustaruz
 rez ablatio. **Et** rō est: qz ibi non sufficit
 contritio nec confessio nisi fiat hōe fame
 z rei ablate restitutio. **S** **Quar**/
 ti sunt qui pfitent̄ peccata sua: nec tñ su/
 is offensoribz indulgere volunt. z tal̄ cō/
 fessio non est vtilis. Quia nequa q̄ de/
 dimittit suā offensam nisi z nos nostris
 offensoribz dimittam? **Uñ Aug?** dicē
Uñ usquisq̄ talem indulgentiam acce/
 ptur? est a deo: qualēz ipse dederit pxi/
 mo. Sed dicerēs qualiter optet me in/
 dulgere inimicis meis. **Respō** deo q̄ sic
 oportet te indulgere inimicis tuis q̄ nō
 vis te ex vindicta vel rancore vindicare
 neqz verbo neqz facto. **Item** vt nec vidi/
 tam petas a deo super eum venire in fu/
 turum. z vt ei oīa signa communia cha/
 ritatis exhibeas: que alijs homibz exhi/
 bere consueuisti scz loquendo. salutādo
 z sic de alijs. **Sed** contra hoc faciunt
 qui nolunt aliquibus loqui. nec ad do/
 mos eoz ire. nec eos in via salutare. nec
 respondere que omīa sūt signa rancoris
 in corde q̄ suis ore dicāt se eis indulgisse.
Uñ Haymo. sup Nat. Nihil pdest
 ore dimittē: si p̄uat iracūdiā i mēte. **Et**

go ver? penitēs n̄ solū ore: s̄ ex corde d̄
 indulgere. **Et** posset esse tāta iūria z of/
 fensa. z q̄s posset ex tāto feruore indolge
 re q̄ ex h̄ psequeret remissionē oīm pec/
 catoruz suoz. **Uñ Breg?** Qui i se peccāt
 ti clement̄ idulserit: nullū pcc̄i vestigiū
 in ei? aīa remanebit. **Exēpli.** **Erāt** mī/
 les q̄dā q̄ occidit p̄zem alteri? militis: et
 fili? ei? q̄ siuit optunitatē quō posset vin/
 dicare p̄zem suū. z p̄tigit q̄ i die parasce
 ues ille miles incessit sine armis. quez il
 le ali? isecur? est volēs eū occidere **Tunc**
 ille pstrauit se an pedes ei? dicēs. **Pro**/
 pter mortē dñi nr̄i ihu xp̄i quā hodie p
 nobis sustinuit: ignosce mihi q̄ p̄ez tuū
 occidī. **Tūc** ille cōpunct? dixit. **Prop̄**
 mortem dñi nostri iesu ch̄risti tibi igno/
 sco: z eleuauit eū de terra. z in signū recō
 ciliationis osculatus est eum. **Uñ** autēz
 idem miles ecclesiam intraret. z cū ceterz
 crucifixum domini nostri iesu ch̄risti os/
 cularetur. **Tunc** crucifix? amplexat? est
 eum dicēs. **Quia** hodie idulxisti illi p̄/
 ter me: qui patrē tuum occidit: ideo ho
 die indulgeo tibi omnia peccata tua. z i
 signū recōciliationis osculoz te in maxil/
 lam tuam. **Quod** vidētes circumstātes
 glorificauerūt dei bonitatē z misericor/
 diam. **Sciēdum** tamen quando q̄s al
 teri iniuriam fecit: tūc ille tenet offensam
 dimittere. s̄ iusticiā pōt ab eo exigere vt
 ei satisficiat. z dānum recompenset s̄m
 q̄ iusticiā dictauerit **Quinti** sunt qui
 etsi vere peniteāt z cōfitem̄ oīa pcca sua
 tamē immediate recidiuant: tal̄ penitē
 tia etiā erit inutilis. **Uñ** de Augustin?
Inanis est penitētia quam sequēs cul/
 pa inquinat: nil valet a malis veniā pos
 cere. z mala denuo reitērare. **Sciēdūz**
 q̄ recidiuantes postq̄ consecuti sunt re/
 missionem peccatoruz: z denuo peccant
 peiores efficiuntur q̄ antea fuerūt. **Luce.**
 xi. **Erūt** nouissima homis illius pe/
 iora p̄ortibz. **Itē** tales grauiſ deū offēdi
 dūt p̄t ingratitudinē. **Uñ** **Istō.** d̄ sū.
 bo. **Derisor** z nō penitēs est qui adhuc

agitur propter quod penitet. Verbi gratia. ebrius /
 sus confitetur. et statim post pascha iebriat /
 Sicut blasphemus. iracundus superbus. luxu- /
 riosus. et sic de alijs. Ergo penitentia vera debet /
 esse perseverans. hoc est quod semper doleat se /
 peccasse. et instanti peccatum ei displiceat ut /
 nunquam libeat illud iterare. Hugo de san- /
 vic. Quoniam deus in contritione absolvit hominem. /
 a peccatis: ligat eum vinculo perpetue detesta- /
 tionis. ut peccatum de cetero semper detestetur /
 Unde Augustinus. Qui perseveraverit usque in fi- /
 nem: hic salvus erit. supple in penitentia.

Sexti sunt qui confitentur. tamen propter /
 multitudinem peccatorum. vel propter mala consue- /
 tudinem peccandi diffidunt se posse satisfacere. nec pro- /
 pter penitentiam veniam consequuntur. Aug- /
 Penitentia que ex fiducia non procedit inu- /
 tilis est. sterilis manet et sine misericordia. Unde /
 Ambrosius. Non potest bene agere penitentiam qui /
 non sperat indulgentiam. Sic cayn penitentiam /
 egit dicens. maior est mea iniquitas quam ut ve- /
 niam merear. Sic et iudas penitentiam egit di- /
 cens. Heu quia tradidi sanguinem iustum. et /
 sic desperavit: et seipsum suspendit. vnde leo /
 papa in quodam sermone. Sceleratio omnibus /
 o iudas infeliciose extitisti: quem non pe- /
 nitentia duxit ad dominum: sed desperatio tra- /
 xit ad lacum. Unde verus penitens debet cum /
 bona fiducia confiteri penitentiam agere etiam /
 si mille milia peccata mortalia commisisset.

Unde Bernardus. Maior est dei pietas quam que /
 vis iniquitas. Sic est scintilla in medio ma- /
 ris. ita omnis iniquitas hominis ad misericordiam dei /
 immo nulla est compatio quo ad peccata /
 hominum que sunt finita. et quo ad misericordiam /
 dei que est infinita. Unde Aristoteles. 8. phi. Fi- /
 niti ad infinitum nulla est proportio. Unde /
 dominus dicit per Ezechielum. 18. In quacumque die /
 peccator ingemuerit. 2c. Idem. 18. Nolo mor- /
 tem peccatoris. **S**eptimi sunt qui confiten- /
 tur peccata sua: et non resignant officia publi- /
 cita: que sine peccato mortali perficere non pos- /
 sunt. de hoc quere ant. 25. f. **D**ecimum sunt /
 qui confitentur ex sola consuetudine vel timore /
 humano: non ex gratia. nec charitate. Et ta- /
 lis confessio non est deo accepta. nec homi-

salutifera que non ex charitate procedit: sed so- /
 lum ex timore humano: et etiam ex verecundia. /
 que verecundantur quod se alijs christianis non con- /
 formant. ideo confitentur: ne ab alijs homi- /
 bus despiciantur. **U**nde **E**t illo- /
 rum que ex timore ex verecundia humana confitentur sunt /
 duo signa per que cognoscuntur. Primum est: /
 quod tales differunt suam confessionem usque ad ul- /
 timam hebdomadam: et quando ultra differre /
 non possunt: tunc confiteantur ex quadam vecum- /
 dia ne videantur esse heretici vel pagani: ne /
 post mortem priventur ecclesiastica sepultura. /
 Quia secundum ius canonum: qui non confitentur /
 in quadragesima: et non communicant in pascha /
 non debent sepeliri in cimiterio. vel alio loco /
 sacro: sed in campo: Sed si liceret. et non /
 esset verecundia. tunc tales que sic distulerunt sui- /
 am confessionem usque ad ultimam heb- /
 domadam (cum tamen bene habuissent /
 tempus et oportunitatem confitendi) ul- /
 terius differrent. et raro vel nunquam confi- /
 terentur. si homines non timerent. et hoc est si- /
 gnum quod non habent gratiam et charitatem. que /
 secundum Gregorium. Charitas non est ociosa. Opa- /
 tur enim magna si est. Unde Bernardus. O bo- /
 ne iesu non est amor tuus ociosus qui te /
 diligunt non tepescunt. Non est amor tu- /
 us transitorius: sed eternus. Ex his sequitur /
 quod si tales habent gratiam et charitatem te- /
 pestive fuissent morti ad confessionem: /
 et ad penitentiam agendam. ut digne possent /
 communicare sacramentum. Et ut opera eorum essent /
 deo accepta. Quia unum patris noster vel /
 una dies ieiunii post contritionem et confes- /
 sionem plus valet quam mille patris noster vel tota /
 quadragesima ieiunasse in uno pecca- /
 to mortali. Secundum signum quod tales tam- /
 cito post pascha recidunt: et in nullo vi- /
 tam suam emendant: sed immediate post /
 pascha vivunt: sicut antea vixerunt: et ea- /
 dem peccata iterato committunt que an- /
 tea confessi fuerunt. Et hoc est signum quod /
 non vere sed fecte. non ex charitate: sed ex con- /
 suetudine penitentiam egerunt. nec firmum pro- /
 positum se emendandi habuerunt. **N**on sunt /
 qui confitentur et penitentiam suscipiunt: sed eam non

ma do.

pficiunt talis cōfessio nō pficit ad salutē
 Hoc p̄ ex eo. q̄ est vnus casus de qua
 tuor casib: in q̄bus iterāda est cōfessio.
 hoc quere. 4. P. X. **D**ecimī sūt
 qui vero penitent. z quoz p̄nia est salu/
 bus z pficia. z sunt illi qui dolent d̄ oī/
 bus pcc̄is suis z cōfitent om̄ia pcc̄a sua
 pure z integre in quib: recognoscūt se de
 liquisse. z habent firmū p̄positū ampli⁹
 nunq̄ velle peccare: z parati sunt satisfā
 cere p̄m cōsiliū sui cōfessoris p̄m suam
 possibilitatē. Et qui ista habent illi re/
 missionē pcc̄oz suoz consequunt̄ et si tot
 pcc̄a cōmisissent q̄ sunt gutte ī mari. qz
 misericōdia dei sup̄ oia opa ei⁹. **E**xempluz
 Nobilis quidā peccauit cū filia p̄ria. z
 cōpūctus in quodā p̄mōe accessit ad ar
 chiep̄m quendā in frācia. z cōfessus est
 cū magna cōtritiōe. z quesitū ab ep̄sco/
 povtrū possibile esset adhuc gratiā z mi
 sericordiam posse consequi a deo. **R**e/
 spondit ep̄scopus q̄ sic. si saltez satisfā
 cere vellet. quia dei misericōdia est infi
 nita. Et ille dixit se paratum esse ad sa/
 tisfactionem p̄m possibilitatem. Et ipse
 iunxit sibi septennē penitentiāz. Qui no
 bilis gemens. ex intima compunctione
 petiuit sibi iniungi maiorem penitenti/
 am dicens. q̄ si vsq̄ ad nouissimum diē
 peniteret: non esset sibi nimum pro tan
 tis peccatis. Tunc ep̄s videns suaz inti
 mam cordis contritionem diminuīt sibi
 illos septem annos. z iniunxit sibi soluz
 tres dies in pane z ī aqua. Et ille iterū
 plus gemens dixit. domine: quid facit⁹
 Ego petiui penitentiā maiore. z vos
 imponitis mihi minorem. z etiam qua/
 si nullam p̄ tam magnis peccatis q̄ cō/
 tra deum commisi. Tunc ep̄s cernēs su
 am maximam contritionem cordis iun
 xit ei nisi vnum pat̄ noster. Tūc ille ma
 xime gemens: z sic gemendo expirauit.
 Et credendum est: q̄ ista intima cor/
 dis contritiō deleuit sibi penam z culpā
 z q̄ statim sine purgatorio ad celū euo/
 lauit.

De sacramento
 eucharistie. **A**
Aro mea vere est cibus. et san/
 guis meus vere est potus. In q̄
 bus verbis fit mentio de sacra/
 mēto eucharistie. qd̄ est quartū sac̄m in
 ordine. **U**nde hic querit: qualit̄ x̄ps sit
 in hoc sac̄o. **R**ūdeo p̄m Tho. i. 4. di.
 x. X̄ps idē qui de p̄gine nat⁹ z p̄ nob̄
 passus continet̄ in hoc sac̄amēto. **I**tez
 querit quor modis hoc sac̄m sumitur.
Respondeo q̄ tripliciter sumitur. **P**rimo
 spiritualit̄ tm̄ vt qui accipiunt rez sacra/
 menti. i. gr̄am z non sacramētū. **U**nd̄
Aug⁹. **C**rederet manducaſti. **S**ed que/
 rit qui isti sunt qui istud sacramētū sic
 spūalit̄ accipiunt. **R**espondeo q̄ sūt q̄/
 tuor genera hoīm. **P**rimī qui ī firmē
 tate cōstituti sunt sic q̄ non retinēt cibū:
 z tamen ex toto corde desiderant hoc sa/
 cramētum. z tamen p̄t infirmitatem et
 vomitū nō presumūt sumere. Et isti mā
 ducāt spūalit̄. i. gr̄am sac̄i p̄cipiūt p̄ de
 sideriū qd̄ habēt ad sac̄m. z tales nē
 lo mō debent sume e sac̄m qui sic infir/
 mi sunt. q̄ cibū nullo modo retinere pos
 sunt. quia sufficit eis illa spūalis mādu/
 catio. **U**n̄ exemplū. **Q**uidā br̄s deuo
 tōem magnā in sac̄o altaris h̄ns oī die
 si aliq̄ mō potuit integrā missaz auditiue
Lū mori deberet. z p̄t vomitū cōicare
 nō posset. z de h̄ multū dolēs petijt sibi
 lat⁹ suū lauare. z in p̄ano mūdissimo cor
 pus x̄pi supponit. **Q**uo factō. pann⁹ p̄au
 latim corpi x̄pi cessit: z mox vt corp⁹ ch̄tē
 nudā carnē illi⁹ hoīs tetigit vsq̄ ad cor
 cūctis videntib: penetravit. **S**cōdī st̄
 q̄ prepauerūt se ad hoc sac̄m p̄m suum
 posse: z sacerdos denegat eis. z etiaz ip̄i
 humili⁹ petūt z desiderāt h̄ sac̄m. z sic
 ex obediētia sac̄dotz abstinēt a sacramē
 tali p̄ceptōe isti⁹ sac̄i. Isti etiā vt puto
 spūalit̄ sumūt. **E**rgo patient̄ ferre dñt
 tales si hoc sac̄m eis non ad libitū por/
 rigit. **T**ertij sūt qui in agone constitu
 ti libent̄ vellent p̄fiteri z cōicare: z sacer/
 Bb 2

90.

90.

90.

1.

ex?

1.

2.

1.

3.

dotē habere n̄ p̄nt. si tales ī tali p̄posito
 z p̄tritiōe decedūt. sp̄ualit̄ cōmunicane /
 n̄t p̄t̄ p̄tritiōem quā habēt de p̄cc̄is. z
 desiderii qd̄ h̄nt ad sac̄m. Sciendū q̄
 d̄s q̄n̄q̄ p̄mittit sup̄ aliquos vt subita /
 nea morte moriant̄ sine p̄tritiōe z sacra /
 mētis. vt cōiter illis p̄tingit. q̄ p̄ntes ī /
 honorāt. v̄l etiā q̄ alias enormit̄ contra
 deū delinquunt: non ex ignorātia v̄l in /
 firmitate. s̄ ex certa malicia. vt usurarij.
 adulteri. lufozes blasphematores. et sic
 de alijs. **Quarti** sunt. q̄ ex puro corde
 d̄o fuit. z cū magno desiderio hoc sa /
 cramentū appetunt. att̄n̄ ex hūilitate z re /
 uerētia sacramēti nō audēt ad hoc sacra /
 mētū accedere. Et sic oī die quilibz hō
 q̄ h̄z magnā affectōem z deuotiōem ad
 sac̄m p̄t sic sp̄ualit̄ cōmunicare. **Unde**
Aug^o. Credez māducasti Et tales q̄n̄
 q̄ qui sic cum tā magno desiderio z af /
 fectione audiūt missam maiorē gr̄am in /
 terdū possunt p̄sequi q̄ ip̄e sacerdos ce /
 leb̄rās ip̄am missam. q̄ sacerdotes non
 sūt semp̄ b̄n̄ dispositi. s̄ quādoq̄ distra /
 cti z in deuoti.

Qui indigne cōmunicāt.

Secundo sumit̄ hoc sac̄m tātz
 sacramentalit̄ vt communicans
 in p̄cc̄o mortali. sic iudas cōmu /
 nicauit. Et q̄uis tales p̄cc̄ozes v̄z sa /
 cr̄m sumunt: non t̄n̄ fructum sacramenti
 percipiunt: immo septē magna pericla
 incurrūt. Primo q̄ tales homicidē xp̄i
 sunt. **Unde**. i. **Loz. xi.** Quicunq̄ mādu /
 cauerit panē. vel biberit calicē d̄ni indi /
 gne: re^o erit corporis z sanguinis domi /
 ni. **Unde** Ambro. Qui indigne ch̄m su /
 mit: idem est: ac si ip̄m interficiat. **Unde**
 dicit̄ wilhel. lugduñ. Si quis sciret
 qui fidē haberet: se semel ch̄m crucifi /
 xisse: ip̄e uellet nudis pedibz toto t̄p̄e vi /
 te sue p̄niam agere. Quid ergo deberēt
 illi facere qui toties indigne cōmunica /
 uerūt. z peccatū simile illi peccato toties
 cōmiserūt. **Unde** Greg^o. Magis peccat
 qui sp̄nit̄ regnātem in celo: q̄ qui cruci /

fixit̄ d̄gentes in t̄ra. **Secdo** tales q̄n̄q̄
 puniunt̄ in corpore. q̄ interdū infirmā /
 tur post indignā cōmunionē. **Unde** ap̄ls
 p̄. **Loz. xi.** Ideo inter vos multi infir /
 m̄z imbecilles. z in signū hui^o post pas /
 cha tales indigne cōmunicātes tā diuer /
 sis infirmitatibus a d̄o plagan̄t. immo
 qd̄ maius est post indignā cōtionem q̄n /
 doq̄ morte subitania moriunt̄. **Unde** legi /
 tur q̄ quidā sacerdos p̄hibuit quendā
 peccatorem a cōtione. q̄ cōfusione huma /
 na ductus accessit ad cōmunionēz cū
 ceteris hoibz. Et q̄ cito corpus ad inq̄ /
 natū os suū accepit. tam cito infelicē an /
 mā suā reddidit. z expirauit morte sub /
 itanea corā om̄i p̄lo. **Tertio** tales pe /
 res sūt iudeis. Primo in hoc q̄ iudei ig /
 norant̄ ch̄m crucifixerunt. **Unde** ap̄ls
 p̄. **Loz. ij.** Si cognouissent nunq̄m d̄nz
 glie crucifixissent. Sed isti xp̄iani indi /
 gne cōicantes peccāt scient̄. q̄ credunt
 ibi esse creatorē suū ih̄m xp̄m marie filiū
 Et q̄nto graui^o ē peccare scient̄ q̄ igno /
 rant̄. tāto peiores sunt indigne cōicātes
 ip̄is iudeis. Et in signū hui^o xp̄s nō p̄t
 p̄ talibz orare p̄tem suū sicut orauit pro
 iudeis dicēs. Pat̄ ignosce illis q̄ nesci /
 unt qd̄ faciūt. **Secdo** q̄ p̄t̄melia cruci /
 fixationis ch̄o cātū semel a iudeis ē illata
 Ab indigne p̄municātibz at̄ toties q̄nties
 indignescient̄ ad sac̄m accesserit. **Unde**
 ap̄ls. **Hebreo. 6.** Rursū crucifigētes fi /
 liū dei. **Quarto** q̄ tales iudiciuz sibi
 māducāt z bibūt. Et sic consequēt̄ in /
 cidūt in illā sententiā quā d̄ns dicitur^o ē
 in extremo iudicio ad illos qui a sinistr̄
 eius erunt. **Ite** maledicti in ignē et̄ nuz.
Quinto tales indigne cōmunicātes
 similes sunt iude: z eis cōtingerit iude.
 de quo legitur q̄ sathanas in eū introi /
 uit z ch̄istū tradidit z desperauit. z post
 modum seip̄m suspendit. Sic indigne
 cōmunicātes in cadunt in maiores pote /
 statem diaboli q̄ antea fuerunt. **Secū /
 do** iudas ch̄istū tradidit z iudeis v̄dit /
 dit: sed indigne cōmunicās p̄cius facit.

Un Remig^{us} sup illud Math. Ne illi
 p quem fili^{us} hois tradet. ve tradetibus xps
 ad crucifigendū. h ve cū maligna pscien
 tia sub sacro sumētibus illū. Et si non tra
 dunt iudeis ad crucifigendū tradunt tñ
 spm membris inimici psumēdū. Unde
 etiā Aug^{ustinus}. Mag^{ister} peccat tradētes xps
 peccatorū mēbris q^{ui} q^{ui} tradiderunt eum
 crucifigētib^{us} iudeis Ergo xps p^{otes}t dicere
 fm Greg^{orius}. de qlibet sumēte corp^{us} suuz
 indigne sicut dixit de iuda. Verūtāme
 man^{us} tradētis me mecū cū mēsa. Sic
 iudas tradidit xpm psecutorib^{us} Sic su
 mens corp^{us} xpi indigne tradit illū qntū
 in se est demonib^{us}. dū ponit illū in locuz
 q^{ui} est demonū. Sexto: q^{ui} est magna ing
 ritudo q^{ui} ibi cōmittit. nā in sacramēto il
 lo mors dñi figurat^{ur} quaz p hoib^{us} susti
 nuit. Un apl^{ostolus}. i. Cor. xi. Quotiescum
 q^{ui} māducabitis panē hūc et calicē bibe
 tis. mortē dñi annūciabitis zc. Unde
 etiā christus quādo hoc sacramētū in
 stituit: dixit: hoc facite in meā cōmemo
 rationem. Magna vero ingratitudo ē
 ei contumeliā inferre. z ei^{us} vulnera reno
 uare quē recordat^{ur} mortuū p suo amore
 z salute. Unde dñs potest dicere indig
 ne cōmunicātibus dictū ps. Sup do
 lorē vulnēz meoz addiderunt. Irē ma
 gna ingratitudo ē q^{ui} ibi venit diuina ma
 iestas v^{is}itare hoiez in sacro altarē. z hoc
 cū plenitudie carismatū z graz Un illud
 sacramētū vocatur eucharistia. id ē bo
 na gratia. Et miser homo non timet cō
 tumeliā ei inferre quē p posse debuit ho
 norare Satis ammirare possum^{us} i hac
 parte diuinā bonitatez z humanā per
 uersitatem. Unde. ps. Quid est homo
 quia magnificas eū. Et etiā bene p^{otes}t
 dici de domino iesu christo illud. Eccl^{esiastes}.
 xix. Pascet scz cū corpe pprio z potabit
 cū sanguine suo precioso ingratos. z ad
 huc amara audiet. Septimo. q^{ui} tales
 indigne cōmunicātes infeliciores viden
 tur esse ceteris peccatorib^{us}. Ipsuz enim
 sumū bonū est eis noxiū. z ex ipsa medi

cina infirmant. z ex ipsa v^{ita} moriuntur
 Quia sicut ex illo sacramēto digne com
 municātes acq^{ui}rit sibi vitā eternā. Un
 Joh. vi. Qui māducet hūc panē uiuet
 in eternū. Sic ex eodē sacramēto indig
 ne cōtantes incurrūt eternā damnatio
 nem. Un Lhab^{itus}. sup Johem. Sicut
 corp^{us} alis abus cū ventre inuenerit a di
 uersis humorib^{us} occupatū: amplius le
 dit. magis nocet naturā z nullū prestat
 auxiliū. ita spūalis abus si aliquē repe
 rit malignitate pollutū magis euz p^{ro}dit
 nō sua natura: h accipiētis vicio L
 Un sciendū q^{ui} qlibet cū deuotōe z reue
 rentiā z timore ad hoc sacramētū debz
 accedere Et ad hoc incitāt nos diuersa
 exēpla sacre scripture. Nā btūs Johes
 bap. in ytero m^{atris} sanctificat^{us} a pueri
 cia in heremo p^{ro}uersatus inuitat^{us} a dño
 vt eū baptisaret: timuit tāgere verticez
 dñi. Un cantat ecclia. Baptista cōtre
 muīt z nō audet tāgere sanctū dei verti
 cem. h clamat cū tremore. scīfica me sal
 uator. Quāto magis nos timere debe
 mus cū corp^{us} xpi verū sumim^{us}. ex q^{ui} Jo
 hānes intantū timuit verticē dñi tange
 re: q^{ui} tante sanctitatis fuit q^{ui} xps de eo in
 euāgelio testimoniū p^{ro}hibuit dicēs. In
 ternatos muliez nō surrexit maior tohe
 baptista Item btūs Mare^{us} sibi absci
 dit pollicē vt ineptus esset sacerdotio.
 tātum em̄ reuerebat^{ur} corp^{us} dñi pfectio
 nem Item q^{ui}dam senioz inter heremi
 tas cū ab illis eligeret in sacerdotē. z ab
 epō essz ordinatus: ait. Licet ego sacer
 dos sim ordinatus: tñ in vita mea nūq^{ui}
 pficiam: reputās se indignū pficere cor
 pus xpi. Et legit Math. viij. q^{ui} centu
 rio dixit xpo dicenti ei. Ego veniā z cu
 rabo puerū tuū. Dñe nō sum dign^{us} vt
 intres sub tectū meū. Sic qlibet cū v^{er}a
 humilitate z reuerētia ad hoc sacramen
 tū accedere debz cogitādo sic. O deus
 ad illud venerabile sacramētū nō suffice
 rent mille āni ad p^{ro}paratōem z dignam
 q^{ui}nto magis ego miser indign^{us} suz q^{ui} pec

De sacramēto

eo quotidie. z hē imp̄parat⁹ accedo q̄
uis em̄ nō sū dign⁹. tñ bñ sū necessarius
haec salubri medicina. **Uñ Amb.** Qui
vuln⁹ h̄z: medicinā req̄rat. vulnus ē qz
sub peccō sum⁹. medicīna ē celeste z vene
rabile sac̄m.

Fruct⁹ digne cōmunicantū.

Tertio sumit sacramentalit⁹ z spūa/
lit⁹. vt qui in gratia accedunt z di
gne cōmunicāt. Quātū aut bo
nū sit digne se preparare ad p̄cipiendū sa
cramētūz eucharistie possum⁹ elicere ex
his p̄tulis que ibi sumunt⁹ i hoc sac̄o
Pro quo sciendum q̄ qñ corp⁹ xp̄i acci
pis hō tūc sumis qñqz p̄tes. Prima est
ip̄m corp⁹ qd̄ sumpsit d̄ virgine qd̄ sp̄i
ritus sanct⁹ d̄e purissimo sanguine marie
formauit. Sc̄da ē sanguis ip̄ius quez
fudit in cruce. Tercia est ip̄a aīa quam
pat̄ misit d̄ corde suo in vterū virginis.
Quarta est vita cū corpe. Quinta est in
effabil⁹ deitas. **E** In p̄mis qñ accipis
corp⁹ xp̄i: efficietis particeps oīm bono
rum que christ⁹ opatus est in vita sua ie
iunando. p̄dicando. discurrendo. orādo.
largiendo. vigilando. z sic de alijs. In
sup̄ totū meritū passionis xp̄i. Nā sc̄tus
Tho. de aq̄no d̄t. q̄ in qualibz missa i
uenitur oīs fructus z utilitas quaz chri
stus i die parasceues opat⁹ est in cruce:
z cū morte sua. Et eandē gratiam z fru
ctum quilibet deuotus qui digne com
municat percipit. **I**te accipis ibi in hoc
sacramento participaciones omnū me
ritorum totius ecclesie z sanctorum i ce
lo. **U**nde hoceyerificetur in nobis quod
christus in euangelio dicit. Alij labora
uerūt: z vos in labores eorum introistis
Hinc est q̄ i simbolo catholice fidei di
cimus. Credo sanctorum communio
nem. **U**nde Albertus magn⁹. Perver
rum corpus christi oēs nos oīmibz chri
sti gratijs z omnū fidelium cōmunica
mus p̄pter quod z iam communio dicit⁹
Ido autem omnium bonorum christi
z omnium sanctorum facit nos communi

care. vt si quid d̄ efficit in singulis ex oīm
sanctorum abūdātia suppleat. **I**bi in hoc
sacramēto habemus virtutes patriar
charū. reuelatōes z illuminatōes p̄phe
tarum. dignitates ap̄lorum. victorias
martyrum. sanctitatem p̄fessorū. mūdī
das virginū. charitatem angeloz. z cō
sequenter bona z merita oīm electorum
que oīmnia a christo in corpus eius mysti
cum fluxerunt. z de quolibet in quem li
bet p̄ charitatem spūi sancti gratia redū
dat. **U**nde iesus christus p̄t dicere ad
quēlibz digne cōmunicātem illud **Ben.**
xxx. quod **Jacob** ad **laban** dixit. **Do**
dicū habuisti anteq̄ venire ad te: z nūc
diues effect⁹ es: hñ dixitqz tibi dñs ad
introitū meum. **S**ecūdo cū accipis san
guinem mūdaberis a peccatis. **U**nde
Hebreoz. x. Sanguis xp̄i emūdabit
consciā nostrā ab operibus mortuis
ad seruiendū deo vīuenti. **Q**uia si san
guis hircoz z vitulozū in veteri lege iu
deos mūdauit. q̄nto mag⁹ sanguis xp̄i
q̄ effusus est p̄ peccatis nostris emūda
bit animas nostras quāto est maior tā
to p̄ciosior z charior. **E** **Q**uerit
vtrū p̄ hoc sacramentū delean⁹ ventalia
Rūdeo fm̄ **Tho.** in. iij. di. xij. sic. **N**ō
tñ oportet. q̄ oīa ventalia delean⁹. s̄ fm̄
mēsuram deuotōis. posset tamē tantus
esse feruor q̄ oīmnia ventalia deleteret. **I**te
querit. vtrū p̄ hoc sacramentū delean⁹
mortalia. **R**espondeo fm̄ **Tho.** vbi su
pra. **N**ō delet mortalia nisi oblita. **U**ñ
q̄ d̄r ablutio scelerum dupl̄r pōt̄ intelli
gi. **U**el q̄ dicit sic crimīa abluere in q̄n
tuz ea impedit. **U**el de his que nō sunt
in hoīs p̄scientia vel mēoria. **Q**z p̄ hoc
sacramētum. s̄. sumendo sanguinem xp̄i
peccata delean⁹ ostendit **Chri.** dicens.
Honorabilis sanguis xp̄i si cum bona
volūtate sumitur egritudine extingueret
poterit. **Ambro.** **D**ebeo illud semp̄ ac
cipe vt mibi semp̄ peccata dimittantur.
Unde etiam **Ben.** **E**ucharistie sacra
mentū potens est peccata p̄sumere. de

bellare obuias potestates. et iſerre celis
animas reuertetes de terra. Nota q̄ vi
num quod datur cōicantib; nō est vinū
p̄secratum sed est vinuz purū. q̄z ſecula/
res ſolūmodo ſub ſp̄e panis recipiūt ve
rum et totuz xp̄m ſm corpus et aīam et
deitatem. S; ſacerdotes in miſſis reci
piunt ſub ſpecie panis et ſub ſpecte vini
Quō aut xp̄s ſit integraliter ſub ſpecie
vini in calice. et qualiter calix adorādus
ſit de hoc quere. i. S. Tercio q̄n ac
cipis aīam xp̄i tūc accipis pignus eter
ne vite: ſi ſic in tali ſtatu decedis. Und
caniſ de hoc ſacramēto Et future glorie
nōbis pignus datur: q̄z hoc ſacramētū
dat vitam gr̄e in p̄nti. Johis. vi. Qui
manducat me ip̄e viuet p̄pter me. Et
in futuro dat vitam glorie. Un̄ Johis
ſexto. Qui manducat meā carnem et bi
bit meū ſanguinem habz vitam eternā
Quarto ibi accipis ſp̄m ch̄iſti id eſt
vitam xp̄i. Et accipiendo ſic vitam cuz
corpe mutaberis in deum ſicut abus et
porus mutat in te. Un̄ vox diuina ad
Auguſtinū dixit Nō tu me mutabis in
te. ſ; tu mutaberis in me. Sic xp̄s dicit
cuilibet digne cōmunicāti. nō tu me mu
tabis in te et c. Quia q̄cquid deus eſt ex
natura hoc homo ſit per grām q̄ digne
cōmunicat. Cum aut deus habeat po
tentiam infinitam: et ſapientia eternam
et immēſam bonitatem. Ex eius potē
tia homini in hoc ſacramēto cōmunica
ta erit homo potētior: tam ad operādū
q̄ ad impetrādū. Ex eius ſapientia effi
atur homo ſapientior ad dilectōem boni
et refutarōnem mali. Ex eius bonitate
homo ſit magis pius et charitatiuus et
pauſicus. Quinto recipiendo ei⁹ bo
nitatem anima hoīs implebitur gratia
et dulcedine. q̄z nihil poteſt aīam hoīs
ſatiare niſi ſolus deus. Un̄ Bern. Ad
hūmaginem quippe dei facta eſt aīa rō
nalis. cetero oib; occupari p̄t. ipleri non
p̄t. Capax em̄ dei ē. et q̄cquid deo minus
ē nō eā iplebit. Un̄ p̄s. Satiabor cum

apparuerit gl̄a tua. In exēplū legiſt in
libro de donis: q̄ quidam ſanctus ep̄s
in feſto paſce dominum rogauit vt ſibi
reuelaret merita tunc cōmunicātiuz. Et
dominus oſtendit ei q̄ vidit aliquos q̄
ſi piceū nigros. alios vero vt ferrū igni
ros. alios vero ſanguinolētos: ceteros
vero ad inſtar ſolis fulgidos. Reſpon
dit ei angelus dñi. Nigri ſunt luxurioſi
et ſupbi. igniti auari. ſanguinolēti iracū
di et blaſphemi. qui om̄es indigni acces
ſerunt. Quis ſunt p̄riti et p̄feſſi tamē nō
habent firmū p̄poſitū in futurū abſtinē
di Ceteri vero qui ſunt lucidi ſunt iſti q̄
acceſſerunt digne cum p̄poſito firmo ab
ſtinēdi et emēdandi vitam ſuam

Sequitur de ſa

cramento extreme vntionis.

Quintū ſacramētū eſt extrei
ma vntio. Materia aut hui⁹
ſacramenti eſt oleum oliue ab
ep̄o p̄secratū. et tale oleū et hu
ius p̄secratio ſunt de neceſſitate hui⁹ ſacra
mēti. Forma aut huius ſacramenti ſm
Tho. eſt oīo de p̄catia dicēdo. p̄ iſtam
vntiōem et ſuā piſſimā miſericōdiam indulge
at tibi dñs q̄cquid deliquiſti p̄ viſuz Querit
tur. q̄ly p̄ferēda eſt extrema vntio. Rñ
deo ſm Pet̄ de tharē. nō niſi adult⁹ in
firmis in p̄iculo mort⁹ p̄ſtitut⁹ ex ip̄a in
firmitate. Un̄ nec daf̄ eūtib; ad belluz.
nec nauigātib; aut his q̄ mox occidēdi
ſt; q̄z tal̄ mors nō iminet ex defectu na
tue. ſ; ex euētū fortune Puer⁹ aut nō daf̄
q̄z nō hnt̄ iſfirmitatez ſp̄ūalem p̄tractā a
p̄ctō mortali actuali: nec diſpōem deuo
tōis h̄re p̄nt ad h̄ ſacramētū. nec et⁹ da
tur naturalr̄ ſtult⁹. Querit̄ vtz̄ extrēa
vntio debeat dari frenetic⁹ et amētib;. Rñ
deo ſm Pet̄ de tha. ſi in ſana mē
te p̄ſtituti nō petierint nō dz dari. ſi ve
ro petierint dari debet. Tñ ad hoc ad
uertendū eſt ſm Tho. q̄ illis furioſis et
amētib; p̄cipue dari nō dz q̄ poſſent il/

ex.

90.
 li sacramento facere irreuerentiā p aliquaz
 immūdiāz: nisi z ipi haberēt lucida in/
 tervalla in qbus sacramēta recognosce/
 rent. **I**te querit. vtrū extrema vinctio
 possit iterari. Rñdeo fm Tho. in. iij.
 dist. xxiij. Iterari pōt sine aliqua iūria
 sacramēti. qz nō habet effectum ppetuū
 eo q sanitas corpis z mētis que sunt ef/
 fectus eius amitti pnt. In eadē quoqz
 egritudine iterari pōt: si pmo qdem sit in
 periculo mortis z euadat. z post recidi/
 uū patiat. qz erit qsi alia infirmitas Et
 silt si sit egritudo diuturna: vt hydropi/
 sis. qz tunc debz fieri quādo videt p du/
 cere ad periculū mortis. z si illud piculū
 mortis euadat eadē infirmitate durāte
 et postea ad silēm statum reducat: iterū
 potest inūgi. qz tā est aliis infirmitatis
 status. q̄uis sit eadem infirmitas. Et
 notandū q magister in ppendio theolo/
 gice veritatis dr. qn sepe q̄s ad mortē
 ifirmatur: sepe p̄t inūgi. s̄ in vna ifirmi/
 tate nō debet aliq̄s bis inūgi: nisi eadez
 ifirmitas vltra annū p̄trahat: ita q in
 vno āno p̄pter vnā infirmitatē nequa/
 q̄s bis inūgatur. Sed Bonauētura su
 p q̄rto redarguit hoc dicens. Absurdū ē
 q sacramēta regulent fm motū astrozū

Effectus extreme vinctōis **B**
Querit quis sit effectus extreme
 vinctōis. Respōdeo q est q̄dru/
 plex. quoz duos ponit beatus
 Tho. sup. iij. di. xxiij. z alios duos ma/
 gister in ppendio theologice veritatis.
Primus effectus z pncipalis fm beatū
 Tho. est sanatio q̄dam spūalis q̄ dat
 p̄tra quādam debilitatē vel ineptitudi/
 nem q̄ in nobis relinquit ex peccō actua/
 li vel originali. p̄tra quā debilitatez hō
 roborat p hoc sacramētū. qz hoc robur
 grām facit q̄ nō patit̄ secū p̄tū. Ideo
 ex p̄seq̄nti si inuenit peccatū aliq̄d veni/
 ale vel mortale q̄ad culpā tollit ipm dū
 mō non apponat̄ ober ex pte recipiētis
Secūdiū aut̄ effect⁹ est sanitas cor/
 palis. hāc tñ nō inducit nisi fm q̄ expe/
 dit ad finem pncipalez. s. spūalem sana/
 tionē. z tñc sp̄ eam inducit. dū mō nō fit
 impedimentū ex pte recipiētis. z licz in
 ipō multe fiāt inūctiones: vltima tamē
 est formalis respectu oim p̄cedētium. z
 agit in virtute earum Et ideo in vltima
 vinctōne grā infundit̄ que effectū sacra/
 mēti prebet. Hec br̄s Tho. **T**er/
 tius effect⁹ fm magistrū in ppendio the/
 ologice veritatis est. q̄ valz hoc sacramē/
 tum ad deuorōem excitādam **Q**uar/
 tus effectus est. q̄ valet ad velociorē trā/
 situm ad celum

De sacramento

ordinis. z de dignitate sacerdotū **A**

Quis estis genus electū. rega/
 lesacerdotū. gēs sancta. ppl's
 acq̄sitōis. i. Pe. ij. In istis ver/
 bis ostēdit nobis br̄s petr⁹
 p̄rogatiuā z dignitatez ordinis sacerdo/
 talis. Et licz oēs hoies sint genus dei
 soli tamē sacerdotes s̄t̄ genus electuz a
 deo. **U**n̄ sciendū. q̄ sicut sunt nouē cho/
 ri āgeloz in celo. sic s̄t̄ nouē dignitates
 sacerdotū **P**rima est. q̄ sacerdotes sunt
 sup omnes reges z pncipes terre. Hier/
 re. i. Ego p̄stituā te sup oēs gentes z re/
 gna vt euellas. s. malos mores z vicia. z
 dissipēs hereses. z edificēs bona opa. z
 plātes p̄tutes in aiabus. **I**te p̄z. qz dig/
 nitas sacerdotalis habz reges facere et
 p̄secrare. sed oēs reges nō pnt sacerdotē
 facere. In signū q̄ maiores sint: tñc non
 est iam pnceps a deo potēs qn tenet̄ cer/
 uicem suā in p̄fessione humiliare coram
 sacerdote loco dei. qz est vicarius eius.
Un̄ breuit̄ de⁹ exaltauit sacerdotes su/
 per oēs hoies. **U**n̄ q̄dam doctor. Sa/
 cerdos ē altior regibz. felicioz angel. crea/
 ator creatoris **S**ecūdo honorauit eos
 in tpalibz. qz illa q̄ de⁹ sibi reseruauit. s.
 decimas. oblatōes. testamēta. z p̄mitū/
 as. z alia patrimonā crucifixi: gratis il/
 lis p̄tulit p̄ sustentatōe corpis. vt illi sine

labore cū alios hoīes laborare oportet
 p̄ sustentatōe corporis quieti⁹ dō serui/
 ant in spūalib⁹. ¶ **Tertio** hōrauit eos
 in emunitatē p̄ferendo. q̄ null⁹ t̄ren⁹ p̄n/
 cept⁹ sup̄ eos iurisdictionēz habeat. nec
 rex nec p̄nceps. nec aliq̄s hoīm seculari
 um audeat manus suas violentē in eos
 mittere. etiā in minimū. i. i. acolitū. Op/
 positū faciēs ex facto est excōicatus ma/
 iori excōicatione tam in celo q̄ in terra
 Sicut⁹ p̄tegit eos: q̄ nullus audeat ei/
 os p̄turbare verbis vel factis. Quod dñs
 opprobriū illi illatū q̄sibi reputat factū
 Un̄ dñs dicit p̄ p̄ham Zacha. ij. Qui
 tetigerit vos tāgit pupillā oculi mei. p̄s
 Nolite tangere x̄pos meos. z i p̄betis
 meis nolite malignari. Quare etiāz nec
 verbis sunt molestandi: s̄ honorādi: vt
 dicit dñs ad moysen z aaron. B̄ndicāz
 b̄ndicētibus vos. Un̄ Hen. de firma.
 sup̄ q̄rto p̄cepto dicit. Ne illis q̄ sac̄do/
 tib⁹ z religiosis detrahūt z diffamāt rur/
 sus crucifigētes filiū dei i semetips̄s. vt
 ait ap̄ls. Detrahētes ei sacerdotib⁹ x̄p̄z
 coronāt. inferētes eis iniurias x̄pm cru/
 cifigūt. Eōuiciātes eos: x̄pm p̄spuunt.
 Exprobrantes eos z h̄ntes eos exosos
 ch̄ristū lancea transfigūt Un̄ etiā ab ec/
 desia sacerdotes sunt p̄uilegiati intātū
 vt quicūq̄z p̄ libertatē cleri statuta faci/
 unt vlt̄alia fiant. excōmunicatōez iur/
 runt. Itē null⁹ p̄ncipū seculariū audeat
 exactōes facere in dez. Itē nec aliq̄s de/
 bet pedagū recipere a clericis. alias in/
 curunt sn̄iam excōmunicatōis nec a p̄/
 dicta excōmunicatōe absoluti p̄nt: nisi
 plene restituerint ¶ **Quarto** honorauit
 eos in hoc q̄ cōmisit eis aīas fidelit̄z. i.
 eccliam serām. Un̄ L̄hryso. Celo et
 angel⁹ z om̄i creatura honorabilior ē ec/
 desia. X̄ps ampli⁹ eccliam diligit q̄ se/
 ip̄m. Un̄ venit de celo in trā. z 33. ānis
 p̄ ea fuit. z tandē amarā mortē p̄ ea
 sustinuit. Et iā dat ei corpus suū i abū
 z sanguinē suū in potū. Et post h̄ac vi/
 tā dat ei sc̄ipm in celo in p̄mū. Insuper

h̄ac dilectā eccliam cōmisit sacerdotib⁹
 cū oib⁹ donis. i. sacramētis. Sol⁹ enim
 ordo sacerdotal⁹ ex officio h̄z baptizare:
 q̄uis in necessitate cuiuslibet liceat. Itēz
 solus h̄z p̄ferre sac̄m p̄firmatōis. Itēz
 solus h̄z p̄fessiones audire: z a p̄cc̄is ab/
 soluere. z p̄nias iniūgere. vñ Jobis. 20.
 Accipite sp̄m̄ctm̄ z quoz remiserit⁹ pec/
 cata remittunt⁹ eis. Itē sol⁹ h̄z p̄origere
 sac̄m extreme vnctōis: z sic de alijs In
 hac dignitate incomph̄ensibili eos hono/
 rauit singularit̄ p̄ oib⁹ hoīb⁹ Un̄ Mat.
 s. Vos estis lux mundi. Sic mund⁹
 nihil est sine luce. sic ecclia nihil sine sac̄/
 dotib⁹: ¶ **Quinto** hōrauit eos i hoc q̄
 vult vt districte obediāt eis loco sui ab
 oib⁹ hoīb⁹ cuiuscunq̄z stat⁹ z p̄ditōis fu/
 erint. Luc. x. Qui vos audit me audit.
 z q̄ vos sp̄nit me sp̄nit. Aug⁹. Quicūq̄
 nō h̄z: pastoris est p̄hibere nesciat. greḡz
 audire nesciat. Ergo obediendū ē eis
 tāq̄ x̄po q̄n̄ p̄cipiunt hoīb⁹ ieiunare. fe/
 stiuarē: z sic de alijs. Ido cōminat⁹ dñs
 inobediētib⁹ z rebellib⁹ Deut. i7. Qui
 sup̄bierit: nolēs obedire sacerdotis im/
 perio morte moriā. Exemplū d̄ dathā
 abyron. z chore. q̄ rebelles fuerūt moy/
 si z aaron. Et fra se aperuit: z viuos ei/
 os absorbit. ¶ **Sexto** honorauit eos
 dādo eis potestatē ligādi z soluēdi. ma/
 thei. i8. Quodcunq̄z ligaueris super t̄/
 rā: erit ligatū z in celis. z quodcunq̄z sol/
 ueris sup̄ t̄rā. zc. Hec p̄tās ligādi atq̄z
 soluēdi vno mō intelligit̄ de excōicatioe
 q̄ est gladi⁹ spūal. z est multū timenda
 p̄t̄ q̄nq̄z hoc quere. 4 It. Alio modo
 hec p̄tās intelligit̄ de absolutōe p̄cc̄oz.
 Un̄ ep̄s q̄n̄ ordiat sacerdotes exufflat
 in eos dicens illud. Jobis. 20. Accipite
 sp̄m̄ctm̄. quoz remi. pec. zc. ¶ **B**

¶ **Septimo** honorauit eos i hoc: q̄ no/
 minant⁹ in sc̄pturis sanctis angeli. Un̄
 Greg⁹. Om̄es qui sacerdotij noīe cēsant
 angeli nominant⁹. Quare aut̄ angeli no/
 minant⁹: R̄n̄ deo: q̄ h̄nt similitudinē
 cū angelis. Primo. q̄ officium angeli ē

De sacramento

ministrare deo hominibus. Quia secundum apostolum
Omnes sunt administratores spiritus. Sic
et sacerdotes habent ministrare deo die
nocturne et hominibus cum sacramentis.

Secundo quod angelus est vita purus sic et
quilibet sacerdos tenetur esse castus: quod est
vita angelica. Ambrosius. Qui non nubunt ne
que uxores ducunt sicut angeli in terris sunt
Damascenus. li. 4. A nuptiis abstinencia
est angelorum imitatio. Tertio angeli ha-
bent informare et ammonere omnes per bonam
inspirationem. sic et sacerdotes per verbum dei
Quarto angeli habent deum laudare. psalmus.
Laudate deum omnes angeli. Sic et sacerdo-
tes quotidie sub peccato mortali tenentur pro-
soluere septem horas canonicas in laudem dei.

Sexto honorauit eos in hoc quod
sacerdos aliquo modo est filius marie virginis.
Primo: quod sic beata maria per quod verba con-
cepit in christum. Luca. i. Fiat mihi secundum ver-
bum tuum. sic sacerdos perficit per quod verba ve-
nit corpus christi. Et sic immediate post sensum
marie fuit totus christus in utero eius. sic im-
mediate post pronuntiationem verborum consecra-
tionis transsubstantiat panis in verum cor-
pus christi. Secundo sic beata virgo post primum
christum portauit in manibus suis: et in pro-
pe collocauit. et eum e converso leuauit. Sic
sacerdos post consecrationem leuat christum. et
locat eum e converso. et portat. et tractat cum
manibus suis. Tertio sicut beata virgo fu-
it sanctificata in utero antequam conceperet christum: per
sanctificauit tabernaculum suum altissimum.
sic sacerdos antea ordiatur antequam consecrat.
quod sine ordine nihil consecraret. Ergo laicus
quantumcumque sanctus nihil ageret: et si verba con-
secrationis proficeret.

Sexto honorauit eos super angelos. et etiam aliquo modo super
dignitatem beate marie virginis. Primo in di-
gnitate custodie. Sacerdos enim habet cus-
todire populum animas. sic episcopus totum episcopatu-
m. papa totum mundum. plebanus totam par-
rochiam. Bernardus. Quod digni custodes qui
tam solliciti pinguant: ut animas sibi creditas
a morte eterna custodiant. Sed angelus tam-
quam habet custodire unam animam. Bernardus.

Magna dignitas altarum: ut vnaqueque
ab ortu natiuitatis in custodia sua habeat an-
gelum deputatum. Secundo in sumendo et tra-
gendo corpus christi. Angelorum enim est videre
deum. Mat. 18. Angeli eorum spiritus vident fa-
ciem patris mei qui in celis est. Sed in hoc sa-
cerdos maior est angelo. quod ille videt. iste autem
tractat: et cum hoc sumit. quod nunquam sic datum
est alicui angelo quod sic sumat. hoc sufficit ei
deum contemplari. Tertio in consecrando cor-
pus christi. In hoc sacerdos non solum an-
gelos. sed etiam virginem mariam matrem christi
aliquo modo precellit. Quod ei nec alicui ange-
lo data est talis potestas perficiendi corpus
christi. Vnde minimus sacerdos in terris potest
hoc quod non potest maximus angelus in celo
Bernardus. Veneranda dignitas sacerdotum
in quibus manibus dei filius tantquam in utero vir-
ginis incarnatur. Gregorius. Ille qui creauit
me: dedit mihi creare se mediante me. O
venerabilium manuum scitudo. et felix exer-
citiu. vbi sacerdos tractat dei filium. Augustinus
dicit quod in consecratione sacre hostie tota
curia celestis sibi seruit: et dominus celi ad eum
descendit. Ambrosius. super lucam. Non dubites
assistere angelos quando assistit christus in altari.
sed quando immolatur. Vnde christus potest dicere cui-
bet sacerdoti illud. Eia. Quid ultra de
tui faceres non feci. etc.

De malis sacerdotibus fornicariis
et concubinariis.

Uterque videtur ordiatur exis in peccato
mortalis possit sine peccato vni ordi-
ne suscepto. Rudeo secundum Thoma.
in. 4. di. 24. Non potest. nam factum est illud pre-
ceptum. Deut. 16. Iuste quod iustum est exequaris.
Indigne enim sacrum tractat. Neque in hoc ali-
quis potest dispensare. quod est de iure naturali: ut
homo sanctum sanctum tractet. Vnde talis quies actum
alicuius ordinis facit peccatum mortale. ut qui
trahit res sacras quasi suorum officio pec-
cat mortale. Secundo autem si aliquo necessitate
aliquid sacrum contingeret vel exequeret in illo ca-
su qui etiam laicis liceret: puta si baptizaret
in articulo necessitatis vel corpus christi de terra
colligeret. Licet ordinarum. et Raymundus.

No.

no.

na.

Sciendū q̄ ex iā dictis certissime cō-
stat q̄ sacerdos fornicari⁹ etiā q̄ntūcūq̄
q̄ occult⁹. v̄l etiā sacerdos ex n̄s sciēter
in quocūq̄ p̄ccō mortali nō dū p̄p̄tri-
tus nec dignā agēs p̄niam v̄t optet i eo
q̄ baptizat ā absoluit p̄fiteres v̄l p̄dicat
aut m̄rimonia solēnizat: vel sac̄m eu-
charistiē v̄l extremē v̄nctionis p̄bet. vel
mortuos sepelit. aut mulieres post p̄tuz
introduc. v̄l aquā. v̄l salē i d̄nica exorci-
zat. aut p̄lm asp̄git. v̄l cādelas in festo
purificatōis aut ramos i die palmarū v̄l
ignē aut cereū v̄l baptismū in vigilia pa-
sche v̄l p̄thecostes b̄ndicit. v̄l q̄d ma-
ius oib̄ his ē missaz celebrat. aut sac̄m
eucharistiē p̄secrat atq̄ sumit. In oib̄
istis nec nō actib̄ alijs q̄ sac̄is ordinib̄
st̄ annexi. aut in q̄libet ip̄oz singularit̄
quēlibet exercēdo peccat mortalit̄. Et
totiēs q̄tiēs aliquē actū v̄t minister ecclē
exequit̄ z exercet Sic ex dictis sc̄i Tho.
d̄ aq̄no. v̄t sup̄ manifestissime cōprobat̄
ac etiā nō solū in p̄scriptis actib̄. s̄ etiā
fm̄ Dyonisiū q̄n̄ z q̄tiens ad aliquem
h̄mōi actū exercēdū aliquā vestē induit
siue sumit. v̄t v̄l albā v̄l manipulū v̄l sto-
lā aut casulā. aut alias sacras vestes cō-
munit̄ v̄l diuisim. Q̄d reuera sat̄ ē hor-
rendū z stupēdū atq̄ etiā piculosū val-
de. In talib̄ delictis statu atq̄ dignitate
totz r̄atis crimib̄ subiacere atq̄ iplica-
ri. V̄n nō i merito d̄r. Quāto altior gra-
dus r̄ato sublimior casus. **S**acerdos in cōtinēs z fornicari⁹ ē suspēsus
ip̄o iure. z missa ei⁹ nō debet audiri. v̄t
p̄ extra de cohabitātōe clericoz z muli-
erū. c. vestra. Audiēs at̄ missam ei⁹ pec-
cat mortalit̄. fm̄ Tho. i. x. q̄dlibeto. q̄
8. Hoc at̄ intelligit̄ de publicis fornicari-
is. Querit̄ si talis celebret: v̄t fiat ir-
regularis. R̄ndeo q̄ sic. Hec Wilhelm⁹
Querit̄ v̄t ep̄s possit cū talib̄ disp̄sa-
re. R̄ndeo q̄ sic. Ex q̄ disp̄satio in h̄ ca-
su nō est p̄hibita. Et iura q̄ inueniunt̄
in p̄trariū illa p̄tēdūt d̄ suspēso ab hoīe:
nō a iure. q̄ iura benigni⁹ solēt agē q̄

hoīes. Hec Wilhelm. Querit̄ v̄t clerici
q̄ expēdūt patrimonium crucifixi cū mere-
tricib̄ teneant̄ ad restitutōem. R̄ndeo
q̄ clerici q̄ res ecclē dāt nō solū meretri-
cib̄. s̄ etiā histrionib̄ v̄l et̄ suis p̄sangu-
neis nō p̄t̄ naturā sustērandā. h̄t̄ fac-
ant eos diuites de patrimonio crucifixi
raptōres sunt. z tenent̄ ad restitutōem.

Querit̄ v̄n faciāt restitutōem.
R̄ndeo si h̄nt patrimonium seclare. v̄l ali-
qd̄ de artificio vel labore manuum: de
istis possunt restituere. Sed de reb̄ ec-
clesiē n̄ sufficit restituere q̄ quicqd̄ eis su-
perest s̄ sup̄ victū z vestitū. hoc debet
dari pauperib̄. Nisi tūc subtraherēt si-
bi de necessarijs. v̄l nisi res quas habiz-
erunt d̄ patrimonio vel de artificio expē-
dissent in vsus ecclē. Hec Wilhelmus.

Utrū concubine sacerdotū teneant̄ re-
stituere que a sacerdotib̄ pro tali illicito
ope recipiunt. Respondeo s̄ Raymū-
dum q̄ sic. Nam fornicarie z huiusmo-
di turpes persone tenent̄ restituere ip̄si
ecclē: nisi forte eis fuerit datum causa
elemosyne in summa necessitate. q̄ tunc
fuit debitū. Idē Hostien. Queritur. si
notori⁹ fornicator possit absolvere. R̄n-
deo q̄ non. q̄ suspēsus ē quo ad se z etiā
quo ad alios. v̄t habetur extra de coha-
bitātōe clericoz. c. quesitum. Et sciēdū
q̄ magister in cōpendio theologice veri-
tatis dicit̄ q̄uis oēs sacerdotes habeāt
claves: nō tū omnes p̄nt ligare z solvere
sicut excommunicati. suspēsi z heretici
damnati. hoc at̄ non est p̄ defectū or-
dinis: sed quia non habet materiaz. s̄
subditos qui auferunt̄ eis cū excomū-
cant̄. possunt tamen baptizare. q̄ hoc ē
sacramētū necessitatis. possunt quoq̄ ta-
les eucharistiā p̄secrare. q̄ hoc substan-
tialit̄ adheret ordini. ligare aut̄ z solvere
adheret ordini accidentalit̄.

De sacramēto matrimonij.

Matrimonium honorauit deus
multipliciter. Primo in hoc. q̄
ipse per se instituit. Secundo.

no.

non faciāt
restituereno. q̄.
de p̄camb

q̄.

excomū-
catis.
heretici..1.
.20.

De sacramento

90

in loco digniori q̄ sub celo est hoc ē in pa-
radiso. Tercio in statu innocētie. Quar-
to. q̄ nasci voluit de brā virgine que fu-
it in statu matrimonij p̄stituta. Quinto
q̄ p̄ns voluit esse in nuptijs cū m̄ez di-
scipulis suis. Et ibi ostendit deitatē suā
mutando aquā in vinū in p̄spectu disci-
puloꝝ suoꝝ. Sexto q̄ est vñ de septē
sacramētis ecclie. Et q̄ de m̄rimoni-
um iā solemniter honoravit expedit oīno
vt hoīes qui in statu matrimonij ad re-
gnū celoꝝ venire desiderant. deū i m̄ri-
monio rebonorent. Quicumq̄ ḡ iuste z
legittime vult stare in matrimonio : z vt
saluet in matrimonio tria ad hoc sūt ne-
cessaria. Vñ añ nupcias z hoc spectat
ad iuuenes z virgines qui adhuc nō sūt
in matrimonio: ḡ intendūt adhuc p̄tra-
here. Scdm̄ in nuptijs i choādo. Ter-
ciū post nuptias inchoatas quō in ma-
trimonio sicut viuendū. **B** C̄ Primū
est: vt ante inchoatōez nuptiarum diu-
se preparent: vt digne hoc sacramentū
inchoent z suscipiant. Ad susceptionem
eī cuiuslibet sacramēti debet p̄cedē de-
bita p̄paratio. Q̄: q̄cunq̄ vñ de septē
sacramētis recipit in p̄ccō mortali: pec-
cat mortalit̄. Vt p̄z dist. 40. multi. et
25. illud. xi. q. 3. Audi. Sicut sacerdos q̄
porrigit aliud sacm̄ i p̄ccō mortal̄ pec-
cat mortalit̄. Vñ ante inchoatōem nu-
ptiaz debēt se p̄pare p̄ verā p̄ritōem et
purā cōfessionē. tāq̄ tpe pasche ad p̄ce-
ptōem sacramēti eucharistie. q̄ m̄rimo-
niū est tā bene sacm̄ sicut eucharistia.
C̄ Scdm̄: vt nuptias inchoent cum ti-
more dñi. Vñ Thobie. 6. dixit angel⁹
raphael ad robīā iuniorē. Accipias vir-
ginē tuā cū timore dñi amore filioꝝ ma-
gis q̄ libidine ducit. Nuptie debēt ce-
lebrari deuote nō cū ludis z p̄sonis iho-
nestis: sicut mod⁹ ē plurimoz: ḡ cū hone-
stis hoīb. Et ad hoc debēt paupes in-
uitari: vt int̄ cedant p̄ sponso z sponsa.
Tunc x̄ps mutat aquā in vinū. i. vitaz
banc insipidā i celestē leticiā. Vñ ioh.

ij. Nuptie facte sunt i chana galylee. et
erat mat̄ ihu ibi. vocat⁹ est aut̄ ih̄s z di-
scipuli ei⁹ ad nuptias. Et hoc fit i pau-
perib. Vñ x̄ps d̄t de paupib. Qui
vos recipit: me recipit: z q̄ vos sp̄nit me
sp̄nit. Et itez in euā. Q̄d vñ ex mini-
mis zc̄. Et cū m̄rimoniū inchoat tūc de-
bēt se p̄tinere p̄ tres dies ab actu m̄ri-
mōiali. Et hoc docuit raphael thobiaz
iuniorē q̄n debuit p̄trahere cū sara ḡgi-
nedicēs. Cū ingressus fueris ad ḡginē
tuā: p̄ tres dies cōtinēs esto ab ea. Sic
parētes deberent informare suos filios
sicut āgel⁹ raphael docuit thobiā z sarā
z hoc erit hominī valde meritorū. z dō
valde acceptū q̄ deū i hoc honorat sub-
trahēdo sibi illā delectatōem ob reuerē-
tiā dei p̄ tridū. Sciendū tñ q̄ hoc non
est p̄ceptū ḡ bonū p̄siliū. Itēz debent
p̄trahere causa plis. z sic p̄stitutū ē a dō
in paradiso: cū dixit ad adā z euā. Gen̄ i.
Crescitez multiplicamini. Hic rep̄hē-
dunt illi q̄ non honorē quernnt dei: nec
multiplicatōem hoīm: ḡ suā pessimā vo-
luptatē z libidinē exequendā. Et int̄ il-
los est diabol⁹. Vñ angel⁹ raphael di-
xit: vt h̄ Thobie. 6. Qui ita cōiugta su-
scipiunt: vt deū a sua mēte excludant: z
sue libidini vacent: sicut equus z mulus
sup hos demon h̄z p̄tatem. Hic etiam
rep̄hendunt antiquē vetule z steriles q̄
iuuenes maritos in matrimoniū p̄stitu-
tos assumūt ad exequendā suā libidinē.
Et etiaz iuuenes mariti illas antiquas
vetulas sibi assumūt p̄t sua t̄palia. Et
si illa vetula illā delectatōem z iste iue-
nis ista t̄palia p̄ponūt dilectioni dei z sa-
luti aīe sue: ambo peccāt mortalit̄. Er-
go in p̄trahēdo m̄rimoniū p̄ncipal̄ intē-
tio d̄z esse honor dei z augmētatio secl̄i.
Et est vna causa de illis causis q̄re non
bene succedit aliq̄b in matrimonio quā
p̄ncipalit̄ non querūt deū. **L** C̄ Et
sciendum q̄ sunt septem cause quare ali-
quib non bñ succedit in matrimonio.
Prima causa est q̄ contraxerunt causa

libidinis. et non causa plis. nec propter deum
Secunda quia praxerunt tempe in die
 citi. ut habetur extra de matrimonio con-
 tracto contra interdictum sancte ecclesie.
 xxxij. q. 4. non oportet Tempus in quo
 prohibitu est nuptias celebrare est triplex
 Prima est a prima dominica aduentus us-
 que ad epiphaniaz. Secunda a septuage-
 sima usque ad octa. pasche. Tertium tri-
 bus diebus ante ascensionem usque ad oc-
 tave pentecostes. Et qui contrarium facit:
 peccat mortaliter: si facit ex contemptu.
 et sine dispensatione. Et nec decan⁹ po-
 test in hoc dispensare secundum ius canonicum
 ergo multominus plebanus **T**ertia
 causa est quando non parem sibi assumit
 in matrimonium: sicut quando nobilis
 ignobilem. iuuenis antiquam. et dives
 pauperem. et sic de alijs. Et illi raro bene
 concordant. et interdum non bene succedit
 propter inequalitatem Ergo equal⁹ equez
 sibi assumat. **U**n Arist. i. d. generatioe
 et corruptioe. Similia se bene compati-
 untur. Quarta causa est quod in peccato
 mortali contraxerunt et se ante non prepa-
 rauerunt ad contrahendum digne matri-
 monium. scilicet per veram contritionem et con-
 fessionem puram. Quinta causa est: quod
 contrahit cum illa que uouit deo uirgi-
 nitatem. quia tunc sponsa christi effecta est
 quem sibi elegit pro omnibus uiris unde
 ipsa male facit quia spernit christum spon-
 sum suum quem elegit: et alium pro eo
 ducit qui est minus bonus: minus pul-
 cher. minus nobilis. minus diues. Ip-
 se etiam masculus male facit contrahendo
 cum tali uirgine que uouit. quia assumit
 sibi sponsam summi regis Ergo christus
 qui est summus rex vindicat se in eis.
 Ergo quando est suspicium de uina que uo-
 uit uirginitatem. tunc diligenter interro-
 gandum est an sic sit antequam contrahat.
 et si sic est nullo modo contrahat cum ta-
 li quantumcumque diues sit. Sed potius
 debet recipere unam pauperem que
 est libera. et non restricta uoto uirginita-

ris. Et insuper omnes qui dant consi-
 lium ad tale matrimonium grauer peccant
 quod sciunt eam uouisse uirginitatem:

Sexta causa est quando contrahit
 cum uina per uerba de presentia: et postmodum
 aliam ducit. hoc est magnum peccatum
 et ualde periculosum. Primo quia talis
 semper adulterium committit quotiens
 actum matrimonij committit vel exercet
 cum secunda Secundo quia omnes pue-
 ri talium sunt illegitimi et spurij Tertio
 quod nunquam potest absolui a peccatis: nisi
 separet se a secunda. et redeat ad primam

D **S**eptima causa quod contrahit cum
 uina que est de progenie uitiosa. et hoc prin-
 cipaliter propter temporalia: ut cum quis
 contrahit cum filia usurarij. et sic de alijs
 Quondam consuetudo erat quando quis
 filiam suam cum uino desponsare uoluit.
 tunc interrogauit. Primo utrum talis
 sponsus de bonis et iustis parentibus
 natus sit: qui habent bonam famam: fi-
 dem rectam et timores deum. Secundo
 utrum ipse sponsus sit fructuosus. utrum
 humilis aut superbus. iratus an misericors
 utrum lutor. potator. blasphemus. vel ti-
 mens deum. Tertio quomodo bona do-
 talia lucrata sunt. iuste uel iniuste. uel cum
 mendacijs. uel cum usura uel cum ludo uel
 fraude uel cum mendacijs et sic de alijs. Sic
 filij modo quod quis filiam alicuius debebat
 recipere in uxorem: illa tria predicta dili-
 genter interrogabantur. sed heu modo
 vendunt pueros suos. et faciunt foris si-
 cut ipsi solent equos vendere temere. sic
 et pueros vendunt. Non querunt quo-
 modo ista temporalia lucrata sunt. Sed
 solummodo quantum habet dare. dicendo
 Ego tantum dabo filio meo. et tu tantum
 dabis filie tue. Et sic ista temporalia sunt
 principalis intentio quod est contra de-
 um qui dicit. Ego sum alpha et omega. prin-
 cipium et finis. quia deus debet esse prin-
 cipalis intentio in omnibus agendis. facies
 dis uel omittedis. Non ubi radix mala
 est: quomodo fructus bonos proferat. Sic quod

De sacramento

principiū ē vitiosum quō finis bon⁹ ē. Sciēdū q̄ quicūq; filiā suā vni vsurario despōsar: illā filiā dat in etnā dānatōez z oēs heredes q̄ de ea nascituri sūt: si sciēnt illas res iniuste acq̄sitas possideāt. Sic sili mō intelligendū est de filio qui strahit cū filiā vsurarij. S; si dicerēs: quō hereditabo salua p̄scientia illa bōa q̄ hereditario iure p̄tingūt. Rñdeo q̄ teneris int̄rogare z p̄scrutari quō illa bona lucrata sūt: z volūtate h̄e: q̄ si aliqd̄ ibi iniustū inueneris. q̄ illud restituere velis illis qui vere heredes sunt.

Quō in m̄rimonio sit viuendū. **L.**

Quarto vidēdū est quā post nuptias inchoatas viuere debeāt vsq; ad mortē. Pro q̄ sciēdū q̄ se p̄tē debēt h̄e viuētes i m̄rimonio vt saluent in statu m̄rimonij. Primo dñt h̄e dilectiōem ad inuicē. Ad ephē. 5. Viri diligite vxores v̄as sicut xp̄s eccliam. S; q̄lis debet esse dilectiō int̄ virū z vxorem ei⁹: Rñdeo q̄ dilectiō viri ad mulierē z ecōuerso d; excedere oēm dilectiōez hui⁹ mūdi. Et h̄ figurat̄ in anuli subarratōe. Ille anul⁹ signat̄ iunctiōez viri z mulieris. z amorē eorū dē. Debet at̄ anulus iste esse aure⁹ z rotund⁹ in q̄rto digito posit⁹. Aure⁹ idō d; esse. q; sicut aur⁹ excellit om̄e metallū: sic amor ille cetēos amores hui⁹ mūdi d; excellere. Gen. ij. Hoc nūcos ex ossib; meis: z caro d̄ carne mea. Quā obrem relinquet hō p̄tē z m̄tē: z adherēbit vxori. Quenit vtrū vir tenet plus diligere vxorē q̄ p̄ntes. Respondeo q̄ sic: sed plus debet honorare parentes. Secūdo anulus d; esse rotundus ad oñdēdū q̄ amor ille d; h̄e p̄peruitatē sic q̄ nunq̄ finiat̄ nisi p̄ mortē: imo z post mortē dñt se diligere q̄ vn⁹ subueniat alteri p̄ suffragia.

Tertio in quarto digito d; esse positus: vt oñdat̄ q̄ amor iste d; h̄e p̄cordialitātē. Dicunt em̄ phisici q̄ quedā vena p̄cedit a corde in quartū digitum. Ergo anul⁹ iste ponit̄ in q̄rtū digitū: vt

amor iugū d; esse fidel⁹ z p̄cordial⁹. S; dicerēs in q̄ d; vir ostēdere dilectiōez vxori. Rñdeo p̄mo in hoc q̄ nō d; eā iniuste turbare nec p̄bo nec factō. Vñ Col. ij. Viri diligite vxores v̄as. z nolite a mari esse ad illas. Cōtra h̄ faciunt: q̄ raro vel nunq̄ aliqd̄ h̄bū amicabile loquuntur suis vxorib;. Itē scōdo in h̄ q̄ ip̄a vxor in oib; d; ita bene h̄e quo ad necessaria vite: sicut ip̄e vir. Q; fm̄ dictū xp̄i iā non sunt duo: sed vna caro. S; sic vnū membrū z diuidit cū alio: sic vir cū vxore z ecōuerso. imo cū ip̄a mulier ē pregnās v̄l in puerperio iacēs: tūc vir debet sibi ip̄i subtrahere. z vxori subuenire. z hoc p̄pter puez quē lactare d;. S; dicerēs quō vxor d; ostendere charitatē viro suo. Rñdeo p̄mo in hoc q̄ ip̄a debet honorare virum suum exemplo marie: vt habetur. Lu. ij. vbi dixit maria ad puerū ihm̄ qm̄ inuenit eum i templo. Ecce pater tuus z ego dolentes querebamus te. Vbi p̄mo nominauit ioseph ip̄m honorādo: vt in hoc exemplū dāet vxorib; suos viros honorandi. Cōtra h̄ faciunt ille vxores: que contemnūt viros. v̄l p̄pter antiquitatē vel p̄pter paupertatem. et sic de alijs. Sed ip̄a beata virgo quāuis esset iuuenis. pulchra z nobil. tamen ip̄sa honorauit ioseph q̄ fuit pauper z antiquus. Secundo in hoc q̄ debēt obedire suis maritis in omnib; licit⁹. i. Pe. ij. Mulieres subdite sint viris. Itē dixit deus ad euam. Gen. ij. Sub potestate viri eris. Ergo mulier existens inobediens viro suo pertinacit̄ z ex contēptu peccat mortalit̄. Cōm qd̄ dñt habere in matrimonio cōstituti est q̄ debent pacifice simul viuere sicut angeli in celo. z hoc est valde acceptū deo z hoib; z de⁹ habitat cū eis. ps. In pace fact⁹ est locus eius. Et p̄sp̄erabit̄ eis in oib; q̄ntum est pro salute anime. Si vero alter illoz est maliciosus. iracund⁹. impat̄ies. venenosus vt sp̄ens. z discordās sic diabol⁹ in inferno: al̄ ip̄m sustinere

debet patient. z iste impatientes purgabit
te a peccatis. z erit h tu^o diabol^o. vt i futu
ro alij diaboli nullā potestātē in te exer
teant. **Q** scriptū est. Nō punit de^o bis
in idipm. **U**n etiā dñs dicit p pphas. **A**f
frixite supple in pñti. z nō affligā te vl
tra. id est in futuro. **E**rgo mulieres hñt
vocef lenes: z ligant collum cum peplis
mollib^o. in signū vt dulciter respondere
debent suis iracūdis viris: z temperare
cum suis mollib^o responsis maliciam et
iracūdiam suoz maloꝝ viroz. **S**i autē
ambo sunt i culpa: ambo damnabunt^r
z diabolus habitat h cū eis. **E**t ipi i fu
turo habitabūt cum eo i inferno. **Q**uia
hic simul litigant z discordāt z viuunt in
simul sicut canis z cattus: gallus et gal
lina. qui tamē qñq^z assuescūt ex cōtinua
cohabitatione vt pacifice simul stant.
Sed illi per longum tempus nō assue
sunt. **S**i autem vxor est in culpa. scz q^z
est iracūda. tūc bonus vir facilius susti
neret de ecē vicinos sibi aduersarios q̄ ta
lem vxorem iracūdam solam. **S**criptū
est. **E**ccl. 25. Non est ira supra iras mu
lieris. **E**t hoc fit ppter fragilitatē sexus
Paup em est ille vir q̄ habet rixosaz vx
orem: quia stillantia domus nō dat req̄
em in habitanti: sic talis mulier viro suo
Et qñ illi in matrimonio pstituti simul
litigant. de hoc diaboli letantur. qz nihil
simili^o actib^o demonum: q̄ litigare. **E**t
tales durā vitam ducūt z infelices sunt
hic z in futur. **H** qñ pacifice simul viuūt
de hoc gaudet christus z omnes sancti.
Quia **M**ath. 18. dicit. **U**bi duo vel
tres fuerint pgregati in noie meo. ibi zc
Et tales hñt habēt quo ad corp^o z quo
ad aiām. z quo ad tpalem substantiam
Un salomon. **P**rouer. xvij. **M**elior est
buccella panis sicca cum gaudio: q̄ do
mus plena victimis cū iurgio **T**erci
um est qd debent habere i matrimonio
q^z vnus non deuiet ab alio. quia hoc est
vnum de maximis peccatis. **I**n signuz
huius ioseph magis voluit incarcerationi

q̄ in adulterium p̄sentire. z susanna po
tius voluit occidi q̄ adulteriuz cōmitte
re. vt habet **M**ath. xij. **Q**uo autē adulterē
punitat corpalr. spūalr z tpalr. **H** qre añ
i sexto p̄cepto. **Q**uartū qd dñt hñt e i
mrimonio ē q^z dñt eē paciētes i laborib^o
vt vn^o iuuēt aliū: vt iusta bona cuz suis
laborib^o acquirāt z possideāt. **I**deo sit
in iuuetute cōueniūt: vt fortit laborent
p̄victualib^o z necessarijs **U**n p̄s **L**abo
res manū tuaz qz māducabis beatus
es: z bñ tibi erit. **I**te in educatione filio
rū dñt eē paciētes z se mutuo iuuat. **S**
Querit vtz labor sit meritori^o quem
parētes hñt cū pueris. **R**ñ deo q^z sic dñ
modo talis intentio sit in parentib^o q^z in
tēdāt puēos enutrire ad honorē dei: vt
boni sui xp̄i fiant: z ipi penes sint i gra
tia: tūc oēs labores quos habēt cū pue
ris cedūt eis ad meritū. scz balneādo la
ctādo. lauādo. vīgilādo. portādo. iuol
uēdo. leuādo. abādo. informādo. corri
gēdo qñ delinquūt ne ampli^o deū offen
dant: **I**sta omnia erūt eis meritoria. **S**i
militer z pat q^z sollicitudinem z laborem
sustinet p vxore z pueris nutriēdis. om
nia tlia sūt sibi meritoria. **U**n apls dicit
Scimus qm diligētib^o deū oia coopan
tur in bonum. **E**t quando actus matri
monij est peccatū z quādo non. **H** quere
añ. vi. f. **Q**uintū qd debēt habere i
matrimonio ē tpantia z honestas i actu
cōiugali abstinēdo i temporib^o q̄ abste
nendū ē. z sūt qñq^z tpa in q̄ abstinēdū
est ab actu cōiugali. hoc quere añ. 6. **S**:
Sextum est q^z debēt sibi inuicēz fide
les esse i tpalib^o. ambo em debēt eē dñi
suaz rez. **E**xemplo apostolorum d q̄
legitur. z erant illis omnia communia.
Quia sicut dicit christus in euangelio.
Math. 19. **J**am non sunt duo: sed vna
caro. scz vir z vxor. **Q**uo q̄ tpalia inter
ipos dñt eē diuisa **C**ōtra h faciūt multe
res q̄ furāt vir^o suis: z illa sic furata ma
le expēdūt. s. i supbia i peplis. z i angul^o
Et qñ ipē vir ē remotē vltra mare i mer

.40.
hic
nota

40. cāris: ip̄ vxor ē i iuuijs. **H.** **U**ltz
mortalit̄ peccat vxor furando viro suo:
R̄ideo si male exp̄dit. sc̄z ad peccādū
sicut si daretyni cā alliciendi eum ad tur
pem actum: sic peccaret mortalit̄. Et il
le qui sic recipit talia munuscula p̄pter ta
lem turpem actum a tali muliere: tenet̄
in foro conscientie restituē marito ip̄ius
mulieris. immo qui scienter faceret v̄l v̄e
deret talia munuscula tali mulieri quaz
scit scient̄ velle abuti grauit̄ peccat: Si
milis̄ z nunci⁹ q̄ portaret talia munuscu
la scient̄ q̄ darent̄ p̄t̄ talē turpē actum
grauit̄ deū in hoc offenderet. Itē p̄tra
hoc faciūt illi mariti q̄ pludūt bona sua
vel in tabernis se iebriāt. z sic male exp̄
dunt bona illa de quibus vxor cū puerz
viuere deberet. Sed nō sic faciendū est
p̄boz honestoz discreto viro: qui debet
ferre vinuz ad domū z bibere cum vxore
propria. z post hoc deum collaudare: et
regratiari ip̄i deo om̄ipotentī: qui te sic
cibauit z potauit. **U**ltz ml̄ier debeat
furari viro suo: vt inde elemosinam faci
at. hoc quere añ. vij **H** Et de illis viris
que reduunt omnia bona sua ab vxor
ribus tanq̄ ab extraneis. quere ibidem
¶ Septimuz quod debēt habere illi q̄
sunt in matrimonio est debita z honesta
educatio filiorum vt eos i bonis instru
ant. Vñd sciendū q̄ parētes p̄ncipalit̄
tenentur trīa suis pueris Primo debēt
eos informare q̄ innocentiam suam et
p̄ritatem deo offerāt. q̄ hoc est doyal
de acceptū. Item precepta dei. pat̄ no
ster. z symbolū. z debent eos ad ecclīaz
ducere. vt verbū dei audiāt. quia verbū
dei est abus anime. Item deū diligēt et
eum timere in omnibus verbis z factis
Sed heu sepius contingit q̄ parentes
per se ignorant precepta dei: z quando
q̄ symboluz. z poti⁹ ducūt eos ad cho
reas q̄ ad ecclīam. Et quandoq̄ alī
qui p̄ntes informāt suos pueros quō
sup̄be incedere debeāt. z quō mūdo pla
cere studeāt. In sup̄ eis malū exēplū p̄/
bet. sc̄z iurādo blasphemādo. maledicē
do. zc̄. Et tales p̄ntes rei erūt oīm pec
catoz istoz. q̄ ex mala informatōe v̄l ma
lo exēplo filij sic discunt. Sc̄do parētes
tenentur pueros corrigere. Quō añt pu
eri corrigēdi sūt. hic quere. 4. E. Ter
tio p̄ntes tenent̄ hereditare res iuste ac
quisitas filijs suis. hoc q̄re sup̄. 4. B.

Tractatus de septem
sacramentis explicat.

Incipit tractatu
lus de septem donis sp̄s sancti.

¶ **S**ep̄tē sūt dona sp̄s sancti
que ideo sunt septē. q̄z p̄ ea
septē vitia sp̄alia expellun
tur Primo donū ē timor dñi
id ē goetlich forcht De q̄ d̄z
Ecclī. i. Timor dñi initū sapie. Qui ti
mor est custos z clausura omnīū bonoz
q̄ donū cordi n̄ro aduentēs ml̄ta bōa
p̄fert. Primo docet mala p̄terita emen
dare. Ecclī. i. Timor dñi expellit p̄ccm
Sc̄do docet bona opari. Ecclī. i. Qui
timet deū faciet bona. i. q̄ timet deūz ni
hil negligit. Idē Qui timēt deū: in q̄rit̄
q̄ bñplacita sunt dei. Breg⁹. Deū time
re est nulla que faciēda sunt preterire.
Isidor⁹ in synonymis. Timor expellit
peccatū. timor reprimat vitium. z timor
cautū facit hoīem atq̄ sollicitū. Tertio
timor disponit z habilitat corda nostra
ad vitā religiosaz. Ecclī. ij Timor dñi p̄
parat corda. Et Bernardus i tractatu
de septē donis dicit. Connexa sunt qui
dem timor z religio. z manere nō potest
vnum sine altero. Quarto timor dñi cō
seruat hoīem in bono. Bern. In vita
re nihil ita valet ad gratiā promerendaz
cōseruandā z recuperandā q̄ si videar̄
nō alta sapere. sed sp̄ timere: Vñd etiā
Salomon: Si in timore dñi nō tenueris
te: cito subuertet̄ dom⁹ tua. Quinto

40.
45.
¶ 2. n̄.
Symbolū.

timor dñi misericordiam meret p̄s. Quō mi-
seret pat filioꝝ suoꝝ: miseret̄ ē dñs timē-
tibꝫ se. Sexto p̄fert hoī p̄uisionē t̄paliū
p̄s. Timete dñm oēs sancti ei⁹: qm̄ nō
est inopia timētibꝫ eū. Septimo cōfert
hoī plongatōem vite. Vñ puer. x. Ti-
mor dñi apponet dies. Octauo oꝝdem
facit exaudiri. p̄s. Volūtate timētūꝝ se
faciet. z dep̄catōez eoꝝ exaudiet. Nono
eternam gloriāz meretur. Proverbiorū
xxviii. Beatus homo q̄ semp est pau-
dus. Eccl. xxv. Beatus vir cui ē dona-
tū habere timorem dei. Gregorius dic̄
Ubi timor non est: salus tibi non erit.
Hi sunt nouem fructus: quos confert
donum timoris qd̄ est primum donum
spiritus sancti. z hoc donum timoris ex-
pellit primum peccatum mortale scz super-
biam. Timor dñi hoīem humiliat. sup-
bia vero eleuat: Eccl. x. Odibilis est co-
ram deo z hoībus supbia. z q̄nto se hō
hic magis exaltat tanto magis in futu-
ro humiliabitur. Luc. i. 8. Omnis q̄ se
exaltat humiliabitur. Ergo vt in futu-
ro exaltemur humiliemus nos h̄ corāz
deo in timore dñi. i. Pe. 5. Humiliamini
sub potenti manu dei. vt vos exaltet in
die uisitationis. Bern. Per humilita-
tem ascēdas ad sublimitatem. quia hec
est via z nō alia p̄ter ip̄am. qui alias va-
dit potius cadit q̄ ascendit. Q: sola est
humilitas q̄ exaltat. z sola q̄ duat ad vitā
B C Scdm̄ donū est donū pieta-
tis Ubi notādū q̄ est triplex pietas hñ
da. vna ad deū. z illa debet esse in p̄fide-
tia bona quā debem⁹ habere ad deum.
Primo in temporalī p̄uisione. p̄s. Fa-
cta cogitatū tuum in dño. z ip̄e te enutri-
et. Idem. Multitudo omniū in te spat
dñe. z hoc tollit nimitam z sup̄fluam sol-
licitudinē temporalium quam habēt
illi auari qui nunq̄ satiantur. Sz semp
timent sibi deficere z procurant sibi cuz
omni sollicitudine t̄palia q̄si semper debe-
rent viuere. z forte in breuit moriuntur.
Lu. 12. Stulte hac nocte. zc. Cōtra h̄

dicte x̄ps in euāgelio. Nolite solliciti eē
dicētes. qd̄ mā ducabimus qd̄ bibem⁹
nōne aīa plus est q̄ esca. q̄si dicerz. Sē
dat maiorā. id est vitam: etiā dat mino-
ra. i. escam z vestimēta. Scdo in sp̄uali-
bus q̄ntum ad aīam. p̄s. Sperātē autē
in dño misericōdia cōtra dabit. Et sic tollit
desperatio. que est peior omī p̄ctō. Vñ
Ili. de summo ho. Desperatio auget
p̄ctm̄. desperatio est peior omī peccato.
Vñ L. h̄is. in sermone. Nihil em̄ deuz
sic offendit q̄ desperatio. Item Ili. i. 7.
li. de sum. ho. Perpetrare aliqd̄ flagiti-
um mors est anime. h̄ despare est ad iſer-
num descendere. Tertio in eternis. i. in
remuneratōe omnium bonorum. Luce
xii. Nolite timere pusillus grex. compla-
cuit em̄ patri vestro dare vobis regnūz
E C Secūda pietas est quo ad sc̄ipm̄.
Et illa debet esse in miseratōe p̄p̄ie ant
me. Vñ Eccl. xxx. Miserere anime
tue placens deo C Vñ sciendum q̄ sex
opera misericōdie debem⁹ exhibere anime
nostre: Primo debemus eā cibare pa-
ne vite. hoc fit quādo digne cōmunica-
mus. Secūdo potare cum calice tribu-
latōis z patientie quē ch̄istus p̄ se bibit
et nobis p̄p̄inauit. Math. xx. Potest
bibere calicem quē ego bibiturus sum.
C Tertio vestire cum charitate dei z p̄-
ximi. quia hec est vestis nuptialis vite
eterne Math. xxii. Amice quomō huc
intraſti nō habens vestem nuptialez: p̄
quā vestem cognoscūt filij dei Joh̄is
xii. In hoc cognoscūt homines q̄ mei
estis discipuli si dilectōem habuerit ad
iucem. C Quarto hospitare. hoc fit p̄
p̄m̄am quam agimus pro peccatis no-
stris. quia cuz homo est in peccato mor-
tali: tunc facit sibi mansionem in iſerno
p̄s. Appropiquant vsq̄ ad portas mor-
tis Sed quando penitentiam agit: tūc
preparat sibi mansionē in celo. Math.
iii. Penitentiam agite. C Quinto visi-
tare. z hoc fit quando fragilitatē nostrā
pensamus. z peccata nostra cum amarē

De septem donis

tudine cordis recolimus. vt cū pphā dicere possim⁹. Recogitabo tibi om̄s annos meos in amaritudine aie mee. **Sexto** debem⁹ eā de carcere hui⁹ mūdi educere. z hoc fit p desiderū supnoꝝ. **Apl's** Que sursum sunt q̄rite: non q̄ sup tram. **Idē** Nostra puerfatio in celis ē. **Ter**cia pietas est quo ad proximū. illa exhibetur p̄mo in dādo. **Ecc̄i. i. 4.** Nū morrem benefac amico tuo. id est ch̄risto. qz elemosyna in vita multo melior est q̄ post mortem. Quia vnus denarius in vita melior est q̄ centum post mortem. **Secundo** exhibetur proximo commo- dando. **Ps̄.** Justus miseretur et commodat. et semen illius in benedictione erit. Et d̄ hoc gaudet ch̄ristus z tota ce- li curia. qz sumus sua membra. z erit ho- mini valde meritotum. **Luce. vi.** Du- tuū dantes nihil inde sperātes. **Tertio** in condonādo p̄ximo. **Luce. 6.** Dimit- tite z dimittemi Aug⁹. Ea elemosyna nihil est maius: qua ex corde dimittim⁹ quod i nos quisqz peccauit. **Quarto** fa- cta p̄ximi non in malum iudicando. sed sp̄ ad meliorē prē interpretādo. **Uñ** aug⁹ sup illō **Mat̄.** Nolite iudicāe. et nō iu- dicabimini. h̄ loco nihil aliud p̄cipi exi- stimo: nisi vt ea facta dubia q̄ sūt. q̄ aīo fiāt. i meliorē prēz interpretemur. **Unde** sciendū qz q̄libet tenet oīa dicta et facta p̄ximi in meliorē partem interpretari nisi sint māifesta mala. **Apl's.** Quo iudicio salius iudicas. teipm̄ condemnas. Sed diceret vñ oritur qz aliq̄ om̄ia q̄ vident vel audiūt de p̄ximis. sp̄ in malum int̄- pretant. **Respondes** qz ex duobus pue- nit. **Primo:** qz ip̄i mali sūt. **Uñ** **Lbry.** sup **Mat̄.** Oīs homo fm̄ se aliū existi- mat. **Idē.** Sicut difficile aliq̄e suspi- catur malum q̄ bonus est. sic difficile sus- picatur aliq̄e bonū qui mal⁹ est. **Secū-** do. qz male afficitur ad illum quez iudi- cat. **Aug⁹.** Certum est qz d̄ malo i certo neminē iudicāre quē tanq̄ meipm̄ dilu- gerem. sed etiam defendere z excusare m̄

q̄dū in publicū nō p̄dīret. Sed quia charitatez p̄didimus: facilius alterutrū iudicamus. **Et** q̄ oīs qui facit alterum iudicat: ostēdit se vacuū a gratia dei z a charitate p̄ximi. **Sz** q̄ bona suspicatur de p̄ximis est signū p̄fectus z bonitatz. **Breg⁹** in moral. Quāto vos in bono p̄- ficatis tāto etiā bona de alio sentitis. **340.**
E **Tertū** donuz est donū scie. i. got- liche kunst. qd̄ donū p̄mo docet seipm̄ cognoscere. i. quis es. qd̄ fuisti. z qd̄ eris. **Bern̄.** Cogita ergo vnde veneris z eru- besce. vbi es ingemisce. quo p̄peras z p̄- timesce. **Item** cognosce te p̄ culpam ac- tualem fieri exosum deo. **Sapie. xiiij.** Odio sunt deo impius z impietas eius. **Ecc̄i. xij.** Altissimus odio habet pctō- res. **Item** per culpā eris maledictus. **ps̄.** Maledicti q̄ declināt a mā datis tuis. **Et** insup debitoꝝ mortis eterne: nō solū tp̄alis vt iumentū. **Ezech. xvij.** Aīa q̄ peccauerit ip̄a moriet. **Sz** ecōuerso co- gnosce qz gr̄a facit hoīem filiū dei z here- dē. **Apl's** ad **Rho. viij.** Si filij z here- des. **Item** facit hoīem bonū. **ps̄.** Beat⁹ ppl's cuius est dñs deus eius. **Item** gr̄a facit hoīem bñdictū. **Deut. xxvij.** Si p̄cepta mea audieris bñdictus tu in ci- uitate bñdict⁹ in agro zc. z hoc et̄ no- mine noīabit deus bonos q̄ ad dexterā eius erūt dicēs. **Mat̄. v.** Venite be- nedicti patris zc. **Secūdo** docet donum scie cognoscere deū. **Primo** in quantum est creator tuus z tu creatura eius. **Uñ** **ps̄.** Ip̄e fecit nos z nō ip̄i nos. z sic tene- ris ei obedire tanq̄ tuo creatori. **Secūdo** in quantū dñs tuus. z tu seruus eius. z sic teneris ei fideliter seruire tanq̄ fide- lis seruus dño suo. **Tertio** in quantū ip̄e pater tuus z tu filius eius. z sic teneris ei exhibere honorez z reuerentiā. **Quar-** to in quantū redemptoꝝ tuus. z sic tene- ris eum diligere. **Joh̄is. xv.** Maiorem aut̄ charitatē nemo habet vt animā zc. **Quinto** in quantū futurus iudex tuus et sic eū timere debes in oībus verbis z

vnus denarius
219 p̄ vita.

apl's.

factus siue comedendo siue dormiendo. **T**ertio donum scientie docet cognoscere primos scilicet quomodo omnes homines tam diuites tam pauperes quam nobiles sunt similes in quatuor. Primo enim homines sunt similes ex parte principij, quia omnes ab uno deo et de eodem luto formati sunt, et omnes nudi et pauperes nati. Job. xxxij. Ecce me fecit deus sicut et te, et de eodem quoque luto formatus sum. Sap. viij. Nemo ex regibus aliud habet natiuitatis initium. Secundo sumus similes ex parte medij, quia omnes mortales et breuis vite tam diuites quam pauperes. Eccl. x. Omnis potentatus breuis vite. Job. xliij. Breues diuites homines sunt. Tertio ex parte finis, quia omnes in eadem mortem et putredinem reducuntur. Job. xvij. Putredini dixi pater meus es etc. Hoc patet in ossibus mortuorum, quia ibi nulla est distinctio inter nobiles et ignobiles. Quarto ex parte iudicij, quia omnes sub uno iudice rationem reddere compelluntur. iij. ad Lidorin. v. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi ut referat etc. Et actum. x. Ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum, et cum hanc equalitatem cognoscimus tunc nos mutuo diligere debemus, et unum alterum non spernere. Unde Gregorius. Omnes fratres sumus unius imperatoris potestate conditi, et sanguine ipsi redempti, et idcirco fratres nostros quamuis pauperes et abiectos in nullo despiciere debemus. Aug. de doctrina christiana. Ego non interrogo te seruum pauperem et pannosum, non quales in vestro sitis, sed quales nati fueritis, ambo certe nudi, ambo infirmi, ambo vitam miseram inchoantes, et ob hoc ambo plorantes quam nascebamini infantes. Et illud donum expellit inuidiam quam est contraria charitati, quia gaudet de malis, et tristatur de bonis quod est diabolicum. Inuidi sunt a deo maledicti. Esa. v. Ne vobis qui dicitis bonum malum etc. et tales inuidi sunt filii diaboli, quia sicut charitas est signum filiorum dei. Unde Job. xliij. In hoc cognoscet homines

quod mei estis discipuli si dilectionem habueritis. Sicut inuidia est signum filiorum diaboli. **Q**uartum donum est donum fortitudinis, id est gotliche stercker. Ubi sciendum quod deus non querit fortitudinem corporis, sed spiritus. Unde Hieronimus. viii. Gaudium eternum est fortitudo nostra. Et notandum quod spiritus sanctus per donum fortitudinis tripliciter confortat hominem. Primo in tolerando aduersitates patienter, id est Thessal. v. Patientes estote ad omnes. **S**ed diceret quomodo acquiram mihi patientiam in aduersis. Respondet deo quod principaliter sunt tria que inducunt ad patientiam. Primum est, quia cum peccatis tuis plus meruisti. Non peccato nequaquam peccasti aut habuit in futuro punietur. Ergo modicum cum in presenti libenter pati debes pro purgatorio et peccatis tuis. Secundum quod christus maiora sustinuit pro te, ergo tu etiam pro eo aliquid modicum pati debes. Gregorius. Si passio christi ad memoriam reducat nihil est quod non equo animo toleret. Tertium est, quia tribulatio est via ad celum. Act. xiiii. Per multas tribulationes oportet nos intrare regnum dei. Insuper tribulationes et infirmitates augmentant premium eternum. Math. v. Gaudete in illa die, supple tribulationis, quam merces vestra multa est in celis. Unde Hieronimus in epistola: Libenter nunc tormenta patior ut futura mihi gloria seruetur. Hodo quicquid aliquem dolore patienter sustinet: et si miles dolorem sentiret in oculo vel dente pro quolibet vice eternum premium possidebit. Et illud premium excedit omnes tribulationes. Ap. Rhod. viii. Non sunt condigne passionis etc. Secundo confortat nos spiritus sanctus per hoc donum ad vincendum diabolum. Jac. iiii. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Item ad contemnendum mundum. Jac. iiii. Amicitia huius mundi inimicitia est dei, quia amicitia huius seculi inimicitia est dei. Ista verba sunt multum terribilia amatoribus huius seculi, quia nec potest duobus dominis seruire. Sed dices, quomodo vincat mundum? Hoc docet Augustinus, dices. Concupisce quod promittit omnipotens, et sic viles erit omnis mundus. Tertio confortat ad

De septem donis

operandū bona opera. **Uñ** Johis. ix. Operari oportet donec dies est. quia venit nox dñi nemo potest operari. Nota in sensato dist. xxxij. in quarto principali littera. r. **Aug.** Inutiliter hoc tempore vivit nisi ad acquirendum meritū laboret. quo in eternitate remuneret. quia opera bona ornant animas et concomitant animam cum omnes amici eam deserunt. **Apo.** xij. Opera enim illorum sequuntur illos Et per his tunc remuneramur in vita beata. quia de reddet unicuique secundum opera sua. **Hiero.** Unusquisque pro operibus suis mercedem accipiet. **Uñ Bern.** Si labor terret merces invidet Unusquisque enim secundum suum laborem mercedem accipiet Et sic hoc donum expellit accidiam que est mater nequicie. **Augustin.** Ociositas sine dei timore magistra nequicie est. **Uñ Leo** papa in sermone. Non dormientibus pervenit regnum: nec ocio et desidiam repentibus brevitas eternitatis ingerit. **¶ Qui** tum est donum consilij. id est gotlich rat. Nota quod spiritus sanctus vult quod a tribus debemus querere consilium. Primo a deo. **Uñ Tobie.** iij. Benedic deus et pete ab eo ut viam tuam dirigat. et omnia consilia tua in ipso permaneat **Ecc.** xxxix In omnibus deprecare consilium altissimi. Et hoc consilium Salomon dicens Consiliarius unus sit de mille nomen eius. **Uñ Esa.** dicit. Vocabitur consiliarius deus fortis. Secundo querere debemus a proximo scientioso et discreto et timente deum. Quia si nos indigni sumus ut deus nobis immediate consulere sicut fecit communiter bonis et perfectis hominibus: tunc queramus ab hominibus quibus inspirat que nobis facienda sunt. quia deus operatur per medium. **Exemplum** de paulo qui dixit. Domine quid me vis facere. Et vox respondit Surge et ingredere civitatem et dicet tibi quod te oporteat facere. Et christus apparuit ananie et misit eum ad paulum. cum tamen christus per se potuit sibi manifestasse quod eum oporteret facere. **Sciendum** tamen quod signanter consilium querere debemus a lit

terat et conscientiosus qui habent scientiam et bonam vitam et non a dissolutis et male vite. **Uñ Ambro.** de officiis li. ij. Quis vtiliter iudicet aliene cause quem videt inutiliter vite sue **Uñ Ecc.** xiiij. Qui sibi nequam est cui bonus erit. Tertio debemus querere consilium a conscientia propria. **Ecc.** xxxij. Omnia facite cum consilio: et post factum non penitebis. quia sicut quis vellet alijs consulere: sic et sibiipsum debet facere. **¶ Et illud** donum spiritus sancti expellit avaritiam. Et hoc fit quoniam spiritus sanctus per donum consilij consulit terrena despiciere et celestia appetere. quia terrena modicum valent in presenti vita: quia solum ad sustentationem corporis. in morte nihil profunt. **Prover.** xi. Non perierunt divitie in die ultionis. Item quia non potest transferri ad aliud seculum. **Job.** ij. Divites cum dormierint nihil secum auferunt. Item post mortem sepius nocent multis quoniam reddituri sunt rationem de ipsis quoniam lucrata sunt. quoniam possessa. et quoniam expensa sunt usque ad novissimum quodratem. Sed spiritualia bona que ad celestia perducunt sunt appetenda. quia nihil vtilius in hac vita. Et hoc fit quando faciunt opera nostra meritoria. Item in morte. quia faciunt homines feliciter mori. **Uñ Beati** mortui qui in domino moriuntur. imo faciunt ipsam mortem preciosam. **Uñ ps.** Preciosa in conspectu domini mors scorum eius. Item post mortem. quia eternam gloriam tribuunt. **Uñ Bern.** in eplis. Bona mors iusti propter requiem meliorem propter novitatem. optima propter securitatem. **Damascen.** li. iij. Mors sanctorum somnus magis est quam mors. laboraverunt enim in presenti seculo ut vivunt in seculo. **¶ Sextum** donum est donum intellectus. id est gotlich sustententis. Per illud bonum spiritus sanctus docet nos intelligere deum in nobis et in creaturis. Nam per magnitudinem et latitudinem huius mundi potentiam dei agnoscimus quod ipse est omnipotens. quod potest in his cum possit adhuc infinitos mundos ex sua potentia creare. Item per decorum celi mundi et creaturarum sapientiam dei intelligimus Item per bonitatem et vtilitatem creaturarum bonitatem dei intelligimus. **¶ Quoniam** vult

des aliqua pulchra. et gustas dulcia: per hoc intelligere cogitare debes eterna. Bernardus. Dulcedo omnium creaturarum si quis iuste aduertit: nihil est aliud nisi quod ad illam etiam dulcedinem nos inuitat. Et illud donum expellit peccatum gulae. quod per donum spiritus sancti sumimus cibum et potum. et vitium creaturis dei ad honorem ipsius et utilitatem nostram. Et sic refecit superfluitas gulae. **S** Septimum donum est donum sapientiae. i. geetlich Weisheit. Et sciendum quod sapientia dicitur quasi sapientia scientia. et per hoc donum spiritus sancti datur nobis sapere celestia que dulcedo precellit omnem dulcedinem totius mundi. Unde Basilius. O dulcedo mellifera dulcedo miranda. Quod dulces in meditatione. scilicet dulcior in oratione. dulcissima in contemplatione. Sed superdulcissima in beatitudine. imo tanta dulcedo est in eterna patria quod est inexplicabilis et inestimabilis. Unde tanta est dulcedo: quod si celum aperiretur. et minimum gaudium alicuius sancti parui videretur: quoduis a nobis remota sunt tamen totus mundus sufferre non posset. Si possibile esset tunc nullum cor a deo triste esset quin letificaretur: nec alii

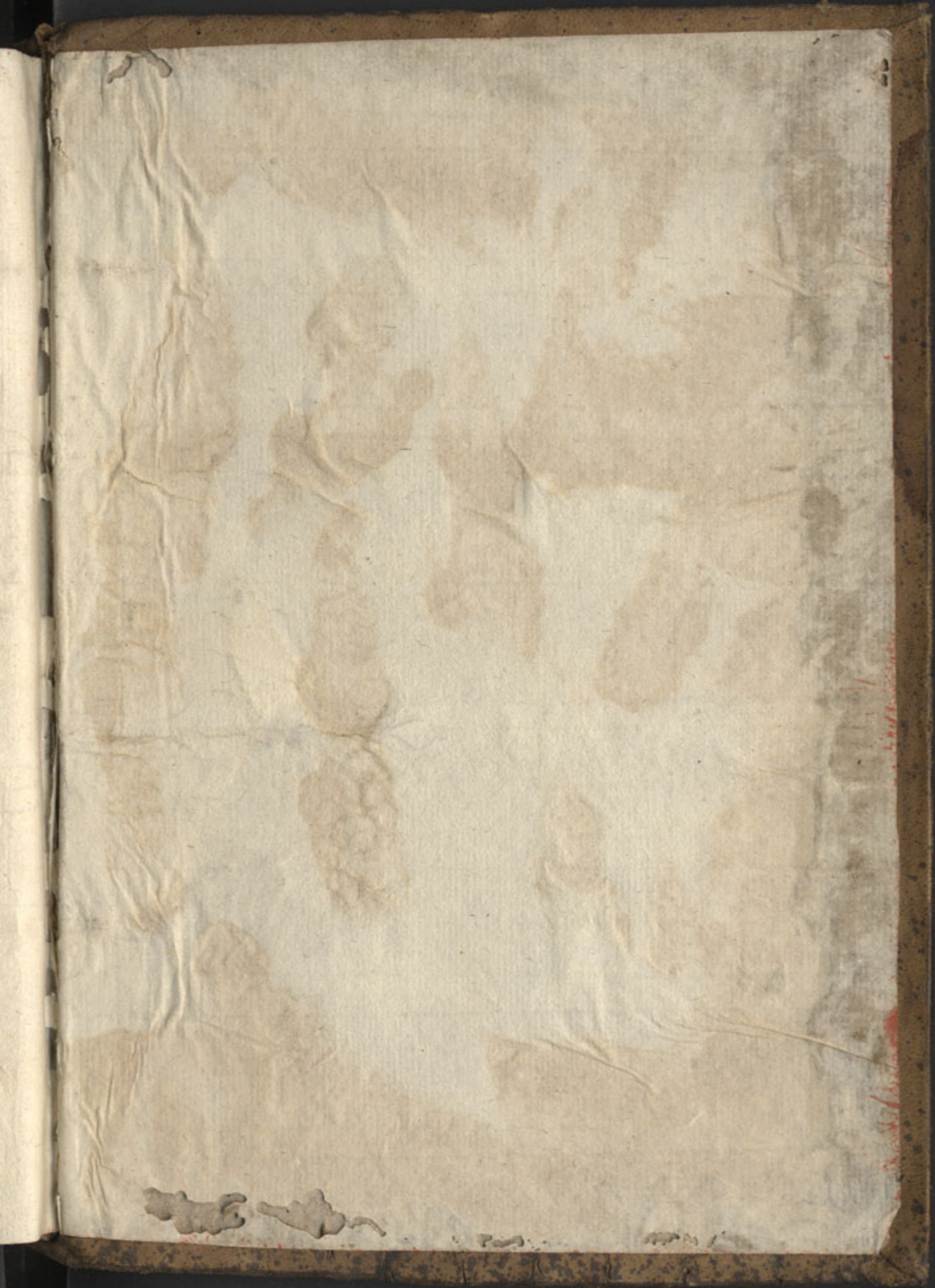
qua pena tam amara quam homo sentiret siue ignem siue aquam bullientem. immo nec ipsam mortem corporalem. Quid tunc erit cum nos illic venerimus? et cum deo et omnibus sanctis gaudebimus. Deum videre est ita delectabile: quod Augustinus dicit quod potius vellet esse in inferno et deum videre: quam in celo et eius visione carere. Unde psalmus. Non iam mille anni ante oculos tuos tanquam dies besterna que preterijt. Et illud donum expellit peccatum luxurie. quia secundum Gregorium gustato spiritu desipit omnis caro. Augustinus dicit sic. Gaudium diuine dulcedinis non degustas. si carnali delectatione cor maculas.

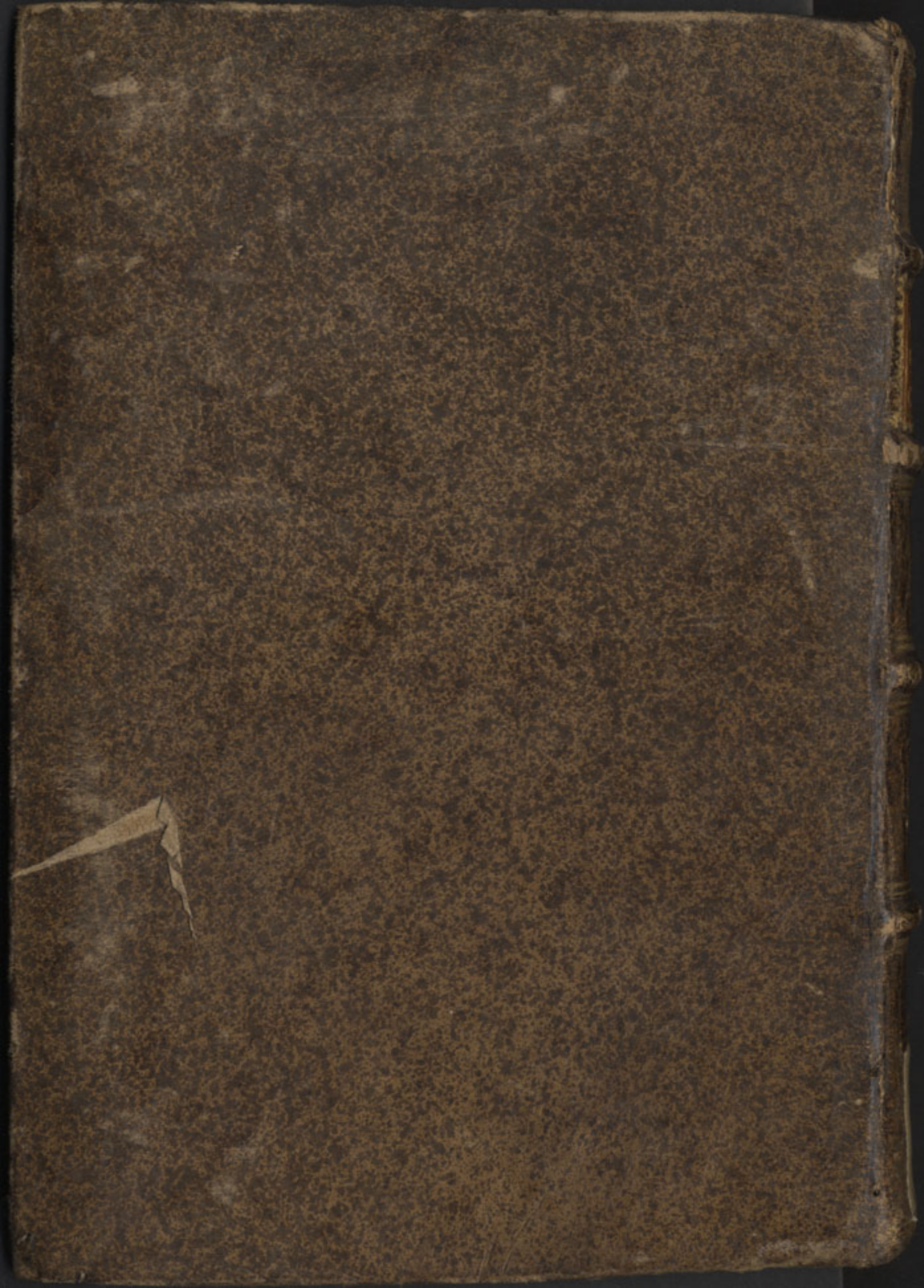
Tractatus de septem donis spiritus sancti explicat Et per consequens totus liber Discipuli de eruditione christifidelium. arte et impensis viri solertis Hermannii burgardi de Herwich Colonie nup impensus iuxta antiquum forum in domo vulgariter nuncupata. t. 30 dem Wyl den man Anno salutis nostre. M. cccc. xcvi sexto Kalendas Nouembriis

F Anthonij liberi Susatensis in laudem inclite
Colonoz vrbis Epygramma feliciter incipit.

O felix vrbis ante alias Colonia salue. et
Pauperis ingenij munera sume libens
Salve o metropolis superis cara: inclita salve. o
Tellus aucta bonis nobilibusq; viris
Tu mihi sola places. naq; es paradysus abudans
Horibus egregijs artibus atq; sacris
Et tua terrarum celebris iam fama p orbem
Atq; tuas laudes concinit omnis homo
Urbibus es reliquis multo felicioz. in te
Nam requiem reges tres orientis habent
O veneranda nimis vrbis. o sanctissima qua tot
Ensis exhausta corpora sancta colunt
Res miranda. dei tecum est clementia: naq;
Munera que totus non habet orbis habes
Consilijs rhomam vincis. sapientia athenas
Parisijs studijs. z venetos opibus
Singula quid referam superas asiatica regna
Europe. atq; tibi et affrica magna fauet
Argo ego carminibus laudans castra opida et vrbes
Non potero laudis immemor esse tue

DISCIPULI
DECRETI
CHRISTIANI

Sala

Gab.

Est.

Tab.

N.º

R

10

11